

Specialeafhandling: Beskyttelsen af forretningshemmeligheder i den civile retspleje i lyset af de grundlæggende principper om offentlighed og kontradiktion

Fagområde: Civilprocesret
Problemformulering: Specialet undersøger, hvordan forretningshemmeligheder kan beskyttes i civile retssager, hvor offentlighedsprincippet og kontradiktionsprincippet kan give andre parter, partsrepræsentanter og offentligheden indsigt i fremlagt processtof. Undersøgelsen er navnlig fokuseret på at identificere de momenter, der efter gældende ret indgår i afvejningen mellem på den ene side hensynene til offentlighed og kontradiktion og på den anden side hensynet til forretningshemmeligheder. Desuden undersøges, om der er mulighed for at øge beskyttelsen af forretningshemmeligheder inden for de retlige rammer, der følger af grundlovens § 65, EMRK artikel 6 samt de grundlæggende principper om offentlighed og kontradiktion i retsplejen.

Navn	KU-brugernavn
Victoria Christine Kleis Schmidt	Kzq480

Vejleder: Clement Salung Petersen	Antal tegn: 140.134
--	----------------------------

Må benyttes på Det Juridiske Fakultets bibliotek med karakter (sæt kryds).	
Må ikke benyttes på Det Juridiske Fakultets bibliotek (sæt kryds).	X

Studerende på Cand. soc i jura (sæt kryds)	
Studerende på Cand. jur (sæt kryds)	X

Afleveringsdato: 31. maj 2022	Karakter:
--------------------------------------	------------------

Abstract

The protection of trade secrets during civil proceedings gives rise to a discrepancy between, on the one hand, the parties' need for secrecy and, on the other hand, the fundamental principle of publicity and the adversarial principle that protects the public and the opposing party's access to details of the case. This thesis aims to examine the protection of trade secrets during civil litigation.

Firstly, the thesis examines the scope of the principle of publicity and the adversarial principle protected under Danish law. It is concluded that there is room for introducing less extensive restrictions on publicity and adversarial hearings within the legal framework. Further, the thesis finds that the access to preclude the opposing party's insight completely is restricted by the right to an adversarial hearing and the principle of equality of arms.

Secondly, the thesis examines the protection provided by the Danish Administration of Justice Act. It is concluded that applicable law provides some protection against the public's insight into court meetings and documents containing trade secrets. The protection however appears limited, given the significant and increasing role of publicity in the administration of justice. The thesis especially sheds light on the lack of protection against the opposing party's use or disclosure of trade secrets, which the party is compelled to put forward during the court proceedings.

As to the protection against the opposing party's insight into material containing trade secrets presented in the case, the thesis concludes that there are limited means of protecting trade secrets against the opposing party's insight in the light of the adversarial principle that secures an unconditional right to insight into all material of the case. The same issue arises regarding court-appointed expert examination, where it is concluded that the possibility of limiting the insight to the appointed expert under applicable law is restricted, but there is a potential for securing the opposing party's insight through a third party or by the parties' restriction of their respective insight through agreement.

Finally, the thesis considers whether there are grounds for considering an improvement of the protection of trade secrets and, if so, what measures may be considered implemented. It is concluded that there are substantial reasons to consider increasing the protection under the current rules. Furthermore, the thesis sheds light on different measures implemented under Norwegian law to protect the opposing party's insight into and disclosure of information on trade secrets. It is concluded that there are reasonable grounds for considering implementing similar measures in Danish law.

Antal tegn: 2325 eksl. mellemrum

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. Indledning og afgrænsning	4
1.1 Indledning.....	4
1.2 Problemformulering.....	5
1.3 Disposition.....	6
1.4 Afgrænsning.....	6
1.5 Metodiske overvejelser.....	7
1.5.1 Den juridiske metode.....	7
1.5.2 Anvendte retskilder.....	7
2. Den retlige ramme: beskyttelsen af forretningshemmeligheder og de grundlæggende principper om offentlighed og kontra-diktion i retsplejen	10
2.1 Generelt om beskyttelsen af forretningshemmeligheder.....	10
2.1.1 Introducerende om lov om forretningshemmeligheder.....	11
2.1.2 Den særlige beskyttelse af forretningshemmeligheder under retssager.....	12
2.1.3 Regulering af forretningshemmeligheder i øvrigt.....	13
2.2 Offentlighed og kontradiktion i retsplejen.....	14
2.2.1 Offentlighedskravet efter Grl § 65, stk. 1.....	14
2.2.2 Grundsætningen om kontradiktion i den civile retspleje.....	17
2.2.3 Rammerne for offentlighed og kontradiktion efter EMRK artikel 6.....	17
2.2.4 Afkald på rettighedsbeskyttelse efter Grl og EMRK.....	23
3. Generelle regler, der regulerer indsigt i forretnings-hemmeligheder i den civile retspleje.....	23
3.1 Offentlighedens indsigt i retsmøder, hvor der indgår forretningshemmeligheder.....	23
3.1.1 Mulighed for dørlukning.....	24
3.1.2 Adgang til at pålægge modparten fortrolighed og betydningen heraf.....	27
3.1.3 Hensyntagen til parternes hemmeligholdelsesbehov i lyset af offentlighedsprincippet.....	28
3.1.4 Sammenfatning.....	29
3.2 Indsigt i forretningshemmeligheder efter reglerne om aktindsigt.....	30
3.2.2 Offentlighedens indsigt i forretningshemmeligheder efter aktindsigtsreglerne.....	31
3.2.3 Modpartens indsigt i fremlagte dokumenter efter kontradiktionsprincippet.....	34
3.2.4 Sammenfatning.....	35
3.3 Kan der fremtvinges forretningshemmeligheder under sagen.....	35
3.3.1 Parternes kontrol med, om der inddrages forretningshemmeligheder i sagen.....	35
3.3.2 Kan parten pålægges af fremlægge forretningshemmeligheder efter editionsreglerne.....	36
3.3.3 Indsigt i forretningshemmeligheder afgivet som led i parts- og vidneforklaringer.....	38
3.3.4 Sammenfatning.....	40
3.4 Indsigt som led i indenretligt syn og skøn.....	40
3.4.1 Parternes indflydelse på skønsforretningens ramme.....	41
3.4.2 Skønsmandens egeninteresse.....	41
3.4.3 Materiale inddraget i skønsforretningen.....	42
3.4.4 Modpartens indsigt i skønsforretningen.....	43
3.4.5 Offentlighedens indsigt i syn og skøn.....	46
3.4.6 Sammenfatning.....	46

3.5	<i>Parternes adgang til at indgå indsigtspålysende aftaler mellem sig under sagen</i>	47
4.	Perspektiver og retspolitiske overvejelser	50
4.1	<i>Bør der indføres en øget beskyttelse af forretningshemmeligheder?</i>	51
4.2	<i>Indførelse af en generel adgang til at meddele parterne tavshedsplæg</i>	53
4.2.1	Perspektivering til regler om tavshedsplæg efter norsk ret	53
4.2.2	Indførelse af adgang til at meddele parterne forbud mod brug og videregivelse i dansk ret	53
4.3	<i>Indførelse af adgang til at begrænse modpartens indsigt til en uvildig tredjemand</i>	54
4.3.1	Perspektivering til praksis for begrænsning af modpartens indsigt i materiale til tredjemand i norsk ret	54
4.3.2	Indførelsen af adgang til begrænsning af modpartens indsigt til tredjemand i dansk ret	55
5.	Konklusion	55
6.	Litteraturfortegnelse	59
6.1	<i>Retsforskrifter</i>	59
6.1.1	Dansk lovgivning	59
6.1.2	International ret	60
6.1.3	EU-retsakter	60
6.1.4	Fremmed ret	61
6.2	<i>Retspraksis</i>	61
6.2.1	Dansk retspraksis	61
6.2.2	Retspraksis fra EMD	62
6.2.3	Udenlandsk retspraksis	62
6.3	<i>Litteratur</i>	62
6.3.1	Bøger	62
6.3.2	Artikler	64
6.4	<i>Vejledninger</i>	64

1. INDLEDNING OG AFGRÆNSNING

1.1 Indledning

Forretningshemmeligheder indtager en betydningsfuld rolle i det praktiske erhvervsliv, hvor virksomheder i alle størrelser og brancher ved hemmeligholdelse beskytter oplysninger af teknisk eller kommerciel karakter fra konkurrenter. Forretningshemmeligheder kan her udgøre et aktiv af betragtelig økonomisk værdi for de enkelte virksomheder og i visse tilfælde ligefrem virksomhedens eksistensgrundlag, som oplagt illustreret med opskriften på Coca-Cola-formularen, som i dag betegnes som en af verdens bedst bevarede hemmeligheder.¹

Forretningshemmeligheder betegner oplysninger i form af forretningsoplysninger, teknisk viden eller knowhow,² som qua sin hemmelige karakter repræsenterer en økonomisk værdi for virksomheden, som virksomhedens opnår i kraft af oplysningens hemmeligholdelse.³ De omhandlede oplysninger kan være af teknisk karakter, eksempelvis i form af fremstillingsmetoder og -processer, formler eller opskrifter, men også af kommerciel karakter, eksempelvis forretningsstrategier, kunde- og leverandørlistor eller markedsanalyser.⁴

Betydningen af forretningshemmelighedsområdet er ligefrem tiltagende i lyset af den generelle samfundsudvikling mod et yderligere globaliseret, informations- og vidensbaseret samfund. Denne tiltagende betydning indebærer imidlertid også, at virksomheder fremstår mere sårbare overfor uretmæssig tilegnelse af oplysningerne, som kan medføre betydelige tab for virksomheden. Dette understreges ikke mindst af, at risikoen herfor er steget betydeligt inden for de seneste år, ifølge en undersøgelse udarbejdet på vegne af Europa-kommissionen.⁵

Den heraf følgende øget politisk bevågenhed omkring forretningshemmelighedsområdet har medført, at der i 2016 blev indført en harmoniseret beskyttelse af området på EU-plan med vedtagelsen af forretningshemmelighedsdirektivet.⁶ På baggrund af direktivet blev i dansk ret indført en særkilt lov om forretningshemmeligheder.⁷ Lovens indførelse gav anledning til visse uklarheder og overvejelser, herunder lovens fravalg af bevissikringsregimets anvendelighed, hvilket har medført tvivl om, hvorvidt forretningshemmeligheder er tildelt en tilstrækkelig effektiv beskyttelse i praksis.⁸

Forretningshemmeligheder rejser en række spørgsmål og udfordringer, når de indgår i den civile retspleje. Navnlig giver området anledning til udfordringer i forhold til at beskytte forretningshemmeligheder mod at disse bliver prisgivet under en retssag. Som anført i direktivets

¹ Heide Jørgensen, Caroline, *Lærebog i konkurrence og markedsføringsret*. 2020, s. 405

² Lovforslag nr. 125 af 10. januar 2018 til lov om forretningshemmeligheder, specielle bemærkninger til § 2

³ Madsen, Palle Bo: *Markedsret 2*, 2019, s. 311

⁴ Soltane, Monia Fleischer Ben, *Forretningshemmelighedens retsværn*, 2021, s. 16

⁵ Se Baker & McKenzie *Study on trade secrets and confidential business information in the internal market*. 2013, der fremhæver, at næsten 20 % af de adspurgte virksomheder været udsat for et eller flere forsøg på uretmæssig tilegnelse inden for de seneste 10 år og næsten 40 % oplever, at risikoen herfor er steget i samme periode.

⁶ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2016/943/EU af 8. juni 2016 om beskyttelse af fortrolig knowhow og fortrolige forretningsoplysninger (forretningshemmeligheder) mod ulovlig erhvervelse, brug og videregivelse.

⁷ Lov nr. 309 af 25. april 2018 om forretningshemmeligheder

⁸ Justitsministeriets høringsnotat vedrørende forslag til lov om forretningshemmeligheder, s. 11

præambelbetragtning nr. 24, vil udsigten til at miste en forretningshemmelighed under en retssag ofte ligefrem afholde forretningshemmelighedshaveren fra at anlægge en retssag med henblik på at forsvare den pågældende forretningshemmelighed.

På den foranledning indføres med direktivet en særlig beskyttelse af forretningshemmeligheder, når disse indgår i retssager om misbrug af forretningshemmeligheder. Beskyttelsen omfatter imidlertid ikke øvrige retssager, hvor forretningshemmeligheder ikke udgør sagens genstand, men derimod indgår i sagens processtof, hvilket tilsvarende kan indebære en risiko for afsløring af de pågældende oplysninger. Specialet fokuserer således på beskyttelsen af forretningshemmeligheder under retssager, der opnås efter de generelle regler i den civile retspleje.

Den civile retspleje er baseret på grundlæggende principper om offentlighed og kontradiktion, som sikrer henholdsvis offentlighedens indsigt i sagen og modpartens indsigt i de under sagen fremkomne oplysninger. Som modstående hensyn står den erhvervsdrivendes behov for at kunne hemmeligholde forretningshemmeligheder, som måtte blive inddraget i sagen. Spørgsmålet om, i hvilket omfang parternes ønske om hemmeligholdelse kan tilgodeses inden for retsplejen på bekostning af det grundlæggende hensyn til offentlighed har givet anledning til tvivl i forbindelse med Retsplejerådets betækningsarbejde, som det nærmere belyses i afsnit 3.1.3.

Hvor begge parter har en interesse i at undgå offentlighed omkring sagen og dens nærmere indhold, må parterne typisk formodes at vedtage voldgift mellem sig, hvormed der er mulighed⁹ for at sikre en større fortrolighed omkring sagen. Muligheden for fortrolighed omkring voldgiftssagens behandling udgør ligefrem en af de væsentligste grunde til, at parter vælger voldgift.¹⁰ Parterne vil imidlertid ikke i alle tilfælde på forhånd kunne sikre sagens fortrolighed ved aftale om voldgift, idet der i en række sager ikke vil foreligge et kontraktforhold forud for tvistens opståen, eksempelvis i form af erstatningssager uden for kontrakt, patentkrænkelsessager, produktansvarssager mv.

På denne baggrund har specialet overordnet til formål at belyse beskyttelsen af forretningshemmeligheder, når disse indgår i civile retssager ud fra følgende problemformulering:

1.2 Problemformulering

Specialet undersøger, hvordan forretningshemmeligheder kan beskyttes i civile retssager, hvor offentlighedsprincippet og grundsætningen om kontradiktion kan give andre parter, partsrepræsentanter og offentligheden indsigt i fremlagt processtof. Undersøgelsen er navnlig fokuseret på at identificere de momenter, der efter gældende ret indgår i afvejningen mellem på den ene side hensynene til offentlighed og kontradiktion og på den anden side hensynet til forretningshemmeligheder, herunder parternes ønske om hemmeligholdelse. Desuden undersøges, om der er mulighed for at øge beskyttelsen af forretningshemmeligheder inden for de retlige rammer, der følger af grundlovens § 65, EMRK artikel 6 samt de grundlæggende principper om offentlighed og kontradiktion i retsplejen.

⁹ Der antages ikke at gælde et generelt princip om parternes fortrolighed inden for voldgiftsretten

¹⁰ Queen Mary University m.fl., International Arbitration: Corporate attitudes and practices, pkt. 2.2

1.3 Disposition

Specialet falder i tre dele. I specialets **andet kapitel** introduceres den særlige beskyttelse af forretningshemmeligheder under retssager efter lov om forretningshemmeligheder. Yderligere søger specialet at klarlægge, hvilke rammer for offentlighed og kontradiktion i retsplejen, der fastsættes med grundlovens § 65 og EMRK art. 6, herunder rækkevidden af de grundlæggende principper.

Dernæst søger specialet i det **tredje kapitel** at belyse, hvilke generelle regler inden for den civile retspleje, som har betydning for beskyttelsen af forretningshemmeligheder i en retssag, og hvilken beskyttelse der her opnås. I den forbindelse belyses, hvilke momenter, der ligger bag afvejning af hensynet til offentlighed over for hensynet til beskyttelse af forretningshemmeligheder med reglernes nuværende udformning.

Endelig indeholder specialets **fjerde kapitel** et retspolitisk perspektiv, hvor det diskuteres, om der bør indføres en øget beskyttelse af forretningshemmeligheder, og hvilke tiltag, der i givet fald kunne overvejes indført.

1.4 Afgrænsning

Henset til specialets fokus på beskyttelsen af forretningshemmeligheder i den civile retspleje er specialet ikke tiltænkt at udgøre en generel indføring i området for forretningshemmeligheder. Endvidere beskæftiger specialet sig med den generelle civilprocesretlige beskyttelse af forretningshemmeligheder, når disse indgår i retssager og således ikke den særlige beskyttelse af sager omfattet af lov om forretningshemmeligheder, som kun i et begrænset omfang inddrages med henblik på at belyse forskellen i beskyttelsen.

Specialet fokuserer af omfangsmæssige begrænsninger alene på spørgsmålet om beskyttelsen af offentligheden, modpartens og dennes partsrepræsentants indsigt i forretningshemmeligheder, og således ikke hvilken beskyttelse, der tildeles i form af adgangen til håndhævelse af forretningshemmeligheder, uanset at håndhævelsesspørgsmålet tilsvarende giver anledning til en række overvejelser om beskyttelsen af forretningshemmeligheder i den civile retspleje, herunder den manglende bevissikringsadgang. Af dette følger også, at specialet ikke nærmere behandler, hvilken indsigtssadgang nyhedsmedier er tildelt i den civile retspleje.

Belysningen af de grundlæggende principper om offentlighed og kontradiktion tages udgangspunkt i den beskyttelse, der følger af grundloven og EMRK. Specialet inddrager af pladmæssige årsager ikke FN's konvention om civile og politiske rettigheder eller EU's Charter om grundlæggende rettigheder i behandlingen af den grundrettighedssikrede beskyttelse af offentlighed. Yderligere inddrages der i specialet ikke øvrige grundlæggende rettigheder, herunder retten til ytrings- og informationsfrihed, som potentielt kan få betydning for beskyttelsen.

De øvrige retsområder, som har betydning for reguleringen af forretningshemmeligheder, vil kun i begrænset omfang blive inddraget henblik på at give en overordnet forståelse af de forskellige retsområder, som regulerer beskyttelsen af forretningshemmeligheder. Endvidere belyses ikke forretningshemmelighedsområdets samspil med øvrige retsområder, herunder immaterialretlige, ansættelsesretlige eller persondataretlige problemstillinger, som området for forretningshemmeligheder kan

give anledning til. Specialet behandler yderligere af pladmæssige årsager ikke selvstændigt den særlige regulering af tavshedspligter for offentlige ansatte og advokater, men henviser kun i et meget begrænset hertil, hvor dette har relevans for besvarelsen.

Endelig vil spørgsmålet om behandlingen forretningshemmeligheder i voldgiftssager af hensyn til specialets omfangsmæssige begrænsninger ikke blive inddraget, uanset at dette udgør et nærliggende modstykke, hvor også særligt spørgsmålet om parternes fortrolighed og konkrete tiltag til regulering af parternes fortrolighed og beskyttelse forretningshemmeligheder¹¹ ligeledes kunne udgøre et interessant perspektiv at belyse i specialet.

1.5 Metodiske overvejelser

1.5.1 Den juridiske metode

Specialet har først og fremmest til formål at analysere og vurdere gældende ret for beskyttelsen af forretningshemmeligheder i den civile retspleje, hvor den retsdogmatiske metode anvendes til belyse, analysere og fortolke retskilder med henblik på at fastlægge heraf (*de lege lata*). Derudover forholder specialet sig i et begrænset omfang *de sententia ferenda*¹² til, om domstolenes bør udstrække beskyttelsen efter bevissikringsreglerne til det civilretlige område i afsnit 3.4.4.2, og ved fremsatte forslag til, hvilke overvejelser, som domstolene bør inddrage i vurderingen af, hvorvidt partsinterne aftaler kan i praksis accepteres i afsnit 3.5. Endelig forholder specialet forholder sig *de lege ferenda* til, hvorvidt reglerne for beskyttelsen af forretningshemmeligheder efter gældende ret bør ændres, og hvilke mulige tiltag, der kunne overvejes indført i dansk ret.

1.5.2 Anvendte retskilder

Idet der i specialet inddrages en flerhed af retskilder til fastlæggelsen af gældende ret, som er af forskellig relevans og retskildemæssig værdi, vil de anvendte retskilders muligheder, begrænsninger og positionering i der retskildemæssige hierarki blive belyst i det følgende.

1.5.2.1 Dansk ret

Grundloven

I specialets analyse af de retlige rammer for offentlighed behandles indholdet og rækkevidden af grundlovens § 65, stk. 1. Grundloven tillægges en særlig retskildemæssig værdi, henset til dens grundlovskraft, og dens status som øverste retskilde indebærer, at grundloven har forrang for enhver modstridende lovgivning og praksis.¹³ Grundloven skal som udgangspunkt fortolkes efter samme metoder og principper som andre love. Det er imidlertid bredt antaget i litteraturen, at grundloven må underlægges en friere og formålsorienteret fortolkningsstil henset til dens alder, korthed og særlige ændringsprocedure.

¹¹ Der henvises blandt andet til Voldgiftsinstituttets regler for behandling af voldgiftssager § 28, stk. 4

¹² Det understreges i den forbindelse, at der er tale om en glidende overgang mellem de lege lata og de sententia ferenda, og at der i litteraturen foreligger uklarhed om, hvorvidt de sententia ferenda-betragtninger skal anses for retspolitik eller ej. Se blandt andet Hamer, Risvig Carina & Schaumburg-Müller, Sten, *Juraens verden*, 2020 s. 326 ff., Blume, Peter, *Retssystemet og juridisk metode*, 2020, s. 346 ff.

¹³ Rytter, Jens Elo, *Individets grundlæggende rettigheder*, 2016, s. 45

Blandt andet anfører Ross, at de sædvanligt anerkendte fortolkningsmetoder ”rummer et vidt spillerum for retsskabende virksomhed”, og at grundloven indeholder visse særlige egenskaber, navnlig grundlovens alder og særlige ændringsprocedure, som styrker en ”tendens til en friere, mere politisk end formelt-juridisk betonet fortolkning”.¹⁴ Endvidere anfører Max Sørensen, at grundloven må underlægges en smidig fortolkning under hensyn til samfundets udvikling, hvor der lægges mindre vægt på den historiske hensigt bag loven.¹⁵ Tilsvarende anfører Zahle, at grundlovens ordlyd må fortolkes i lyset af den politiske, økonomiske og kulturelle samfundsudvikling.¹⁶

I specialet har grundloven givet anledning til metodiske udfordringer i den nærmere fortolkning af Grl § 65, stk. 1, som udfordres af lovttekstens kortfattede formulering og de få øvrige fortolkningsbidrag, som kan inddrages i den nærmere fastlæggelse af bestemmelsens indhold. Omfanget af litteratur om bestemmelsen er generelt begrænset, og der foreligger begrænset retspraksis, som kunne bidrage til at fastlægge bestemmelsens indhold og rækkevidde.

Lovgivning

I fastlæggelsen af den retlige ramme inddrages i et begrænset omfang lov om forretningshemmeligheder. I den forbindelse inddrages navnlig lovens forarbejder med henblik på at klargøre lovens indhold og forstå, hvilke overvejelser, som lå bag lovens udformning. Det bemærkes, at lovforarbejder generelt tillægges en selvstændig retskildemæssig værdi.¹⁷

Analysen af de generelle regler af betydning for beskyttelsen af forretningshemmeligheder i den civile retspleje er baseret på retsplejeloven, som udgør den primære retskilde inden for den civile retspleje. Med henblik på at fastlægge de enkelte bestemmelsers indhold inddrages også i vidt omfang øvrige retskilder i form af forarbejder, retspraksis og juridisk litteratur. Til retsplejeloven hører generelt en række betænkninger som følge af de adskillige ændringer siden lovens vedtagelse i 1916. Disse udgør et vigtigt bidrag til at afklare hvilke momenter, der ligger bag udformningen af gældende ret.

Som nævnt inddrages i analysen af beskyttelsen efter de generelle regler i vidt omfang retspraksis til at supplere bestemmelseernes indhold. Retsspraksis udgør en retlig stillingtagen til en konkret foreliggende situation¹⁸ og er i denne kontekst en vigtig kilde til at forstå den civile retspleje i praksis. Hovedsageligt inddrages praksis trykt i Ugeskrift fra Retsvæsen, som er udvalgt på baggrund af egen praksissøgning via Karnov og gennem litteraturens henvisninger. Udvælgelsen er først og fremmest foretaget ud fra, om afgørelserne udgør et fortolkningsbidrag til specialets udvalgte problemstillinger.

Derudover er der blevet lagt vægt på de enkelte afgørelses præjudikatsværdi, altså deres evne til at virke ledende for fremtidige afgørelser.¹⁹ Således inddrages der i vidt omfang afgørelser fra

¹⁴ Ross, Alf, *Dansk Statsforfatningsret I*, 1983, s. 52 ff.

¹⁵ Sørensen, Max, *Statsforfatningsret*, 1969, s. 301. Se tilsvarende Olsen, Henrik Palmer, *Magtfordeling*, 2010, s. 44, som argumenterer for en meget begrænset retsdogmatisk betydning af grundlovens forarbejder

¹⁶ Zahle, Henrik, *Dansk forfatningsret I*, 2001 s. 62 ff.

¹⁷ Blume, Peter, *Retssystemet og juridisk metode*, 2020, s. 189

¹⁸ *Ibid.*, s. 190

¹⁹ *Ibid.*, s. 190

Højesteret, som generelt tillægges størst præjudikatsværdi,²⁰ og landsretspraksis. De inddragne afgørelser udgør i overvejende grad nyere afgørelser, som er afsagt inden for de seneste 20 år, hvilket generelt taler for at tillægge dem præjudikatsværdi.²¹ Desuden skeles der til, om præmisserne er udformet med et så generelt tilsnit, at afgørelsen kan finde anvendelse i andre sammenhænge, end den i afgørelsen omhandlende.

1.5.2.2 EU-ret

I belysningen af den særlige beskyttelse, der tildeles efter lov om forretningshemmeligheder inddrages forretningshemmelighedsdirektivet som bidrag til at fastlægge lovens indhold. Direktivet har karakter af en sekundær EU-retsakt, som er bindende i de fælles mål som direktivet fastsætter, men overlader det til de enkelte medlemsstaterne at fastsætte, form og midler for gennemførelsen i national ret, jf. TEUF art. 288. Desuden inddrages i begrænset omfang EU-forarbejder, som er tilgået via EUR-lex, med henblik på at belyse de overvejelser, som lå bag indførelsen af konkrete tiltag til udelukkelse af modpartens indsigt. Dette inddrages som et perspektiv i afsnit 2.2.3.4.

1.5.2.3 Folkeret

I fastlæggelsen af indholdet og rækkevidde af principperne om offentlighed og kontradiktion inddrages yderligere Den Europæiske Menneskerettighedskonventions (EMRK) artikel 6. Til konventionen knytter sig også visse særlige retskildemæssige forhold. Danmark ratificerede EMRK i 1953, hvorved Danmark blev folkeretlig forpligtet til at opfylde konventionen. Ved konventionens inkorporering i 1992, blev konventionen formelt en del af dansk ret ved lov,²² hvilket indebar, at konventionen fik umiddelbar virkning og således direkte kan påberåbes ved de danske domstole. Derudover er de danske domstole forpligtet til at tolke øvrig lovgivning i overensstemmelse med konvention og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstols (EMD) fortolkning af konventionen.²³

Inkorporeringen af EMRK ved lov øger konvektionens status og retskildemæssige betydning i dansk ret, og det antages, at konventionen indtage en særlig position i det danske retskildehierarki, hvor konventionen i praksis placeres højere end anden lovgivning.²⁴ Derudover er konventionen kendetegnet ved at være underlagt en løbende udvikling i kraft af EMD's dynamiske fortolkningsstil.²⁵ Som led i fastlæggelsen af det nærmere indhold og rækkevidde af EMRK artikel 6 inddrages et betydeligt antal domme fra EMD med henblik på at sammenfatte retstilstanden i lyset af EMD's praksis.

Der foreligger generelt en omfattende praksis fra EMD, herunder i relation til artikel 6, hvilket vanskeliggjorde specialets praksissøgning. Specialets udvælgelse af domme, som alle er tilgået via HUDOC-databasen, er blevet foretaget med hensyntagen til de enkelte dommes præjudikatsværdi, hvor det blandt andet er blevet tillagt vægt, om den konkrete dom er afsagt af EMD's Grand Chamber (plenum), om dommen er afsagt med dissens og om der er tale om en afgørelse, der i vidt omfang citeres eller inddrages i EMD's efterfølgende praksis. Yderligere anvendes litteratur til at udvælge

²⁰ Riis, Thomas & Trzaskowski, Jan, *Skriftlig jura – den juridiske fremstilling*, 2013, s. 250

²¹ *Ibid.*, s. 260

²² Inkorporeret ved lov nr. 285 af 29. april 1992

²³ Under forudsætning af, at lovgiver ikke udtrykkeligt har valgt af fravige EMRK

²⁴ Blume, Peter, *Retssystemet og juridisk metode*, 2020, s. 273

²⁵ *Ibid.*, s. 27

relevant praksis, hvilket hovedsageligt baseres på en officiel guide udgivet af EMD.²⁶ Af guiden fremgår det, at den citerede praksis er udvalgt blandt de ledende, vigtigste og/eller nyeste domme og afgørelser.²⁷ Det er således tillagt vægt, at EMD i et eller andet omfang anser dem som principielle for fastlæggelsen af retstilstanden.

1.5.2.4 Fremmed ret

Specialet inddrager derudover i et begrænset omfang norsk ret som et perspektiverende element. Specialet er i den forbindelse opmærksom på, at der inddrages en retskilde, som ikke har retskildestatus i dansk ret. Hovedsageligt inddrages bestemmelser fra tvisteloven, der under specialets udarbejdelse er opnået kendskab til gennem undersøgelsen af direktivets implementering i de øvrige nordiske lande. Desuden henvises til en bestemmelse fra domstolsloven. Til fastlæggelse af bestemmelsens indhold og overvejelser bag bestemmelsens udformning er primært inddraget bestemmelsens ordlyd og forarbejder, som er tilgået via lovdata.no.

Yderligere inddrages en praksis i norsk ret, som specialet har opnået kendskab til som led i specialets litteratursøgning. Med henblik på at belyse denne praksis inddrages en tidsskriftartikel og en norsk højesteretskendelse, som belyser fremgangsmådens anvendelse i praksis. Der må i den forbindelse tages det metodiske forbehold, at denne praksis kun i begrænset omfang er fundet omtalt, herunder blandt andet ikke de få udvalgte hovedværker inden for norsk civilprocesret,²⁸ som har været mulige at tilgå. Dette skal ses i kontekst af, at specialet ikke har haft samme forudsætninger for at danne sig et fuldkomment overblik over relevante kilder inden for et fremmed retssystem.

1.5.2.5 Den juridiske litteratur

Som nævnt inddrages juridisk litteratur i vidt omfang som fortolkningsbidrag. Den juridiske litteraturs status som retskilde er omdiskuteret, hvilket er begrundet i forfatternes manglende legitimitet til at påvirke retsforholdene ved formulering af argumenter af normativ karakter.²⁹ Litteraturen udgør under alle omstændigheder et væsentligt bidrag til den juridiske argumentation.

2. DEN RETLIGE RAMME: BESKYTTELSEN AF FORRETNINGSHEMMELIGHEDER OG DE GRUNDLÆGGENDE PRINCIPPER OM OFFENTLIGHED OG KONTRADIKTION I RETSPLEJEN

2.1 Generelt om beskyttelsen af forretningshemmeligheder

Det følgende afsnit har til formål at belyse den særlige beskyttelse af forretningshemmeligheder under retssager og legaldefinitionen af forretningshemmeligheder, som er indført med lov om forretningshemmeligheder. Med henblik på at give et fyldestgørende indblik i den særlige beskyttelse af forretningshemmeligheder, skitseres yderligere den øvrige regulering, som har betydning for beskyttelsen af forretningshemmeligheder i dansk ret.

²⁶ Guide on art. 6 of the European Convention of Human Rights - Right to a fair trial (civil limb)

²⁷ EMD, *Guide on art. 6 of the European Convention of Human Rights - Right to a fair trial (civil limb)*, s. 6

²⁸ Specialet har i sin litteratursøgning gennemgået Skoghøy, Jens Edvin A, *Tvisteløsning*, 2017 og Schei, Tore m.fl., *Tvisteloven Kommentarutgave bind 2*, 2013

²⁹ Blume, Peter, *Retssystemet og juridisk metode*, 2020, s. 192

2.1.1 Introducerende om lov om forretningshemmeligheder

2.1.1.1 Baggrund og implementering

På baggrund af Europa-Parlamentet og Rådets vedtagelse af forretningshemmelighedsdirektivet blev i dansk ret indført lov om forretningshemmeligheder, som dermed implementerer direktivet i dansk ret. Direktivet har overordnet til formål at styrke beskyttelsen af forretningshemmeligheder og skabe en ensretning af den generelt forskelligartede lovgivning på tværs af medlemsstaterne, som har præget området for forretningshemmeligheder.³⁰

Direktivet er udtryk for minimumsdirektiv,³¹ og i dansk ret foretages med forretningshemmelighedsloven en tekstnær implementering af direktivet.³² På baggrund af direktivet, er der i dansk ret indført en række tiltag, som tildeler en materiel og processuel beskyttelse af området for forretningshemmeligheder, som dog ikke vil blive genstand for nærmere gennemgang. Loven finder anvendelse ved ulovlig erhvervelse, brug og videregivelse af forretningshemmeligheder, jf. Fhl § 1.

2.1.1.2 Kort om begrebsanvendelsen

Med forretningshemmelighedsloven indføres en ny begrebsanvendelse, hvor begrebet ”forretningshemmelighed” anvendes frem for ”erhvervshemmeligheder”, som udgjorde det tidligere udgangspunkt i dansk ret. Der er imidlertid ikke indholdsmæssig forskel på de to begreber, men specialet anvender generelt terminologien ”forretningshemmelighed”, med undtagelse af de tilfælde, hvor der inddrages bestemmelser, hvis ordlyd anvender ”erhvervshemmelighed”.

2.1.1.3 Lovens definition af en forretningshemmelighed

På baggrund af den med direktivet fastsatte definition, er der med Fhl § 2, nr. 1 indført en legaldefinition af forretningshemmeligheder i dansk ret. Den direktivstyret definition får imidlertid ikke videre betydning for beskyttelsesobjektets indhold, idet definitionen som nævnt må antages at være udtryk for hidtil gældende ret.³³ Beskyttelsen efter Fhl omfatter således alle oplysninger, som tidligere faldt ind under erhvervshemmelighedsbegrebet.³⁴ Efter Fhl § 2, nr. 1 defineres en forretningshemmelighed som en ”oplysning”, der:

1. Hemmelige

Er ”hemmelige”, hvilket indebærer, at oplysningerne ”hverken i sin helhed, i sin præcise udformning eller i sammensætningen af dens komponenter” er almindelig kendt blandt eller umiddelbart tilgængelig for personer ”i de kredse, der normalt beskæftiger sig med den pågældende type oplysninger”. Med definitionen udelukkes således beskyttelse af almene erfaringer og kompetencer samt oplysninger, som er alment kendt eller let tilgængelige for personer med brancheerfaring.³⁵ Endvidere er det

³⁰ Forretningshemmelighedsdirektivets præambelbetragtning nr. 6-10

³¹ Direktivet fastsætter en række minimumskrav til beskyttelsen af forretningshemmeligheder, hvortil medlemsstaterne kan indføre en mere vidtgående beskyttelse, som fastsat i forretningshemmelighedsdirektivets art. 1, stk. 1,

³² Lovforslag nr. 125 af 10. januar 2018 til lov om forretningshemmeligheder, generelle bemærkninger under pkt. 1

³³ Lovforslag nr. 125 af 10. januar 2018 til lov om forretningshemmeligheder, generelle bemærkninger under pkt. 2.5.3

³⁴ Lovforslag nr. 125 af 10. januar 2018 til lov om forretningshemmeligheder, generelle bemærkninger under pkt. 2.3.3 og 2.5.3

³⁵ Forretningshemmelighedsdirektivets præambelbetragtning nr. 14

med direktivet forudsat, at der skal foreligge en legitim interesse i og en berettiget forventning om, at oplysningerne forbliver hemmeligholdte.³⁶

2. Handelsværdi

Har ”handelsværdi” fordi de er hemmelige, enten i form af en faktisk eller potentiel handelsværdi.³⁷ Oplysninger antages at have en handelsværdi, hvor en uautoriseret erhvervelse, brug eller videregivelse af oplysningerne vil kunne skade forretningshemmelighedshaveren på en sådan måde, at dette underminerer dennes forretningsmæssige eller finansielle interesser, strategiske placering, konkurrenceevne eller videnskabelige og tekniske potentiale.³⁸ Som eksempel kan nævnes en oplysning, som giver virksomheden en konkurrencefordel.

3. Underlagt rimelige foranstaltninger til hemmeligholdelse

Er underkastet ”rimelige foranstaltninger til hemmeligholdelse” af den, som lovligt kontrollerer oplysningerne. Det må således kræves, at virksomheden behandler de pågældende oplysninger som interne og i rimeligt omfang underlægger oplysningerne et vist niveau af fortrolighed eller beskyttelse.³⁹ Med dette krav tildeles virksomheden således også en vis indflydelse på, om oplysninger kan tildeles og ikke mindst fastholde deres status som forretningshemmeligheder.⁴⁰

Hvor en oplysning ikke opfylder de ovennævnte kumulative betingelser, vil oplysningen falde uden for lovens anvendelsesområde, jf. Fhl § 1 og dermed være afskåret fra at opnå den med loven tildelte beskyttelse.

2.1.1.4 Lovlig hhv. ulovlig erhvervelse, brug og videregivelse af forretningshemmeligheder

Med loven fastsættes hvilke former for erhvervelse, brug eller videregivelse af en forretningshemmelighed, som udgør lovlige, jf. Fhl § 3 henholdsvis ulovlige handlinger, jf. Fhl § 4. Fastsættelsen af ulovlige handlinger efter Fhl § 4 udgør et værn mod både personer med lovlig adgang til virksomheden og udefrakommende personer uden tilknytning til virksomhedens misbrug af forretningshemmeligheder.⁴¹ Dette suppleres af Fhl § 18, som indeholder et strafferetligt værn mod ulovlige handlinger foretaget af personer med lovlig adgang. Udefrakommende er derimod omfattet af straffelovens bestemmelser om industrispionage, som belyses nedenfor.

2.1.2 Den særlige beskyttelse af forretningshemmeligheder under retssager

Med forretningshemmelighedsloven kapitel 3 indføres en særlig beskyttelse af forretningshemmeligheder, når disse indgår i retssager om ulovlig erhvervelse, brug eller videregivelse af forretningshemmeligheder, jf. Fhl § 1. Beskyttelsen består i, at der med Fhl § 6 indføres særlige regler om tavshedspligt for de tilstedeværende under retssager om misbrug af forretningshemmeligheder.

³⁶ Forretningshemmelighedsdirektivets præambelbetragtning nr. 14

³⁷ Forretningshemmelighedsdirektivets præambelbetragtning nr. 14

³⁸ Forretningshemmelighedsdirektivets præambelbetragtning nr. 14

³⁹ Lovforslag nr. 125 af 10. januar 2018 til lov om forretningshemmeligheder, generelle bemærkninger under pkt. 2.5.3

⁴⁰ Dahl, Børge m.fl. Erhvervsjura, 2020, s. 540

⁴¹ Lovforslag nr. 125 af 10. januar 2018 til lov om forretningshemmeligheder, specielle bemærkninger til § 4

Det præciseres således med Fhl § 6, stk. 1, 1. pkt., at offentligt ansatte, som indgår i en retssag om forretningshemmeligheder eller har adgang til dokumenter herom, kan pålægges strafansvar efter Strl §§ 152-152 f for uberettiget brug og videregivelse af oplysninger, som retten har identificeret som fortrolige. Tavshedspligten består dog kun, hvor retten har bestemt, at pågældende oplysninger opfylder definitionen efter Fhl § 2, nr. 1, og at oplysningen ikke er blevet almindeligt kendt eller umiddelbart tilgængelig, jf. Fhl § 6, stk. 1, 2. pkt. f. Som fastsat i forarbejderne, vil tavshedspligten således blandt andet ikke finde anvendelse i tilfælde, hvor forretningshemmeligheder er videregivet i et retsmøde, hvor der ikke er sket dørlukning.⁴² Tavshedspligten efter Fhl § 6, stk. 1 finder tilsvarende anvendelse for advokater og øvrige ansatte i advokatvirksomheden jf. Fhl § 6, stk. 2.

Særligt interessant er imidlertid, at der for øvrige personer, der deltager i retssagen eller som har adgang til dokumenter, som indgår i retssagen, indføres en særskilt tavshedspligt efter Fhl § 6, stk. 3. Bestemmelsen udgør en nyskabelse i dansk ret, idet der i øvrigt ikke eksisterer regler, som forbyder personer at bruge eller videregive oplysninger, som de lovligt har opnået kendskab til via deltagelse i en retssag eller adgang til dokumenter fra retssagen. Bestemmelsen vil blandt andet omfatte sagens parter og vidner og finder tilsvarende kun anvendelse, hvor oplysningen opfylder lovens definition på en forretningshemmelighed, jf. Fhl § 6, stk. 3, 2. pkt.

2.1.3 Regulering af forretningshemmeligheder i øvrigt

Derudover supplerer en række love og retsgrundsætninger fra andre retsområder forretningshemmelighedsbeskyttelsen, herunder den ulovbestemt loyalitetsforpligtelse inden for ansættelsesretten og retsplejelovens bestemmelser om retsmøder og aktindsigt, som selvstændig belyses i kapitel 3.⁴³ Yderligere rummer markedsføringsretten og strafferetten en vis beskyttelse, som kort introduceret i det følgende.

2.1.3.1 Markedsføringsretlig beskyttelse

Markedsføringsretten supplerer beskyttelsen mod ulovlige handlinger begået af personer med tilknytning til virksomheden (såkaldte virksomhedsinterne personer).⁴⁴ Beskyttelsen følger dels af generalklausulen i markedsføringslovens § 3, som forbyder illoyal adfærd i strid med god markedsføringsskik og dels af generalklausulen i markedsføringslovens § 4, som forpligter erhvervsdrivende til at udvide god erhvervsskik i sin handelspraksis.

2.1.3.2 Strafferetlig beskyttelse

Beskyttelsen suppleres yderligere af straffelovens bestemmelser om ”industrispionage”, hvis beskyttelse er rettet mod fremmedes personers uberettigede indtrængen i virksomheden. Efter Strl § 263 straffes blandt andet uberettiget adgang til en andens datasystem, brud på brevhemmeligheden og aflytning. Derudover straffes efter Strl § 264, stk. 1 tilfælde, hvor gerningsmanden har skaffet sig uberettiget adgang til andres gemmer eller har taget ulovligt ophold på fremmed grund. Endelig er hæleri selvstændigt kriminaliseret efter Strl § 264 c, hvorefter det er strafbart uberettiget at modtage og udnytte oplysninger, som hidrører fra industrispionage.

⁴² Lovforslag nr. 125 af 10. januar 2018 til lov om forretningshemmeligheder, specielle bemærkninger til § 6

⁴³ Lovforslag nr. 125 af 10. januar 2018 til lov om forretningshemmeligheder, specielle bemærkninger til § 1

⁴⁴ Lovforslag nr. 125 af 10. januar 2018 til lov om forretningshemmeligheder, generelle bemærkninger under pkt. 2.5.3

2.2 Offentlighed og kontradiktion i retsplejen

Det følgende afsnit har til formål at belyse rammerne for offentlighed og kontradiktion i den civile retspleje efter Grl § 65, stk. 1 og EMRK art. 6. I den forbindelse søger specialet af fastlægge rækkevidden af kravene med henblik på afslutningsvis i specialet at vurdere, om der er grundlag for at udstrække forretningshemmelighedsbeskyttelsen inden for den retlige ramme.

2.2.1 Offentlighedskravet efter Grl § 65, stk. 1

Med grundlovens § 65, stk. 1,⁴⁵ fastsættes, at offentlighed og mundtlighed i videst muligt omfang skal gennemføres i retsplejen. Af bestemmelsen fremgår imidlertid ikke, hvad der nærmere ligger i kravet om offentlighed ”i videst muligt omfang” og ikke mindst, hvilke præcise grænser, der gælder herfor.

Kravet om offentlighed i retsplejen har grundlæggende til formål at sikre offentlighedens indblik i sagers behandling ved domstolene. Dette styrker til dels tilliden til retsvæsenet, hvilket er en forudsætning for deres effektive anvendelse som konfliktløsningsorgan, og det demokratiske princip om, at borgerne i videst mulig adgang skal have indsigt i myndighedernes virksomhed. Dermed udgør offentlighed også en vigtig faktor i at sikre domstolenes legitimitet.⁴⁶

Endvidere sikrer offentlighedskravet de involverede parter mod en ”hemmelig retspleje”, idet sagens transparens i et vist omfang sikrer, at der ikke tillægges uvedkommende hensyn vægt i sagens afgørelse.⁴⁷ Offentlighedskravet suppleres af et mundtlighedskrav, som er begrundet i, at offentlighedens mulighed for at overvære retshandlingen generelt vil være væsentligt begrænset, hvis sagernes behandling ved domstolene udelukkende fandt sted på skriftligt grundlag.

2.2.1.1 Bestemmelsens indhold

Som nævnt fastsættes det med ordlyden af Grl § 65, stk. 1 ikke nærmere, hvordan det med bestemmelsen fastsatte krav om offentlighed og mundtlighed skal opfyldes. Det er imidlertid fast antaget i lovens forarbejder⁴⁸ og i litteraturen, at bestemmelsen har karakter af en løfteparagraf,⁴⁹ hvilket indebærer, at realisering af de i bestemmelsen fastsatte krav forudsætter lovgivers gennemførelse heraf ved lov. Det er bredt antaget i den forfatningsretlige litteratur, at der med bestemmelsen formulering ”i videst muligt omfang” overlades lovgiver en generelt bred skønsmargin til gennemførelse af offentlighed.⁵⁰ Bestemmelsen må således som udgangspunkt underlægges en indskrænkende fortolkning.

⁴⁵ Oprindeligt indført med junigrundloven af 1849 § 79 stk. 1, som videreført med § 65 i den nugældende grundlov af 1955

⁴⁶ Betænkning nr. 1427/2003 om offentlighed i civile sager og straffesager, indledning til kapitel 2, s. 33

⁴⁷ Lundblad, Christian (red.) m.fl., *Proceduren*, 2019, s. 1113

⁴⁸ Lovforslag nr. 1 af 4. februar 1953 til Danmarks Riges Grundlov, specielle bemærkninger til § 66

⁴⁹ Christensen, Jens Peter m.fl., *Grundloven med kommentarer*, 2015 s. 400, Borberg, Vibeke, *Princippet om offentlighed i retsplejen*, 2012, s. 91, Rytter, Jens Elo, *Individets grundlæggende rettigheder*, 2016, s. 462 og Christensen, Jens Peter, *Mundtlighed i retsplejen for Højesteret*, 2019, trykt i U 2014B.187, s. 187

⁵⁰ Christensen, Jens Peter m.fl., *Grundloven med kommentarer*, 2015 s. 400

Visse forfattere har ligefrem overvejet, om det med bestemmelsens formulering overlades lovgivningsmagten så vidt skøn, at bestemmelsen reelt må antages at være uden videre betydning. Således antager Liisberg og Rubin, at der med bestemmelsens udformning overlades så vidt et skøn til den lovgivende magt, at ”det næppe i praksis tjener noget formål at påberåbe sig grundloven til støtte for offentlighed”.⁵¹ Tilsvarende antager Rytter, at der næppe kan støttes selvstændig ret på bestemmelsen.⁵²

Modsat anfægter Borberg, om der overhovedet er belæg for en sådan indskrænkende fortolkning. Forfatteren henviser i den forbindelse til den naturlige sproglige fortolkning af bestemmelsens formulering ”i videst muligt omfang” som udtryk for en begrænsning af den lovgivende magts adgang til at indskrænke offentlighedsprincippet ved lov.⁵³ Forfatteren står imidlertid alene med dette synspunkt i litteraturen, og det synes generelt svært at tislutte sig Borbergs argument, idet der i ordlydsvalget ”i videst muligt omfang” sprogligt må antages at ligge en erkendelse af, at der netop ikke er tale om et absolut princip.

2.2.1.2 Bestemmelsens rækkevidde

Spørgsmålet om bestemmelsens rækkevidde er kun i begrænset omfang behandlet i den juridiske litteratur. Inden for den forfatningsretlige litteratur forholder Ross sig relativt kortfattet til bestemmelsens indhold, idet han antager, at der i bestemmelsen må ligge, at referat og drøftelse af offentlige forhandlinger ikke kan forbydes.⁵⁴ Tilsvarende anfører Zahle, at dette utvivlsomt må ”have som refleksvirkning, at referat og drøftelse i et vist omfang er beskyttet”, men at der dog ikke kan udledes en ligefrem ubetinget beskyttelse af offentlighedsreglerne.⁵⁵

Spørgsmålet er tilsvarende kun i begrænset omfang behandlet inden for den procesretlige litteratur. Gomard og Kistrup fremhæver generelt om offentlighed, at en velinformeret og opmærksom offentlig debat udgør en vigtig faktor i såvel retsplejen som retsudviklingen. Yderligere begrundes offentlighed i retsplejen med, at den bestyrker befolkningens interesse i retsplejen og forstærker den generelle tillid til domstolene.⁵⁶

Særligt om adgangen til at fravige kravet om offentlighed af hensyn til parternes ønske om diskretion anfører forfatterne, at ”reglen om offentlig sagsbehandling kan ikke altid opretholdes i sager, hvor oplysninger af fortrolig karakter nødvendigvis må omtales”, og at parterne desuden kan have en betydelig interesse i, at offentligheden ikke får kendskab til deres interne forhold, herunder forretningshemmeligheder.⁵⁷ Forfatterne konstaterer dog også, at parternes interesse i en sådan diskretion kun ”i begrænset omfang tilgodeses inden for den offentlige retsplejes rammer”.⁵⁸

⁵¹ Liisberg, Jonas Bering & Rubin, Marcus, *Offentlighed i retsplejen*, 1995, s. 15

⁵² Rytter, Jens Elo, *Individets grundlæggende rettigheder*, 2016, s. 462

⁵³ Borberg, Vibeke, *Princippet om offentlighed i retsplejen*, 2012, s. 24

⁵⁴ Ross, Alf, *Dansk Statsforfatningsret bind 2*, 1980, s. 555-556 og 726

⁵⁵ Zahle, Henrik, *Dansk forfatningsret 3*, 2004, s. 87

⁵⁶ Gomard, Bernhard & Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, 2020, s. 489

⁵⁷ Gomard, Bernhard & Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, 2020, s. 489

⁵⁸ *Ibid.*, s. 489

Forfatterne anfører yderligere, at retsplejeloven fortsat er ”præget af reformatorenes unuancerede tro på de moderne retsprincipper, bl.a. mundtlighedsprincippet.”, men at ”Grundlovens § 65 er trods dette ikke blevet opfattet som en fastlåsning af lovgivningen til de tanker, som førte reformen frem”,⁵⁹ hvortil der bl.a. henvises til indførelsen af forberedende skriftveksling, hvilket således understøtter, at der kan foretages visse indskrænkninger i de fastsatte principper.

Munch-Petersen betoner tilsvarende den generelle vigtighed af offentlighed på alle dele af samfundslivets område,⁶⁰ hvortil forfatteren yderligere understreger, at de hensyn, der begrundes offentlighed, ”med en særlig vægt” gør sig gældende inden for retsplejen.⁶¹ I forlængelse af dette anføres, at ”ingen samfundsvirksomhed kræver i den grad som retsplejen til sin trivsel og udvikling den videst muligt gennemførte offentlighed”.⁶² Med hensyn til modstående hensyn anfører forfatteren, at hensynet til ”de umiddelbare ubehageligheder, som offentligheden undertiden vil kunne medføre” for den enkelte kun vejer lidt i forhold til dette. Munch-Petersens synspunkter indikerer således, at modstående hensyn i begrænset omfang vil kunne begrunde indskrænkninger i offentlighedskravet.

Sammenfattende synes der af litteraturen at kunne udledes en konsensus om den generelle vigtighed af offentlighed i retsplejen, men at der imidlertid ikke er tale om en ubetinget beskyttelse af offentlighed, som i alle tilfælde kan opretholdes. Lovgivers antageligt brede skønsmargin taler til støtte for, at der må kunne foretages visse indskrænkninger inden for rammerne af lovgivers skøn. I lyset af det tungtvejende hensyn til offentlighed, må der dog også stilles visse grænser for, hvor vidtrækkende indskrænkninger, der kan foretages. Den præcise grænse for, hvor vidtgående indskrænkninger der kan foretages i Grl § 65, stk. 1 står dog ikke entydigt klart, hvilket i sidste ende tilkommer domstolene at vurdere.

2.2.1.2.1 Retsplejerådets overvejelser om bestemmelsens rækkevidde

Retsplejerådet har tilsvarende forholdt sig til spørgsmålet som led i dets betækningsarbejde. Retsplejerådet anerkender i den forbindelse, at spørgsmålet generelt er tvivlsomt, hvortil der henvises til, at de i grundloven fastsatte krav til offentlighed i retsplejen tidligere har dannet grundlag for at afvise en indsnævring af offentlighedens adgang til civile sager med Retsplejerådets tidligere stillede forslag om en vidtgående adgang til at afskære offentlighed med dørlukningsbestemmelserne, som fremsat betænkning nr. 698/1973.⁶³

Retsplejerådet har dog også i flere af dets betænkninger fundet, at der utvivlsomt eksisterer ”en meget betydelig frihed til at vurdere den mest hensigtsmæssige gennemførelse af offentlighed og mundtlighed i retsplejen” inden for det vide rum, der eksisterer mellem fuldstændig afskaffelse og væsentlig indskrænkelse af mundtlighed og offentlighed som de to yderpunkter.⁶⁴ Retsplejerådet vurderer konkret, at der kan gennemføres mindre vidtgående indskrænkninger i offentligheden, under

⁵⁹ *Ibid.*, s. 480

⁶⁰ Munch-Petersen, Hans, *Den danske retspleje 1*, 1923, s. 139

⁶¹ *Ibid.*, s. 139

⁶² *Ibid.*, s. 139

⁶³ Betænkning nr. 1427/2003 om offentlighed i civile sager og straffesager, kapitel 2, s. 36

⁶⁴ Betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I s. 95 og Betænkning nr. 1427/2003 om offentlighed i civile sager og straffesager, kapitel 2, s. 36

forudsætning af, at disse efter lovgivers skøn er hensigtsmæssige,⁶⁵ hvilket således synes at stemme overens med de betragtninger, som kan udledes af litteraturen.

2.2.2 Grundsætningen om kontradiktion i den civile retspleje

Med grundsætningen om kontradiktion inden for den civile retspleje tildeles parterne en række partsbeføjelser, som er nødvendige for at kunne gennemføre en kontradiktorisk forhandling.⁶⁶ Princippet indebærer dels, at modparten har ret til at gøre sig bekendt med og kommentere på alt relevant materiale, som fremkommer i sagen og dels, at parterne har ret til at være til stede i alle retsmøder, herunder også lukkede retsmøder, og ret til aktindsigt.⁶⁷

2.2.3 Rammerne for offentlighed og kontradiktion efter EMRK artikel 6

2.2.3.1 Overordnet om retten til en retfærdig rettergang efter EMRK artikel 6

Med EMRK art. 6, stk. 1 fastsættes retten til en retfærdig rettergang ("fair trial") samt nærmere processuelle retsgarantier til sikringen af en retfærdig rettergang. Bestemmelsen finder anvendelse i både straffesager og sager vedrørende "borgerlige rettigheder og forpligtelser". Hvad der nærmere ligger i kravet om "retfærdig rettergang" er hverken defineret i konventionen eller praksis.⁶⁸

EMD har fastslået, at art. 6 generelt skal underlægges en ret vidtgående formålsfortolkning, henset til vigtigheden af en retfærdig rettergang i et demokratisk samfund.⁶⁹ Derudover anlægger EMD en vurdering med fokus på retssagens realitet frem for formalitet,⁷⁰ idet konventionen har til formål at garantere rettigheder, som er praktiske og effektive, og ikke teoretiske og illusoriske.⁷¹

EMD vil dog udvise tilbageholdenhed med tilsidesættelse af de nationale domstoles fortolkning af nationale processuelle regler.⁷² Dette indebærer imidlertid ikke en begrænsning af statens forpligtelser efter konventionen,⁷³ men det er dog på denne baggrund antaget, at bestemmelsen nærmere har karakter af en processuel garanti.⁷⁴

2.2.3.2 Kravet om en offentlig rettergang

Med art. 6, stk. 1, 1. pkt. fastsættes, at enhver har ret til offentlig rettergang ("public hearing"). Kravet om en offentlig rettergang udgør et af de grundlæggende principper i sikringen af en retfærdig rettergang. EMD har fremhævet, at der i kravet om en offentlig rettergang dels ligger at retssager skal

⁶⁵ Betænkning nr. 1427/2003 om offentlighed i civile sager og straffesager, kapitel 2, s. 36

⁶⁶ Gomard, Bernhard & Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, 2020, s. 510

⁶⁷ *Ibid.*, s. 510

⁶⁸ Lorenzen, Per m.fl., *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention bd. 1-2 med kommentarer*, 2011, s. 410

⁶⁹ *Delcourt v. Beglium* (1970, para. 25)

⁷⁰ *Adolf v. Austria*, (1982, para. 30)

⁷¹ *Airey v. Ireland* (1979, para. 24)

⁷² *Tejedor García v. Spain* (1997, para. 31)

⁷³ Rytter, Jens Elo, *Individets grundlæggende rettigheder*, 2016, s. 111

⁷⁴ Lorenzen, Per m.fl., *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention bd. 1-2 med kommentarer*, 2011, s. 411

afgøres på grundlag af en mundtlig forhandling,⁷⁵ og dels at retssager skal finde sted for åbne døre.⁷⁶ I kravet ligger desuden, at offentligheden skal have en både retlig og faktisk adgang til at overvære domsforhandlingen.⁷⁷

EMD har i en række sager udtalt, at offentlighedskravet har til formål at sikre, at parterne ikke udsættes for en hemmelig retspleje og at styrke offentlighedens tillid til retssystemet. Ifølge EMD bidrager denne transparens i retsplejen til at sikre det med art. 6 fastsatte overordnede mål om en retfærdig rettergang.⁷⁸ Der er dog ikke tale om en absolut krav, og EMD vil i sin vurdering af, hvorvidt en retssag har været undergivet en tilstrækkelig grad af offentlighed, anlægge en helhedsvurdering af det samlede procesforløb ("the entirety of the proceedings conducted in the domestic legal order").⁷⁹

Som det fremgår af bestemmelsens ordlyd, er kravet om en offentlig rettergang ikke absolut. Således vil offentlighed efter omstændighederne kunne udelukkes af hensyn til de i art. 6, stk. 1, 2. pkt. opregnede hensyn til blandt andet offentlige orden, national sikkerhed og beskyttelse af parternes privatliv. Der er ifølge EMD tale om brede undtagelsesbestemmelser, som overlader medlemsstaterne en vis skønsmargin.⁸⁰ Dog har EMD dog også understreget vigtigheden af, at de angivne modhensyn konkret skal kunne begrunde selve fravigelsen⁸¹, og at afholdelse af retsmøder for helt eller delvist lukkede døre kræver, at dette er strengt påkrævet af sagens omstændigheder.⁸²

EMD har blandt andet anerkendt, at der kan ske begrænsning af offentligheden i lyset af den foreliggende sags karakter.⁸³ Vurderingen heraf vil ifølge EMD bero på arten af de spørgsmål ("the nature of the issues"), som Domstolen skal tage stilling til.⁸⁴ Således har EMD blandt andet anerkendt, at manglende offentlig forhandling kan være berettiget i sager, der alene vedrører særligt tekniske spørgsmål eller retlige spørgsmål.⁸⁵

Yderligere vil det kunne tillægges betydning, at der i en sag indgår fortrolige oplysninger eller dokumenter. af Selve det forhold, at der i en sag indgår oplysninger af fortrolig karakter, kan dog ifølge EMD ikke i sig selv begrunde sagens behandling for lukkede døre.⁸⁶ Praksis herom angår imidlertid fortrolighed af hensyn til samfundsinteresser, hvorfor denne praksis ikke direkte kan overføres til spørgsmålet om fortrolighed af hensyn til forretningshemmeligheder. EMD har dog anført visse mere generelle overvejelser, som generelt må antages at kunne få betydning i afvejningen over for

⁷⁵ *Göç v. Turkey* (2002, para. 47), *Lundevall v. Sweden*, (2002, para. 34), *Salomonsson v. Sweden*, (2002, para. 34),

⁷⁶ Lorenzen, Per m.fl., *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention bd. 1-2 med kommentarer*, 2011, s. 464

⁷⁷ Kjølbros, Jon Fridrik, *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere*, 2020, s. 635

⁷⁸ EMD i bl.a. *Malhous v. The Czech Republic*, (2001, para. 55) og *Axen v. Germany* (1983, para. 35. Se yderligere *Fazliyski v. Bulgaria*, (2013, para. 64), hvor EMD udtalte det samme om kravet om offentlig domsafsigelse

⁷⁹ *Axen v. Germany* (1983, para. 27)

⁸⁰ Lorenzen, Per m.fl., *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention bd. 1-2 med kommentarer*, 2011, s. 560

⁸¹ *Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium*, (1981, para. 59)

⁸² *Diennet v. France* (1995, para. 34), *Martinie v. France*, (2006, para. 40)

⁸³ EMD i blandt andet *Martinie v. France*, (2006, para. 40)

⁸⁴ *De Tommaso v. Italy* (2017, para. 163), *Martinie v. France* (2006, para. 41), *Miller v. Sweden*, (2007, para. 29), *Nikolova and Vandova v. Bulgaria* (2013, para. 68)

⁸⁵ *Ernst and others v. Belgium*, (2003, para. 66), *Nikolova and Vandova v. Bulgaria* (2013, para. 70)

⁸⁶ *Nikolova and Vandova v. Bulgaria* (2013, para. 74)

modstående hensyn. EMD har således udtalt, at udelukkelse af offentlighed vil derimod kræve, at dette under de konkrete omstændigheder er nødvendigt og ikke går videre, end hvad det er strengt nødvendigt.⁸⁷ Der skal i den forbindelse foretages en afvejning af hensynet til offentlighed og behovet for at beskytte det pågældende modhensyn.⁸⁸ Yderligere skal der ifølge EMD overvejes, om der kan indføres foranstaltninger til at afbalancere den manglende offentlighed, eksempelvis ved alene at afholde udvalgte retsmøder for lukkede døre i det nødvendige omfang for at sikre hemmeligholdelse af de pågældende dokumenter.⁸⁹

Endelig har EMD fastslået, at der generelt ikke er noget til hinder for at bestemme, at bestemte typer af sager som udgangspunkt skal behandles bag lukkede døre, hvor visse nærmere fastsatte hensyn gør sig gældende.⁹⁰ Parterne skal dog, medmindre der foreligger særlige omstændigheder, i det mindste have mulighed for at anmode om sagens behandling for åbne døre.⁹¹

2.2.3.3 Kravet om offentlig domsafsigelse

Derudover fastsættes med EMRK art. 6 stk. 1, 2 pkt. et krav om offentlig domsafsigelse. Efter ordlyden gælder der ingen undtagelsesadgang, og EMD har afvist, at indfortolke sådanne.⁹² EMD har imidlertid i en række sager afvist, at kravet skal underlægges en sådan ordlydsfortolkning, at der i alle tilfælde skal ske oplæsning af dommen i et offentligt retsmøde,⁹³ men at kravet derimod må underlægges en vis grad af fleksibilitet.⁹⁴ Der er således ikke tale om et absolut krav om oplæsning af hverken dommen eller domskonklusionen, idet EMD anlægger en helhedsvurdering, hvor procesforløbet særlige beskaffenhed og "the object and purpose" bag art. 6 inddrages.⁹⁵

EMD har på denne baggrund anerkendt alternativer måder for tilgængeliggørelse af dommen for offentligheden, eksempelvis i form af adgang til domsudskrift for enhver med særlig interesse deri og publicering af udvalgte afgørelser af særlig offentlig interesse⁹⁶ eller offentliggørelse i tidligere instanser,⁹⁷ efter omstændighederne kan være tilstrækkeligt.⁹⁸ Som udtalt af EMD, vil det således være tilstrækkeligt, at der sker en eller anden form for tilgængeliggørelse af dommen for offentligheden.⁹⁹ I vurderingen af den alternative offentliggørelsesform anlægger EMD tilsvarende en formålsfortolkning og helhedsvurdering af det samlede procesforløb.¹⁰⁰

⁸⁷ *Nikolova and Vandova v. Bulgaria* (2013, para. 74), *Vasil Vasilev v. Bulgaria*, (2021, para.106-109)

⁸⁸ *Nikolova and Vandova v. Bulgaria*, (2013, para. 74)

⁸⁹ *Nikolova and Vandova v. Bulgaria*, (2013, para. 75)

⁹⁰ Se tilsvarende EMD's udtalelse i *Campbell and Fell v. The United Kingdom*, (1984, para. 87-88)

⁹¹ *Martinie v. France*, (2006, para. 42), *Nikolova and Vandova v. Bulgaria* (2013, para. 69)

⁹² *Campbell and Fell v. The United Kingdom* (1984, para. 90), Lorenzen, Per m.fl., *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention bd. 1-2 med kommentarer*, 2011, S. 560

⁹³ *Preto and others v. Italy*, (1983, para. 26), *Axen v. Germany*, (1983, para. 31), *Sutter v. Switzerland*, (1984, para. 33)

⁹⁴ *Nikolova and Vandova v. Bulgaria*, (2013, para. 82)

⁹⁵ *Axen v. Germany* (1983, para. 31)

⁹⁶ *Sutter v. Switzerland*, (1984, para. 20), *B and P v. The United Kingdom*, (2001, para. 47)

⁹⁷ *Axen v. Germany* (1983, para. 32)

⁹⁸ *Moser v. Austria*, (2006, para.101)

⁹⁹ *Fazliyski v. Bulgaria* (2013, para. 65)

¹⁰⁰ *Preto and others v. Italy*, (1983, para 65). Se også *Axen v. Germany* (1983, para. 31) og *Sutter v. Switzerland*, (1984, para. 33)

Det kan imidlertid også udledes, at EMD ikke i alle tilfælde vil acceptere, at oplæsning af dommen erstattes med en alternativ offentliggørelsesform. Eksempelvis har EMD ikke i alle tilfælde fundet, at adgangen til at opnå domsudskrift for personer med fornøden retlig interesse vil kunne opveje, at der ikke sker oplæsning af dommen.¹⁰¹ Særligt om offentliggørelse af fortrolige oplysninger som led i domsoffentliggørelsen har EMD fastslået, at selve det forhold, at der indgår fortrolige oplysninger i sagens materiale ikke kan begrunde, at dommen fuldstændig afskæres fra at blive gjort tilgængelig for offentligheden.¹⁰² EMD har dog accepteret, at hensynet til fortrolige oplysninger kan imødekommes blandt andet ved tilrådighedsstillelse af en redigeret ("redacted") version af dommen, såfremt dette fremstår nødvendigt og proportionalt i den konkrete foreliggende sag.¹⁰³

2.2.3.4 Om kontradiktionsprincippet og princippet om parternes ligestilling

EMD indfortolker yderligere et princip om kontradiktion og et princip om parternes ligestilling ("equality of arms") i det overordnede krav om en retfærdig rettergang.¹⁰⁴ Principperne om kontradiktion og parternes ligestilling udgør to selvstændige principper, men de to principper er generelt tæt forbundne.¹⁰⁵ Kontradiktionsprincippet indebærer en ret for sagens parter til at gøre sig bekendt med og kommentere på samtlige af de oplysninger og argumenter, som modparten opgiver til retten med henblik på, at dette vil blive tillagt betydning i rettens afgørelse.¹⁰⁶

Dette modsvares af en forpligtelse for retten til at sørge for, at parterne har adgang til at udtale sig om alle væsentlige del af afgørelsesgrundlaget forinden retten tager stilling til sagen.¹⁰⁷ EMD har i den forbindelse understreget, at det hverken afgørende, om det indgivne materiale reelt tillægges betydning af retten, eller om der kan påvises en konkret skadevirkning ved undladelsen af at give modparten indsigt i materialet.¹⁰⁸ Endelig har EMD understreget, at det alene er op til parterne selv at bestemme, hvorvidt den pågældende ønsker at udtale sig om et dokument i sagen.¹⁰⁹

Kontradiktionsprincippet er dog ikke udtryk for et absolut ret, og EMD har anerkendt, at rækkevidden af princippet vil afhænge af de konkrete omstændigheder i den foreliggende sag.¹¹⁰ EMD anlægger således en helhedsbedømmelse i sin vurdering af, om kontradiktionsprincippet er tilstrækkeligt, og Domstolen har accepteret, at begrænsninger i kontradiktionsprincippet yderligere kan opvejes af andre processuelle garantier ("procedural safeguards").¹¹¹

Som nævnt skal kontradiktionsprincippet ses i nær sammenhæng med princippet om parternes ligestilling, idet det forhold, at en part afskæres fra indsigt og dermed adgang til at kommentere

¹⁰¹ *Moser v. Austria*, (2006, para.103), *Werner v. Austria* (1997, para. 57-58 og 60)

¹⁰² *Vasil Vasilev v. Bulgaria*, (2021, para. 117)

¹⁰³ *Vasil Vasilev v. Bulgaria*, (2021, para. 117), *Nikolova and Vandova v. Bulgaria*, (2013, para. 85)

¹⁰⁴ *Neumeister v. Austria*, (1968, para. 22)

¹⁰⁵ EMD i bl.a. *Regner v. The Czech Republic* (1917, para. 146)

¹⁰⁶ *Walston (No.1) v. Norway*, (2003, para. 56), *K.S. v. Finland* (2001, para. 21), *Nideröst-Huber v. Switzerland*, (1997, para. 24)

¹⁰⁷ Lorenzen, Per m.fl., *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention bd. 1-2 med kommentarer*, 2011, s. 430

¹⁰⁸ *Walston (No.1) v. Norway*, (2003, para. 58)

¹⁰⁹ *Walston (No.1) v. Norway*, (2003, para. 58)

¹¹⁰ Som blandt andet anerkendt af EMD i *Hudáková and others v. Slovakia*, (2010, para. 26)

¹¹¹ *Regner v. The Czech Republic* (1917, para. 151)

på et dokument i sagen kan medføre, at parten stilles væsentligt ringere end modparten, hvilket vil være i strid med princippet om parternes ligestilling.¹¹² Princippet indebærer, at parterne i en sag skal have samme mulighed for at præsentere deres sag under sådanne forhold, at det ikke stiller den ene part væsentligt ringere end modparten.¹¹³

Af dette følger også, at parterne skal behandles lige med hensyn til muligheden for at få kendskab til og kommentere på dokumenter, beviser og bemærkninger, som er fremført for retten.¹¹⁴ Yderligere følger det af princippet om parternes ligestilling, at der ikke må træffes afgørelser vedrørende en sag, hvor kun den ene part har haft adgang til at være til stede eller repræsenteret. Princippet underlægges imidlertid en helhedsvurdering og begrænsninger heri vil ifølge EMD ligeledes efter omstændighederne kunne afvejes af andre processuelle garantier.¹¹⁵

2.2.3.4.1 Mulighed for at afskære modpartens indsigt i fremlagt materiale

Idet der henses til ovenstående, forekommer der at være begrænsede muligheder for fuldstændigt at afskære sagens parter fra at gøre sig bekendt med det af modparten fremlagte processtof, idet dette ville indebære en fuldstændig fravigelse af principperne om kontradiktion og parternes ligestilling, hvoraf det følger, at parterne skal behandles lige med hensyn til få kendskab til sagens materiale.

Praksis fra EMD illustrerer imidlertid, at retten til videregivelse af dokumenter i lyset af principperne om kontradiktion og parternes ligestilling ikke er absolut. Således har EMD for den strafferetlige del af art. 6 anerkendt, at den anklagede vil kunne afskæres fra at gøres bekendt med visse beviser i en sag, hvor dette er strengt nødvendigt og ulemperne for forsvaret tilstrækkeligt opvejes af de anvendte procedurer.¹¹⁶ EMD har endvidere anerkendt, at de pågældende principper tilsvarende kan finde anvendelse i visse civile sager, jf. *Aksoy (Eroglu) mod Tyrkiet*,¹¹⁷ hvor EMD fandt at de pågældende principper fandt anvendelse i en militær disciplinærsag om lovligheden af en afskedigelse.

I den omhandlende sag blev der fremlagt oplysninger af fortrolig karakter fra en tidligere disciplinærsag mod klager, som klager ikke havde fået mulighed for at kommentere, men som af Domstolen blev tillagt betydning ved afgørelsen. EMD fandt imidlertid, at dette stred mod principperne om kontradiktion og parternes ligestilling, idet der hverken forelå en begrundelse, som nødvendiggjorde denne fravigelse eller processuelle tiltag, som kunne opveje ulempen herved,¹¹⁸ hvorfor EMD fandt, at der forelå en krænkelse af art. 6, stk. 1.¹¹⁹ Med dommen illustreres følgelig, at der er begrænset mulighed for at afskære fra at få indsigt i fremlagte oplysninger af fortrolig karakter i en civil sag, men at dette dog ikke i alle tilfælde kan udelukkes.

¹¹² *Nideröst-Huber v. Switzerland*, (1997, para. 29)

¹¹³ *Walston (No.1) v. Norway*, (2003, para. 56)

¹¹⁴ Kjølbros, Jon Fridrik, *Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere*, 2020, s. 691

¹¹⁵ *Regner v. The Czech Republic* (1917, para. 151)

¹¹⁶ *Van Mechelen and others v. The Netherlands*, (1997, para. 54 og 58)

¹¹⁷ *Aksoy (Eroglu) v. Turkey*, (2006, para. 27)

¹¹⁸ *Aksoy (Eroglu) v. Turkey*, (2006, para. 27-38)

¹¹⁹ *Aksoy (Eroglu) v. Turkey*, (2006, para. 31)

Som et perspektiv fra forretningshemmelighedsområdet kan det fremhæves, at en tilsvarende mulighed for at afskære modpartens indsigt i dokumenter var genstand for overvejelser under udarbejdelsen af forretningshemmelighedsdirektivet, hvor Europa-Kommissionen i sit direktivforslag¹²⁰ blandt andet fremsatte et tiltag, hvorefter retten blev tildelt adgang til at træffe beslutning om at afskære modpartens indsigt i dokumenter eller alternativt at begrænse videregivelse af de pågældende oplysninger til modpartens retlige repræsentant, hvor beviserne var af afgørende betydning for sagens udfald.¹²¹

De vidtgående tiltag blev imidlertid ikke medtaget i det endelige direktiv, hvilket af Rådet blev begrundet i nødvendigheden af at finde en passende balance mellem hensynet til forretningshemmeligheder og hensynet til en retfærdig rettergang.¹²² Dette må umiddelbart tolkes sådan, at Rådet og Europa Parlamentet med forslaget endelige udformning ikke fandt, at de pågældende tiltag var forenelige med retten til en retfærdig rettergang. Uanset at det ikke direkte kan udledes, om de lovgivende organer vurderede at dette direkte ikke kunne rummes art. 6 eller blot var forbeholdende over for dette, indikerer dette i hvert fald, at muligheden for at afskære modpartens indsigtsadgang må overvejes med en vis varsomhed. Det vil i sagens natur alene tilkomme EMD at vurdere, hvorvidt et sådan tiltag kan accepteres inden for konventionens rammer, hvor dette måtte blive forelagt Domstolen.

2.2.3.4.2 Mulighed for at begrænse parternes indsigt i fremlagt materiale gennem tredjemands indsigt heri

Af EMD's praksis kan desuden udledes, at der inden for rammerne af EMRK art. 6 er mulighed for at begrænse modpartens indsigt i det fremlagte processtof på en sådan måde, at parten ikke tildeles direkte indsigt i det pågældende materiale, men derimod en alternativ indsigtsadgang gennem en tredjeparts fremlæggelse af materialet. EMD forholder sig til dette spørgsmål, dog i relation til hensynet til lægelig fortrolighed, i *Eternit v. France*, som angik en erstatningssag om arbejdsrelateret sygdom, hvor en part af hensyn til fortrolighed om patientforhold var afskåret fra at få indsigt i den ansattes patientjournal og en speciallægeerklæring, som indgik i sagens afgørelsesgrundlag.¹²³

EMD fandt på baggrund af en helhedsvurdering, at denne fremgangsmåde i lyset af sagens særlige karakter¹²⁴ i tilstrækkelig grad sikrede parten en kontradiktorisk proces og ikke stred mod princippet om parternes ligestilling,¹²⁵ henset til, at parten fik mulighed for at opnå indsigt i erklæringen gennem inddragelsen af en uafhængig medicinsk ekspert, der gennemgik og fremhævede væsentlige dele af journalen for retten og parten i en rapport. EMD synes således

¹²⁰ Europa-Kommissionens forslag til Europa Parlamentet og Rådets direktiv om beskyttelse af fortrolig knowhow og fortrolige forretningsoplysninger (forretningshemmeligheder) mod ulovlig erhvervelse, brug og videregivelse

¹²¹ Europa-Kommissionens forslag til Europa Parlamentet og Rådets direktiv om beskyttelse af fortrolig knowhow og fortrolige forretningsoplysninger (forretningshemmeligheder) mod ulovlig erhvervelse, brug og videregivelse art. 8, stk. 2, in fine.

¹²² Rådets forslag Europa Parlamentet og Rådets direktiv om beskyttelse af fortrolig knowhow og fortrolige forretningsoplysninger (forretningshemmeligheder) mod ulovlig erhvervelse, brug og videregivelse, s. 5

¹²³ *Eternit v. France* (2012, para. 35)

¹²⁴ *Eternit v. France* (2012, para. 35)

¹²⁵ *Eternit v. France* (2012, para. 39 og 41)

at acceptere, at en sådan løsning efter sagens omstændigheder kan være tilstrækkeligt til at sikre principperne om kontradiktion og parternes ligestilling.

2.2.4 Afkald på rettighedsbeskyttelse efter Grl og EMRK

2.2.4.1 Mulighed for at give afkald på beskyttelsen efter Grl § 65, stk. 1

Spørgsmålet om, hvorvidt der kan gives afkald på den grundlovssikrede ret til offentlighed i begrænset omfang behandlet i litteraturen. Rytter antager dog, at individet ved samtykke generelt kan give afkald på grundlovens beskyttelse.¹²⁶

2.2.4.2 Mulighed for at give afkald på beskyttelsen efter EMRK art. 6

EMD har generelt accepteret, at individet gyldigt kan give afkald på sin rettighedsbeskyttelse efter EMRK. Den enkelte person, som tilgodeses med de opstillede retsgarantier, kan således give et frivilligt, enten stiltiende eller udtrykkeligt, afkald på denne beskyttelse.¹²⁷ Det kræves i den forbindelse, at der foreligger et utvetydigt ("unequivocal manner")¹²⁸ og informeret afkald ("knowing and intelligent relinquishment of a right").¹²⁹

Yderligere stiller EMD som betingelse, at afkaldet ledsages med det fornødne minimum af retssikkerhedsgarantier ("minimum safeguards"),¹³⁰ som må anses for indeholdt i de enkelte bestemmelser, og at afkaldet ikke kolliderer med offentlige interesser.¹³¹ Desuden vil adgangen til at give afkald på den tildelte beskyttelse afhænge af blandt andet den konkrete rettigheds karakter.¹³² EMD har blandt andet accepteret, at der vist omfang kan gives afkald på retten til en offentlig rettergang, hvor ikke offentlige interesse nødvendiggør en offentlig rettergang.¹³³

3. GENERELLE REGLER, DER REGULERER INDSIGT I FORRETNINGSHEMME- LIGHEDER I DEN CIVILE RETSPLEJE

Følgende kapitel har til formål at belyse den generelle beskyttelse af forretningshemmeligheder i civile retssager, som tildeles med retsplejelovens regler. Specialet undersøger i den forbindelse hvilke momenter, der ligger bag vægtningen af de grundlæggende principper om offentlighed over for hensynet til beskyttelse af forretningshemmeligheder med reglens udformning, og i hvilket omfang forretningshemmeligheder kan beskyttes inden for rammerne af den civile retspleje.

3.1 Offentlighedens indsigt i retsmøder, hvor der indgår forretningshemmeligheder

Som gennemførelse af Grl § 65, stk. 1 fastsættes som et altovervejende udgangspunkt, at retsmøder er offentlige, jf. Rpl § 28 a, stk. 1. Dette indebærer dels, at enhver frit kan overvære retsmødet ved

¹²⁶ Rytter, Jens Elo, *Individets grundlæggende rettigheder*, 2016, s. 122

¹²⁷ *Pishchalnikov v. Russia*, (2009, para. 77)

¹²⁸ *Albert and Le Compte v. Belgium*, (1984, para. 35)

¹²⁹ *Pishchalnikov v. Russia*, (2009, para. 77)

¹³⁰ *Pishchalnikov v. Russia*, (2009, para. 77),, *Sejdovic v. Italy* (2006, para. 86)

¹³¹ *Sejdovic v. Italy* (2006, para. 86), *Håkansson and Stureson v. Sweden* (1990, para. 66)

¹³² *H v. Belgium*, (1987, para. 54)

¹³³ *Salomonsson v. Sweden*, (2002, para. 34)

personlig tilstedeværelse i retslokalet (umiddelbar offentlighed), og at enhver frit mundtlig og skriftligt kan referere fra retsmødet (middelbar offentlighed).¹³⁴

Offentligheden omkring retsmøder suppleres af domstolenes bekendtgørelse af retslistes om retsmøder og domsafsigelser, som offentligheden frit kan tilgå. Dette udgør et værktøj til at få indsigt i, hvilke sager, der verserer ved den pågældende ret og dermed et vigtigt supplement til mødeoffentligheden. Reglerne om retslistes¹³⁵ vil imidlertid ikke blive genstand for nærmere behandling.

3.1.1 Mulighed for dørlukning

Som en væsentlig og indgribende undtagelse til udgangspunktet om retsmøders offentlighed¹³⁶ kan retten i medfør af Rpl § 29 træffe beslutning om at afholde retsmøder bag lukkede døre på baggrund af parternes anmodning herom eller af egen drift, jf. Rpl § 29 b, stk. 1. Den tildelte beskyttelse mod offentlighedens indsigt begrænses dog af, at retsmøder, hvori der afsiges dom, altid er offentlige, jf. Rpl § 28 a, stk. 2, og at enhver som udgangspunkt, også hvor retten træffer beslutning om at afsige dom uden retsmøde, jf. Rpl § 219, stk. 5, vil have adgang til at opnå en kopi af dommen efter aktindsigtsreglerne, jf. Rpl § 41 b. Derudover vil parterne ikke med bindende virkning for retten kunne aftale, at der i sagen skal ske dørlukning,¹³⁷ hvorfor dørlukning alene kan ske, hvor dette kan rummes inden for en af de fastsatte dørlukningsadgange i Rpl § 29.

Hvor der i en sag inddrages forretningshemmeligheder, kan parterne anmode retten om at træffe beslutning om dørlukning i medfør af Rpl § 29, stk. 1, nr. 3, som angår tilfælde, hvor sagens offentlige behandling vil udsætte nogen for en unødvendig krænkelse. Det fremgår imidlertid hverken af bestemmelsens ordlyd eller forarbejder, hvornår der vil foreligge en sådan unødvendig krænkelse. Der kan dog henvises til U 2016.3621 Ø, hvor landsretten stadfæstede byrettens kendelse, hvor begæring om dørlukning blev taget til følge, jf. Rpl § 29, stk. 1, nr. 3,¹³⁸ idet der på rettens opfordring var fremlagt en række dokumenter indeholdende forretningshemmeligheder om priser, kundelister mv., hvis gennemgang samt parts- og vidneforklaringer herom for åbne døre ville indebære en risiko for misbrug af de pågældende oplysninger og dermed, ifølge retten, udsætte sagsøgeren for en unødvendig krænkelse.

Yderligere kan der efter parterne fælles anmodning ske dørlukning, jf. Rpl § 29, stk. 2, når det er af særlig betydning for parterne at undgå offentlighed om sagen og ingen afgørende interesse, navnlig offentlighedens interesse, strider imod dette. Bestemmelsen er dog hverken udtryk for en fri adgang til at lukke dørene eller en formodning for, at der skal ske dørlukning.¹³⁹ I vurderingen af, om det er af særlig betydning for parterne at undgå offentlighed om sagen, skal der ifølge lovbemærkningerne

¹³⁴ Betænkning nr. 1427/2003 om offentlighed i civile sager og straffesager, pkt. 3.1.2, s. 42

¹³⁵ De nærmere krav til retslisten følger af retslistebekendtgørelsen, hvoraf det blandt andet følger, at der skal ske angivelse af parternes navne og en kort beskrivelse af, hvad sagen drejer sig om

¹³⁶ Som yderligere indgribende undtagelse til retsmøders offentlighed fastsættes med RPL § 399 a, at forberedende retsmøder, jf. Rpl § 353 som udgangspunkt ikke er offentlige.

¹³⁷ Gomard, Bernhard & Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, 2020, s. 489

¹³⁸ Byretten, som senere stadfæstet af landsretten, fandt at der kunne ske dørlukning efter både Rpl §§ 29, stk. 1, nr. 3 og stk. 2, som den sagsøgte part havde påberåbt sig i flæng.

¹³⁹ Justitsministeriets besvarelse af spm. 5 fra Folketingets Retsudvalg vedrørende lovforslag L 23 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Offentlighed i retsplejen)

navnlig lægges vægt på, de i sagen indeholdte oplysninger om forretningsmæssige forhold er af en *sådan særlig karakter*, at offentligheden bør kunne udelukkes.¹⁴⁰

Der er således ikke tale om en automatisk dørlukningsadgang, hvor der i en sag indgår forretningshemmeligheder, idet det kræves, at der foretages en afvejning af nødvendigheden af dørlukning over for hensynet til offentlighed. Modsat stilles der ikke et krav om, at offentliggørelsen vil udsætte parterne for en ”unødvendig krænkelse”, som ellers påkrævet efter Rpl § 29, stk. 1, nr. 3, hvorfor bestemmelsen antages at være udtryk for ”en vis udvidelse” af adgangen til dørlukning efter Rpl § 29, stk. 1, nr. 3.¹⁴¹

3.1.1.1 Dørlukningsbeskyttelsen

3.1.1.1.1 Begrænsning af adgang til retsmødet

Dørlukning medfører først og fremmest en indskrænkning af den umiddelbare offentlighed, idet alene personer, som har med sagen at gøre, herunder sagens parter, advokater, tolke mv., kan deltage i lukkede retsmøder. Retten kan imidlertid efter eget skøn tillade, at udeforstående overværer sagen, når særlige grunde taler herfor, jf. Rpl § 29 e, men de pågældende personer vil være underlagt tavshedspligt om forhandlingerne, jf. Rpl § 29 e, *in fine*. Dette indebærer dog ikke en beskyttelse mod modparten og dennes partsrepræsentants tilstedeværelse og dermed indsigt i de fremlagte forretningshemmeligheder under det lukkede retsmøde, idet modparten i medfør af kontradiktionsprincippet har ubetinget krav på at være til stede i ethvert retsmøde og få indsigt i de oplysninger, som måtte blive fremlagt i sagen, uanset at dette forgår bag lukkede døre.

3.1.1.1.2 Forbud mod offentlig gengivelse

Yderligere indebærer dørlukning en indskrænkning af den middelbare offentlighed, idet der ved dørlukning forbydes offentlig gengivelse af, hvad der er blevet forhandlet i retsmøder bag lukkede døre, jf. Rpl § 29 d. Forbuddet fraviger således udgangspunktet om, at det er tilladt offentligt at gengive, hvad der forhandles i retsmøder inden for rammerne af Rpl § 1017, stk. 1. Der kan imidlertid peges på flere forhold, som afsvækker den med Rpl § 29 d tildelte beskyttelse mod indsigt i forretningshemmeligheder.

For det første følger det af bestemmelsen ordlyd, at forbuddet alene angår, hvad der *forhandles* i retsmøder og således ikke dokumenter, som måtte blive fremlagt under retsmøder bag lukkede døre. De fremlagte dokumenter opnår en vis beskyttelse mod offentlighedens indsigt efter adgangen til at begrænse indsigt i forretningshemmeligheder efter blandt andet Rpl § 41 b, stk. 2, nr. 4. Beskyttelsen efter aktindsigtsreglerne er imidlertid ikke fuldkommen, som det nærmere vil blive belyst i afsnit 3.2.2.

For det andet forbyder Rpl § 29 d alene udenretligt gengivelse i form af referat af sagen, hvorfor hverken blotte meddelelser om sagen eller udtalelser indeholdende kommentarer til verserende eller afsluttende retssager kan forbydes, hvor disse blot er objektive og loyal, jf. Rpl § 1017, stk. 1. For

¹⁴⁰ Lovforslag nr. 23 af 08. oktober 2003 til lov om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Offentlighed i retsplejen), specielle bemærkninger til nr. 4 og 5 (§ 29)

¹⁴¹ Lovforslag nr. 23 af 08. oktober 2003 til lov om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Offentlighed i retsplejen), specielle bemærkninger til nr. 4 og 5 (§ 29)

det tredje omfatter Rpl § 29 d ikke privat gengivelse fra det lukkede retsmøde, hvilket således indebærer en risiko for, at der sker videregivelse af forretningshemmeligheder, som er fremlagt under et lukket retsmøde. Denne risiko begrænses imidlertid af, at størstedelen af de tilstedeværende i retslokalet er underlagt tavshedspligt, herunder advokaters tavshedspligt, jf. Rpl § 129, jf. Strl § 152, og den generelle tavshedspligt efter Strl § 152, som sagens dommere og øvrige tilstedeværende retspersonale er underlagt.

Særligt bemærkelsesværdigt er dog, at sagens parter imidlertid ikke er underlagt tavshedspligt efter retsplejelovens regler, og det kan yderligere udledes af retspraksis, at der ej heller er grundlag for at meddele parterne fortrolighedspålæg ud fra en analog anvendelse af Rpl § 29 d, jf. U 2009.903 Ø, som nærmere belyses i det følgende. Det forhold, at modparten ikke er underlagt et forbud mod brug eller videregivelse af forretningshemmeligheder, må desuden antages at indebære, at modpartens brug eller videregivelse heraf ikke kan karakteriseres som en ulovlig handling efter Fhl § 4, stk. 2.

Parterne vil dermed ikke være beskyttet mod modpartens misbrug af de pågældende oplysninger, uanset at disse fremlægges i et lukket retsmøde i sagen, hvorfor parternes fremlæggelse af forretningshemmeligheder er forbundet med en betydelig risiko for prisgivelse. I den forbindelse kan fremhæves, at hvor der modsat var tale om en retssag om misbrug af forretningshemmeligheder omfattet af forretningshemmelighedsloven, jf. Fhl § 1, vil modparten kunne pålægges et forbud mod brug og videregivelse af de fremlagte forretningshemmeligheder, jf. Fhl § 6, stk. 3.

For det fjerde forbydes alene egentlig udenretlig gengivelse, hvorfor der fortsat kan ske indenretlig gengivelse,¹⁴² herunder ved henvisning til det passerede i det lukkede retsmøde i proceduren og ved gengivelse af forhandlingerne bag lukkede døre i dommens præmisser.¹⁴³ Der henvises i den forbindelse til, at bestemmelsen alene forbyder offentlig gengivelse af rettens forhandlinger og således ikke selve retsmødet, hvori der afsiges dom, som altid er offentligt, jf. Rpl § 28 a, stk. 2. Parterne kan derudover ikke antages at have mulighed for med bindende virkning for retten at aftale at de pågældende oplysninger ikke må refereres i dommen.¹⁴⁴

Offentligheden vil således efter omstændigheder kunne opnå indsigt i eventuelt gengivne oplysninger om forretningshemmeligheder i dommens præmisser, idet enhver kan overvære selve domsafsigelsen, hvor dommen afsiges i et retsmøde, og derudover kan opnå aktindsigt i dommen, jf. Rpl § 41 b. Dette skal ses i lyset af, at man ved reglernes udformning afviste, at der inden for rammerne af det vidtgående hensyn til offentlighed var grundlag for automatisk at afskære dommens præmisser for indsigt.¹⁴⁵ Aktindsigt i forretningshemmeligheder kan imidlertid i visse tilfælde begrænses, som belyst i afsnit 3.2.2.

3.1.1.1.3 Begrænsning i aktindsigtsadgang

Endelig medfører beslutning om dørlukning, at adgangen til aktindsigt efter den almindelige adgang til aktindsigt afskæres for forklaringer afgivet i lukkede retsmøder, jf. Rpl § 41 b, stk. 2, nr. 4. Hvor

¹⁴² Lundblad, Christian (red) m.fl., *Proceduren* 2019, s. 1114

¹⁴³ Møller, Jens m.fl., *Kommenteret retsplejelov bind 1 §§ 1-477*, 2018, s. 92

¹⁴⁴ Gomard, Bernhard & Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, 2020, s. 489

¹⁴⁵ Betænkning nr. 1427/2003 om offentlighed i civile sager og straffesager, afsnit. 2.3.1. s. 97

oplysningerne fremhæves i dommens præmisser, vil enhver imidlertid kunne opnå indsigt heri efter adgangen til aktindsigt i dommen efter Rpl § 41 b, hvor indsigt i forretningshemmeligheder i visse tilfælde kan begrænses, som belyst i afsnit 3.2.2.

3.1.2 Adgang til at pålægge modparten fortrolighed og betydningen heraf

Som nævnt er der hverken efter gengivelsesforbuddet i Rpl § 29 eller gældende ret i øvrigt mulighed for at pålægge parterne et forbud mod videregivelse af oplysninger, som måtte fremkomme under et lukket retsmøde. Uhensigtsmæssigheden ved denne manglende adgang til at pålægge modparten fortrolighed i et forretningshemmeligheds perspektiv illustreres tydeligt med U 2009.903 Ø, hvor en af sagens parter som konsekvens heraf anmodede landsretten om at udstrække den beskyttelse, som forretningshemmeligheder opnår efter dørlukningsbestemmelserne ved at pålægge modparten fortrolighed.

Sagen angik overordnet et kæremål i en fogedretlig sag, hvor den indkærede part (rekvirenten) anmodede om at få nedlagt et midlertidigt forbud og påbud om tilbagekaldelse af den kærende parts (rekvisitus) lægemiddelprodukt, som efter rekvirentens påstand krænkede dennes fremgangsmådepatent. Den kærende part (rekvisitus) var således nødsaget til at fremlægge oplysninger om dennes fremgangsmåde, hvilket udgjorde en forretningshemmelighed, med henblik på at bevise over, at der ikke forelå en krænkelse af den indkæredes (rekvirentens) patent.

Følgelig anmodede den kærende part under henvisning til en analog anvendelse af Rpl §§ 29 og 29 d retten om at pålægge modparten og den til parten knyttede personkreds et fortrolighedspålæg om oplysninger om dennes fremstillingsproces, som fremgik af det materiale parten påtænkte at fremlægge. Materialet var ifølge den kærende part af afgørende betydning for rettens stillingtagen til, om der forelå en patentkrænkelse, men fremlæggelsen af de pågældende dokumenter uden fortrolighedspålæg ville ifølge den indkærede part ville udsætte denne for ”unødvendig krænkelse”, hvortil der blev henvist til betingelsen for dørlukning efter Rpl § 29, stk. 1, nr. 3.

Østre Landsret afviste imidlertid, at der var grundlag for at meddele modparten fortrolighedspålæg under henvisning til en analog anvendelse af Rpl §§ 29 og 29 d, hvortil landsretten under inddragelse af forarbejderne bag dørlukningsbestemmelserne pointerede, at det ikke havde været lovgivers intention, at der med reglerne skulle tildeles en sådan adgang til i videre omfang at omgærde sagen med fortrolighed. Med kendelsen har landsretten afvist, at der ikke efter gældende ret er mulighed for at pålægge parter fortrolighed under henvisning til dørlukningsbestemmelserne eller deres analog anvendelse.

Sagen belyser den særdeles uhensigtsmæssige situation, som sagens parter risikerer at havne i, hvor der foreligger oplysninger af afgørende betydning for sagen, hvis fremlæggelse imidlertid vil medføre, at modpartens får indsigt i forretningshemmeligheder og dermed risiko for dennes misbrug heraf. Parten er i denne situation nødsaget til at afholde sig fra at fremlægge de pågældende oplysninger med accept af de potentielle konsekvenser, som dette måtte få for sagens udfald eller fremlægge de pågældende oplysninger med risiko for modpartens brug eller videregivelse heraf. Der kan af den afsluttende kendelse i kæremålet¹⁴⁶ udledes, at rekvisitus i forbudssagen endte med at

¹⁴⁶ Østre Landsrets kendelse af 25. marts 2010 18. afdeling, afd. nr. B085001A – KWI (vedlagt som bilag A)

fremlægge de pågældende dokumenter, hvori der fremgår fortrolige beskrivelser af fremgangsmåde, og at landsretten ikke fandt det tilstrækkeligt sandsynliggjort, at fremgangsmåden krænkede stridspatentet, hvilket blandt andet beroede på de fremlagte beskrivelser af fremgangsmåden. Uanset at fremlæggelsen af de pågældende dokumenter i sidste ende kom parten til gavn, ændrer dette imidlertid ikke på den byrdefulde konsekvens herved, at modparten opnåede indsigt i de hemmeligholdte fremgangsmåder.

Den vanskelige situation understreges yderligere af, at parten kan risikere at blive pålagt en processuel pligt til at fremlægge de pågældende oplysninger, hvor retten finder at oplysningerne er af afgørende betydning for sagens afgørelse, hvor partens manglende efterkommelse potentielt kan blive tillagt processuel skadevirkning i rettens bevisbedømmelse. Dette er genstand for nærmere behandling i afsnit 3.3. Vanskeligheden af situationen i den ovenfor refererede sag understreges desuden af det forhold, at der var tale om en patentkrænkelsessag, hvor parterne således ikke har været involveret i et forudgående kontraktforhold og derfor ikke havde haft anledning til på forhånd at regulere spørgsmålet om fortrolighed omkring potentielle tvister mellem sig gennem voldgiftsklausuler, fortrolighedsaftaler eller lignende.

Det kan som afsluttende perspektiv fremhæves, at hvor der derimod havde været tale om en sag om krænkelse af forretningshemmeligheder, ville modparten i medfør af Fhl § 6, stk. 3 kunne være pålagt et forbud mod brug og videregivelse af de pågældende oplysninger. Dermed illustreres også den betydelige forskel i beskyttelsen, der opnås alt afhængigt af, om sagen er omfattet af anvendelsesområdet for forretningshemmelighedsloven eller ej. Dette forekommer umiddelbart noget vilkårligt, henset til at forretningshemmeligheder, også i øvrige sager kan være nødvendige at fremlægge med risiko for modpartens misbrug heraf, som illustreret med U 2009.903 Ø.

3.1.3 Hensyntagen til parternes hemmeligholdelsesbehov i lyset af offentlighedsprincippet

Som belyst indføres med Rpl § 29, stk. 2 en vis udvidelse af parternes adgang til dørlukning. Overvejelserne bag reglernes udformning illustrerer imidlertid, at muligheden for at imødegå parternes behov for hemmeligholdelse med dørlukningsbestemmelserne nuværende udformning generelt har været begrænset i lyset af offentlighedskravet, jf. Grl § 65, stk. 1 og den generelle vægtning af hensynet til offentlighed, som belyst i det følgende.

Med betænkning nr. 698/1973 blev der af retsplejerrådet tilkendegivet en stor lydhørhed over for parternes ønske om at indføre en videre adgang til dørlukning. Det med betænkning fremsatte forslag indebar konkret, at parterne fik adgang til at vedtage sagens behandling og domsafsigelse bag lukkede døre med offentliggørelse af dommen i anonymiseret form et år derefter. Forslaget var generelt motiveret af at få parter i forretningsmæssige forhold til i videre omfang at vælge retssagsbehandling over voldgift, som følge af den ifølge rådet uheldige udvikling, hvor retssager i vidt omfang unddrages domstolene.¹⁴⁷

Retsplejerrådet anførte ligefrem, at det måtte anses for ønskeligt og forsvarligt at åbne mulighed for, at parter kan få afgjort sager ved domstolene uden, at offentligheden opnår indsigt i parternes

¹⁴⁷ Betænkning nr. 698/1973 om behandling af borgerlige sager, s. 31

identitet,¹⁴⁸ og at en mindre vidtgående bestemmelse ikke i tilstrækkelig grad ville kunne opfylde dette.¹⁴⁹ De fremsatte overvejelser indikerer således en stor villighed til at imødegå parternes hemmeligholdelsesbehov på bekostning af offentlighedshensynet. Som tidligere nævnt blev det fremsatte forslag imidlertid ikke medtaget i det endelige lovforslag henset til, at der blandt andet af Justitsministeriet blev udtrykt en betænkelighed omkring forslagetets forenelighed med Grl § 65, stk. 1.

Med Retsplejerådets senere fremsatte om ændring af dørlukningsbestemmelsernes udformning betænkning nr. 1427/200, som generelt havde til formål at gennemføre en større offentlighed i retsplejen, var holdningen til at imødekomme parternes hemmeligholdelsesbehov på bekostning af offentlighedshensynet imidlertid noget anderledes. Retsplejerådet udtrykker her en tydeligt mere tilbageholdende indstilling i forhold til imødegå parternes hemmeligholdelsesbehov på bekostning af Grl § 65, stk. 1. Dette skal ses i lyset af, at der ifølge Retsplejerådet var kommet ”betydeligt større fokus på betydningen af offentlighedens og massemediernes indsigt i retsplejen”.¹⁵⁰ Rådet fandt følgelig, at der ikke længere var grundlag for at anbefale et så vidtgående dørlukningstiltag, som det tidligere fremsatte.¹⁵¹

Rådet fandt dog, at der fortsat var rum for ”en større grad af lydhørhed” over for parternes ønske om at begrænse offentligheden, hvorfor der blev anbefalet at indføre ”en vis udvidelse” af dørlukningsadgangen med adgangen til dørlukning efter parternes fælles anmodning efter Rpl § 29, stk. 2.¹⁵² At der var grundlag for at indføre denne indskrænkning skal dog også ses i kontekst af, at der samtidig blev indført en adgang for enhver til at opnå aktindsigt i domme,¹⁵³ hvilket således til en vis grad afbøder den indførte begrænsning af offentligheden.¹⁵⁴

Sammenfattende illustrerer de bagvedliggende overvejelser bag adgangen dørlukningsbestemmelserne, at man med reglernes nuværende udformning i lyset af den generelle vigtighed af mødeoffentlighed i sikringen af offentlighedskravet, jf. Grl § 65, stk. 1 og ikke mindst den tiltagende betydning af hensynet til offentlighed kun i et begrænset omfang har fundet grundlag for at tilgodese parternes hemmeligholdelsesbehov med dørlukningsbestemmelsernes udformning, og at der ikke længere synes at være samme villighed til at imødekomme parternes hemmeligholdelsesbehov i lyset af samfundsudviklingen.

3.1.4 Sammenfatning

Sammenfattende rummer dørlukningsbestemmelserne en vis beskyttelse mod offentlighedens indsigt i forretningshemmeligheder, men beskyttelsen fremstår imidlertid også begrænset i lyset af det altovervejende udgangspunkt om retsmøders offentlighed, jf. Rpl § 28 a, stk. 1, som blandt andet

¹⁴⁸ Betænkning nr. 698/1973 om behandling af borgerlige sager, s. 31

¹⁴⁹ Betænkning nr. 698/1973 om behandling af borgerlige sager, Lovforslag nr. 23 af 08. oktober 2003 til lov om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Offentlighed i retsplejen), specielle bemærkninger til nr. 6 (§ 31 b)

¹⁵⁰ Betænkning nr. 1427/2003 om offentlighed i civile sager og straffesager, afsnit 3.1, s. 80

¹⁵¹ *Ibid.*, s. 80

¹⁵² *Ibid.*, s. 81

¹⁵³ Som fastsat med Rpl §§ 41a-41b

¹⁵⁴ Justitsministeriets besvarelse af spm. 5 fra Folketingets Retsudvalg vedrørende lovforslag L 23 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Offentlighed i retsplejen)

udtrykt ved, at der ikke foreligger en automatisk adgang til dørlukning, hvor der indgår forretningshemmeligheder i sagen, men at dørlukning forudsætter en nærmere afvejning.

Yderligere fremstår den med gengivelsesforbuddet i Rpl § 29 d tildelte beskyttelse generelt begrænset, blandt andet som følge af, at forbuddet ikke omfatter indenretlige gengivelse af, hvad forhandlingerne bag lukkede døre, hvorfor der foreligger en risiko for offentlighedens indsigt i forretningshemmeligheder, hvor disse gengives i dommens præmisser, som offentligheden i vidt omfang kan opnå indsigt i ved offentlig domsafsigelse, jf. Rpl § 28 a, stk. 2 og ved aktindsigt, jf. Rpl 41 b.

Som belyst rummer dørlukningsreglerne ingen beskyttelse mod modpartens videregivelse af forretningshemmeligheder, som måtte indgå blive fremlagt under et lukket retsmøde. Som konsekvens heraf risikerer sagens parter at blive sat i en særledes vanskelig situation, hvor der i retssag er behov for at inddrage oplysninger om forretningshemmeligheder af hensyn til sagens oplysning, men at dette dog samtidig vil indebære en risiko for modpartens brug eller videregivelse heraf, som belyst med U 2009.903 Ø.

Dørlukningsbestemmelserne synes således ikke i tilstrækkelig grad at kunne imødekomme parternes hemmeligholdsbehov i denne type situationer. Gennemgangen af overvejelserne bag reglerens udformning illustrerer imidlertid, at der ikke er fundet større mulighed for at tilgodese parternes behov for hemmeligholdelse i videre omfang i lyset af grundlæggende princip om offentlighed, jf. Grl § 65, stk. 1 og ikke mindst den generelt øgede vægtning af hensynet til offentlighed, som ligger bag reglerens nuværende udformning.

3.2 Indsigt i forretningshemmeligheder efter reglerne om aktindsigt

Det følgende afsnit har til formål at belyse, i hvilket omfang sagens parter kan beskytte fremlagte oplysninger om forretningshemmeligheder mod modpartens indsigt i lyset af det grundlæggende princip om kontradiktion og modpartens aktindsigtsadgang, og i hvilket omfang offentligheden kan opnå indsigt i forretningshemmeligheder efter retsplejelovens regler om aktindsigt.

3.2.1 Indledende bemærkninger om reglerens udvikling mod en større offentlighed

Indførelse af de nugældende regler om aktindsigt i retsplejelovens kapitel 31,¹⁵⁵ som indført med offentlighedsreform af den civile retspleje på baggrund af den tidligere omtalte betænkning 1427/2004¹⁵⁶, indebar en betydelig udvidelse af adgangen til aktindsigt og dermed offentlighed omkring skriftligt materiale.¹⁵⁷ Dette var foranlediget af, at Retsplejerådets i sit betækningsarbejde fandt, at dokumentoffentlighed efter en nutidig betragtning ikke blot et supplement til mødeoffentligheden, men i væsentlig grad selvstændigt bidrager til offentlighedens indsigt i retsplejen.¹⁵⁸

¹⁵⁵ Som indført med L 2004-03-31 nr. 2155, Ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (offentlighed i retsplejen) på baggrund af Betænkning 2003 nr. 1427 om offentlighed i civile sager og straffesager.

¹⁵⁶ Afgivet på baggrund af Justitsministeriets kommissorium af 19. januar 1998 om en generel reform af den civile retspleje

¹⁵⁷ Dette udgør en markant fravigelse af det tidligere udgangspunkt, hvorefter aktindsigt forudsatte, partsstatus eller en retlig interesse i retssagen.

¹⁵⁸ Betænkning nr. 1427/2003 om offentlighed i civile sager og straffesager, kapitel 6, s. 87

Den udvidede aktindsigtsadgang blev yderligere begrundet i, at ”en meget vid offentlighed” i retsplejen måtte anses for ”at være af væsentlig betydning i et moderne rets- og informationssamfund”.¹⁵⁹ Dette grundlæggende hensyn til en vid dokumentoffentlighed, som ligger bag reglernes udformning, må desuden antages at influere de konkrete afvejninger som fastsættes med undtagelsesbestemmelserne¹⁶⁰, som belyst i det følgende.

3.2.2 Offentlighedens indsigt i forretningshemmeligheder efter aktindsigtsreglerne

3.2.2.1 Indsigt i forretningshemmeligheder efter den generelle aktindsigtsadgang for enhver

Med Rpl § 41, stk. 1 fastsættes, at enhver som udgangspunkt har ret til aktindsigt i domme og kendelser mv. efter Rpl §§ 41a-41c og 41 e. Det generelt brede aktindsigtsadgang for så vidt angår domme og kendelser afbalanceres imidlertid af undtagelsesbestemmelserne i Rpl § 41 b, stk. 2 og 3, som rummer en vis adgang til at begrænse indsigt i forretningshemmeligheder, som belyst i det følgende.

3.2.2.1.1 Begrænsning af aktindsigt i ”erhvervshemmeligheder” efter Rpl § 41 b, stk. 3, nr. 5

Det følger af Rpl § 41 b, stk. 3, nr. 5, at adgangen til aktindsigt kan begrænses, hvor dommen eller kendelsen indeholder oplysninger om ”erhvervshemmeligheder” og offentlighedens indsigt heri på baggrund af en konkret vurdering findes at burde vige for væsentlige hensyn til den pågældende virksomhed. Bestemmelsen hjemler som udgangspunkt adgang til undtagelse af *bestemte oplysninger* ved ekstrahering, hvor oplysningerne fjernes fra dokumentet, sådan at øvrige dele af dokumentet udleveres.¹⁶¹

Bestemmelsen rummer således ikke en automatisk begrænsning af aktindsigtsadgangen, idet det skal foretages en konkret afvejning af hensynet til offentlighedens indsigt over for hensynet til virksomheden i den foreliggende sag. Det er dermed ikke tilstrækkeligt til at begrænse aktindsigtsadgangen efter Rpl § 41 b, stk. 3, nr. 5, at der foreligger en oplysning, som har karakter af en forretningshemmelighed. Retten vil i sin vurdering blandt andet inddrage overvejelser om hvem de pågældende oplysninger angår, ”erhvervshemmelighedernes” karakter og om sagen har en særlig offentlig interesse.¹⁶² Som nævnt må den generelle vægtning af hensynet til en vid dokumentoffentlighed desuden antages at få betydning i afvejningen, hvor hensynet til dokumentoffentlighed må tillægges betydelig vægt og dermed afsvækker muligheden for at begrænse indsigt efter bestemmelsen. Vurderingen heraf tilkommer alene retten at foretage, men retten vil i tvivlstilfælde typisk indhente en udtalelse fra parterne. Parterne kan i øvrigt henlede rettens opmærksomhed på, at der i sagen indgår forretningshemmeligheder, som bør udelades i det tilfælde, at der senere søges om aktindsigt i dommen.¹⁶³

Yderligere vil undtagelse af forretningshemmeligheder efter Rpl § 41 b, stk. 3, nr. 5 ifølge forarbejderne forudsætte, at offentliggørelsen af de pågældende oplysninger vil kunne medføre ”betydelige

¹⁵⁹ Lovforslag nr. 23 af 08. oktober 2003 til lov om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Offentlighed i retsplejen), generelle bemærkninger under pkt. 1.2

¹⁶⁰ Røn, Jens, *Aktindsigt i retsplejen*, 2005, s. 11 ff.

¹⁶¹ Røn, Jens, *Aktindsigt i retsplejen*, 2005, s. 34

¹⁶² Betænkning nr. 1427/2003 om offentlighed i civile sager og straffesager, afsnit 2.3.4, s. 100

¹⁶³ *Ibid.*, s. 102

skadevirkninger” for virksomheden.¹⁶⁴ Det er imidlertid ikke nærmere defineret hvad dette konkret indebærer eller i hvilket omfang den pågældende virksomhed er pålagt at bevise dette. Der kan imidlertid udledes af U 2007.1757 V, at det forhold, at en konkurrent opnår indsigt i forretningshemmeligheder, ikke i sig selv er tilstrækkeligt til, at der foreligger sådanne ”betydelige skadevirkninger”.

I sagen afviste Vestre Landsret, at der var grundlag for at begrænse en konkurrents, som også tidligere var direktør og bestyrelsesmedlem i den pågældende virksomhed, aktindsigtsadgang i en konkursramt virksomheds overdragelsesaftale indeholdende forretningshemmeligheder, idet der efter landsrettens overbevisning ikke indgik oplysninger i overdragelsesaftalen, som medførte ”betydelige skadevirkninger” for hverken medkontrahenten eller det konkursramte selskab. Kendelsen indikerer således, at der formentligt skal relativt meget til, før at der foreligger betydelige ”skadevirkninger”. Dette kriterium skaber under alle omstændigheder et yderligere usikkerhedsmoment i forhold til, om fremlagte forretningshemmeligheder kan afskæres fra offentlighedens indsigt.

Endelig følger det af bestemmelsens henvisning til § 41 e, stk. 4, at der som udgangspunkt skal foretages anonymisering fremfor undtagelse af forretningshemmeligheder efter Rpl § 41 b, stk. 3, nr. 5. Ekstraheringsadgangen er forbeholdt tilfælde, hvor anonymisering ville være utilstrækkeligt, navnlig hvor anonymisering ville indebære en risiko for genkendelse af de anonymiserede parter i en videre kreds.¹⁶⁵ Med bestemmelsen er det således overvejet, hvorledes hensynet til parternes ønske om hemmeligholdelse kan tilgodeses, uden at dette medfører et større indgreb i offentlighedshensynet end nødvendigt.

3.2.2.1.2 Begrænsning af aktindsigt i forklaringer afgivet bag lukkede døre, jf. Rpl § 41 b, stk. 2, nr. 4

Som belyst i afsnit 3.1.1, vil forklaringer afgivet i lukkede retsmøder som udgangspunkt være undtaget fra aktindsigt efter Rpl § 41 b, stk. 2, nr. 4. Der kan således ikke meddeles aktindsigt i forretningshemmeligheder afgivet under forklaringer bag lukkede døre, jf. Rpl § 29, stk. 1, nr. 3. Som nævnt begrænses den med bestemmelsen tildelte beskyttelse imidlertid af, at bestemmelsen alene begrænser aktindsigt i selve gengivelsen af forklaringer, hvorfor der fortsat er adgang til indsigt i dommen, hvor der potentielt kan være gengivet oplysninger fra det lukkede retsmøde i dommens præmisser.

Denne ufuldstændige beskyttelse skal ses i lyset af, at Retsplejerådet fandt, at det ville udgøre en forvidtgående indskrænkning i offentlighed i domme og kendelser, hvis også dommens præmisser indeholdende forklaringer skulle undtages fra aktindsigt, henset til præmissernes afgørende betydning for at sikre offentlighedens indsigt i retsplejen.¹⁶⁶ Hvor der fremgår oplysninger om forretningshemmeligheder af afgørelsens præmisser vil aktindsigt heri dog kunne begrænses efter Rpl § 41 b, stk. 3, nr. 5, men som belyst ovenfor, er parten imidlertid ikke sikret, at indsigt i forretningshemmeligheder vil kunne begrænses efter bestemmelsen.

¹⁶⁴ Lovforslag nr. 23 af 08. oktober 2003 til lov om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Offentlighed i retsplejen), specielle bemærkninger til § 41 b

¹⁶⁵ Betænkning nr. 1427/2003 om offentlighed i civile sager og straffesager, afsnit 2.3.4, s. 100

¹⁶⁶ Betænkning nr. 1427/2003 om offentlighed i civile sager og straffesager, pkt. 2.3.1 s. 87

3.2.2.2 Indsigt i forretningshemmeligheder efter den videre aktindsigtsadgang for personer med en retlig interesse

For personer med en individuel, væsentlig interesse i et konkret retsspørgsmål¹⁶⁷ fastsættes med Rpl § 41 d en videre adgang til aktindsigt mens sagen verserer¹⁶⁸ og efter sagens afslutning.¹⁶⁹ Med bestemmelsen tildeles dels adgang til indsigt i andre typer af dokumenter, end efter den generelle aktindsigtsadgang, hvor disse vedrører sagen,¹⁷⁰ og dels indsigt i dokumenter omfattet af Rpl §§ 41 a – 41 c, også hvor sagen eller dokumentet helt eller delvist er undtaget fra aktindsigt efter en af undtagelsesbestemmelserne.¹⁷¹ Dette indebærer, at der efter den videre aktindsigtsadgang kan opnås indsigt i dokumenter indeholdende forretningshemmeligheder, uanset at disse er undtaget fra aktindsigt efter Rpl §§ 41 b, stk. 2, nr. 4 og 41 b, stk. 3, nr. 5.

Denne særlige aktindsigtsadgang er imidlertid begrænset til at belyse et konkret retsspørgsmål, hvor dokumenterne kan siges af have væsentlig betydning for det pågældende spørgsmål og ikke blot ud fra en generel interesse i retstilstanden eller af den konkrete sag.¹⁷² Vurderingen af, hvorvidt der foreligger en tilstrækkelig individuel og væsentlig interesse, vil desuden skulle foretages i forhold til hvert enkelt dokument i sagen og ikke i forhold til sagen som helhed.¹⁷³ Dette begrænser således i en vis grad den potentielle indsigt i forretningshemmeligheder, som kan opnås efter bestemmelsen.

3.2.2.2.1 Begrænsning af aktindsigten i oplysninger erhvervshemmeligheder

Derudover kan der ske begrænsning af den videre aktindsigtsadgang i dokumenter indeholdende ”erhvervshemmeligheder”, hvor den aktindsigtssøgendes interesse i at kunne benytte kendskab til dokumentet til varetagelse af dennes tarv ud fra en konkret afvejning findes at burde vige for væsentlige hensyn til den pågældende virksomhed, jf. Rpl § 41 d, stk. 5, nr. 5. Således vil begrænsning af indsigt også i dette tilfælde bero på en hensynsafvejning, og at hensynet ikke kan varetages gennem anonymisering, jf. Rpl § 41 e, stk. 4.

I hensynsafvejningen vil blandt andet karakteren af ”erhvervshemmelighederne” og oplysningernes betydning for den pågældende ansøger i vurderingen af retsspørgsmålet som begrundelse for adgangen til videre aktindsigt kunne indgå.¹⁷⁴ Den generelle vægning af hensynet til en vid dokumentoffentlighed må imidlertid tilsvarende antages at få betydning for den reelle adgang til at begrænse aktindsigt efter Rpl § 41 d, stk. 5, nr. 5. Hvor der foreligger tvivl om, hvorvidt der foreligger

¹⁶⁷ Det vil sige en retlig interesse

¹⁶⁸ Hvor den pågældende er part i en verserende retssag, finder også reglerne om tredjemandsedition, jf. Rpl § 299 anvendelse

¹⁶⁹ Lundblad, Christian (red) m.fl., *Proceduren* 2019, s. 1130

¹⁷⁰ Lovforslag nr. 23 af 08. oktober 2003 til lov om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Offentlighed i retsplejen), specielle bemærkninger til nr. 15 (kapitel 3 a §§ 41 – 41 g)

¹⁷¹ Møller, Jens m.fl., *Kommenteret retsplejelov bind 1 §§ 1-477*, 2018, s. 127

¹⁷² Betænkning nr. 1427/2003 om offentlighed i civile sager og straffesager, afsnit 3.1, s. 103

¹⁷³ Lovforslag nr. 23 af 08. oktober 2003 til lov om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Offentlighed i retsplejen), specielle bemærkninger til nr. 15 (kapitel 3 a §§ 41 – 41 g)

¹⁷⁴ Møller, Jens m.fl., *Kommenteret retsplejelov bind 1 §§ 1-477*, 2018, s. 131

”erhvervshemmeligheder” eller hvilke konsekvenser udlevering af de pågældende oplysninger vil indebære for virksomheden, vil retten høre den omhandlende virksomhed herom.¹⁷⁵

3.2.2.3 Aktindsigt i videre omfang efter meroffentlighedsprincippet

Hvor en anmodning om aktindsigt ikke kan imødekommes efter de almindelige aktindsigtsregler, er retten i medfør af Rpl § 41 h forpligtet til vurdere, om der kan meddeles aktindsigt i videre omfang. Retten skal i sin vurdering af, om der kan gives meroffentlighed, være opmærksom på, om dette kan være i strid med anden lovgivning, herunder rettens tavshedspligt om fortrolige oplysninger, jf. Strl § 152. Hvor retten desuagtet afgiver fortrolige oplysninger, herunder om forretningshemmeligheder, som led i meroffentlighed, jf. Rpl § 41 h, stk. 2, kan retten pålægge tavshedspligt herom, hvis overtrædelse kan straffes efter Strl § 152 og §§ 152 c-152 f. Desuden vil videregivelse heraf generelt forudsætter at videregivelse af oplysninger ikke er ”uberettiget”.^{176 177}

3.2.3 Modpartens indsigt i fremlagte dokumenter efter kontradiktionsprincippet

3.2.3.1 Kontradiktionsprincippet

Det følger af kontradiktionsprincippet, at modparten har krav på at gøre sig bekendt med og kommentere på alt materiale i sagen, forinden rettens afgørelse i sagen.¹⁷⁸ Der er tale om et ubetinget krav, som ikke kan fraviges, som også illustreret med U 2006.383 Ø, hvor retten med henvisning til det kontradiktoriske princip traf bestemmelse om, at sagsøgers lægejournal også ubetinget skulle tilgå modparten, uanset at der i materialet indgik irrelevante personfølsomme oplysninger og ekstraherede oplysninger. Det er således tale om et *ubetinget* princip om *fuld* kontradiktion, hvorfor også fremlagte oplysninger om forretningshemmeligheder vil skulle tilgå modparten. Retten til at gøre sig bekendt med sagens materiale følger tilsvarende af partsoffentlighedsprincippet, som indebærer en ret for parterne til at være til stede i alle retsmøder og til at blive bekendt med alt, der fremkommer i sagen.¹⁷⁹

3.2.3.2 Modpartens adgang til aktindsigt efter Rpl § 255 a

Den kontradiktoriske proces suppleres af Rpl § 255 a, stk. 1, som tildeler parternes adgang til aktindsigt i form af kopi i samtlige dokumenter, der indgår i sagsbehandlingen, også i det tilfælde at parterne ikke har fået udleveret materialet som led i den almindelige dokumentudveksling under sagen. Aktindsigtsadgangen gælder både mens sagen verserer og efter sagens afslutning.¹⁸⁰ Parternes aktindsigtsadgang er ligeledes absolut, idet der ikke kan gøres undtagelser dertil, som også illustreret med U 2020.2755 Ø, hvor Østre Landsret under henvisning til, at der gælder et ubetinget princip om fuld kontradiktion, afviste at begrænse indsigten i visse dokumenter i sagen, uanset at der indgik bilag, der indeholdt forretningshemmeligheder om prisoplysninger og kundeforhold.

¹⁷⁵ Lundblad, Christian (red) m.fl., *Proceduren* 2019, s. 1131

¹⁷⁶ Røn, Jens, *Aktindsigt i retsplejen*, 2005, s. 116

¹⁷⁷ Dette vil blandt andet være tilfældet, hvor der sker videregivelse af oplysninger af forskningsmæssige formål

¹⁷⁸ Bang-Pedersen, Ulrik Rammeskov m.fl., *Den civile retspleje*, 2020, s. 131

¹⁷⁹ Gomard, Bernhard & Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, 2020, s. 29

¹⁸⁰ Lovforslag nr. 23 af 08. oktober 2003 til lov om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Offentlighed i retsplejen), specielle bemærkninger til nr. 24 (§ 255)

Sagens parter har således ubetinget krav på at få indsigt i sagens samlede materiale under sagen og efter sagens afslutning, hvilket indebærer, at en part ikke fremlægge materiale indeholdende forretningshemmeligheder i sagen uden at modparten og dennes partsrepræsentant opnår indsigt i dette. Parten må i stedet afholde sig fra at fremlægge det pågældende materiale under sagen, men kan dog i visse tilfælde være nødsaget til at fremlægge oplysninger eller af retten blive pålagt at fremkomme med oplysninger af hensyn til sagens oplysning, som nærmere behandlet i afsnit 3.3.

3.2.4 Sammenfatning

For så vidt angår offentlighedens indsigt i forretningshemmeligheder rummer reglerne om aktindsigt en vis beskyttelse mod dette med de fastsatte begrænsninger i adgangen til aktindsigt, herunder adgangen til på baggrund af en konkret hensynsafvejning at begrænse aktindsigt i oplysninger om forretningshemmeligheder, der fremgår af domme og kendelser, jf. Rpl § 41 b, stk. 3, nr. 5 og gengivelser fra lukkede retsmøder, jf. Rpl § 41 b, stk. 2, nr. 4.

Som belyst fremstår beskyttelsen imidlertid også væsentligt begrænset af vægtning af hensynet til dokumentoffentlighed, som blandt andet illustreret ved, at der med undtagelsesbestemmelserne ikke tildeles en automatisk begrænsning af indsigt i forretningshemmeligheder. Hensynet til en vidtrækkende dokumentoffentlighed, som ligger bag reglernes udformning, må desuden antages at få betydning for de fastsatte afvejninger, hvor det generelt tungtvejende offentlighedshensyn medfører, at der skal foreligge tungtvejende modhensyn for at begrænse aktindsigt. Parterne er således ikke sikret, at offentlighedens indsigt i forretningshemmeligheder kan begrænses, hvilket således også medfører et u hensigtsmæssigt usikkerhedsmoment.

I medfør af kontradiktionsprincippet og Rpl § 255a, vil partens fremlæggelse af oplysninger om forretningshemmeligheder i sagen medføre, at modparten og dennes partsrepræsentant ubetinget har adgang til indsigt heri. Kontradiktionsprincippet afsvækker således i betydelig grad parternes mulighed for at beskytte forretningshemmeligheder under retssagen.

3.3 Kan der fremtvinges forretningshemmeligheder under sagen

Følgende afsnit har til formål at belyse, i hvilket omfang parterne selv kan bestemme, hvorvidt der i sagen inddrages processtof, som indebærer en risiko for afsløring af forretningshemmeligheder, og i hvilket omfang der kan fremtvinges oplysninger herom som led i rettens materielle procesledelse, ved editionspålæg og under parts- og vidneforklaringer.

3.3.1 Parternes kontrol med, om der inddrages forretningshemmeligheder i sagen

Det følger af forhandlingsprincippet, at det som udgangspunkt er op til parterne at bestemme sagens omfang og hvilket processtof, der inddrages i sagen. Således kan parterne som udgangspunkt frit kan bestemme, hvorvidt de i sagen ønsker at inddrage processtof, som potentielt afslører forretningshemmeligheder.

Dette udgangspunkt fraviges imidlertid med rettens adgang til at udøve en aktiv materiel procesledelse, hvorefter retten kan påvirke, dog ikke gennemtvinge,¹⁸¹ fremlæggelse af processtof gennem

¹⁸¹ Møller, Jens m.fl., *Kommenteret retsplejelov bind 1 §§ 1-477*, 2018, s. 897

spørgsmål og henstillinger.¹⁸² Retten kan blandt andet opfordre til fremlæggelse af dokumentbeviser, hvor sagens faktiske omstændigheder ellers ville henstå som uvisse, jf. Rpl § 339, stk. 3, hvis manglende efterkommelse kan tillægges processuel skadevirkning i rettens bevisbedømmelse, jf. Rpl § 344, stk. 3. Hvor dokumentet indeholder forretningshemmeligheder, er parten således nødsaget til at afveje konsekvensen af at fremlægge bevismaterialet med risiko for afsløring af forretningshemmeligheder, eller undlade dette med accept af de potentielle konsekvenser, som dette måtte blive tillagt i rettens bevisbedømmelse.

3.3.2 Kan parten pålægges af fremlægge forretningshemmeligheder efter editionsreglerne

Parten kan yderligere risikere, hvor modpartens fremsætter begæring herom¹⁸³, at blive pålagt af retten at fremlægge dokumenter indeholdende forretningshemmeligheder, der er undergivet den pågældendes rådighed til brug som bevis i retssagen, jf. Rpl § 298, stk. 1. I det følgende undersøges, i hvilket omfang modparten kan begære dokumenter indeholdende forretningshemmeligheder fremlagt efter editionsreglerne.

Editionsplikten kan ikke gennemtvinges *in natura*, hvor der er tale om partsedition.¹⁸⁴ Men partens nægtelse af at fremlægge de pågældende dokumenter vil imidlertid kunne tillægges processuel skadevirkning til fordel for modparten i rettens bevisbedømmelse, jf. Rpl § 298, stk. 2, jf. § 344, stk. 2. Modparten kan således nægte at fremlægge dokumentet, men det vil alt andet lige sætte parten i en særdeles byrdefuld situation at skulle vælge mellem risikoen for at blive tillagt processuel skadevirkning eller at fremlægge dokumenterne, som medfører afsløring af dennes forretningshemmeligheder. Dette understreges yderligere af den betydelige grad af usikkerhed, som er forbundet med i hvilket omfang retten tillægger dette skadevirkning, og at den egentlige vægtning, som dette tillægges i rettens bevisbedømmelse, typisk først bliver kendt i forbindelse med domsafsigelsen.¹⁸⁵

Hvor der af dokumenterne fremgår forretningshemmeligheder, vil parten i visse tilfælde kunne fritages for editionsplikten efter vidnefritagelsesgrunden i Rpl § 171, stk. 2, nr. 3, jf. Rpl § 298, stk. 1, *in fine* under henvisning til den økonomiske skade, som afsløringen af forretningshemmeligheder måtte indebære. Som belyst i det følgende, er parten dog ikke garanteret at blive fritaget for at fremlægge de pågældende dokumenter.

3.3.2.1 Begrænsninger for hvad der kan begæres fremlagt i lyset af de indholdsmæssige krav til begæringen

Endvidere rummer de indholdsmæssige krav til editionsbegrænsningen en vis beskyttelse mod, at der med editionsreglerne kan opnås indsigt i samtlige af modpartens dokumenter. Den editionsbegærende part skal i sin begæring angive de kendsgerninger, der søges bevist ved dokumenterne, jf. Rpl § 300, stk. 1. Dette fortolkes i praksis som et generelt konkretiseringskrav, hvor det ønskede

¹⁸² Gomard, Bernhard & Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, 2020, s. 505

¹⁸³ Begæring herom fremsættes typisk i forlængelse af partens fremsættelse af en processuelle provokation

¹⁸⁴ Møller, Jens m.fl., *Kommenteret retsplejelov bind 1 §§ 1-477*, 2018, s. 785

¹⁸⁵ Werlauff, Erik, *Editionsreglernes bestemthedskrav – herunder muligheden for alternativ bevismæssig formålsangivelse*, trykt i U 2016.205, s. 207

materiale konkretiseres.¹⁸⁶ Yderligere kræves det, at eksistensen af sådanne dokumenter sandsynliggøres og at det angives, hvad der søges bevist gennem de pågældende dokumenter.¹⁸⁷ Som udtalt af Højesteret i blandt andet U 2011.431 H,¹⁸⁸ er editionsreglerne ikke tiltænkt at skulle anvendes "... til brug for en undersøgelsesmæssigt præget gennemgang". Disse krav sikrer således, parten ikke pålægges en vidtgående forpligtelse til at fremlægge samtlige af partens dokumenter, som modparten derefter kan gennemgranske med henblik på at få indblik i potentielle forretningshemmeligheder, som ikke er af relevans for sagen.

3.3.2.2 Momenter i rettens vurdering af, om der bør meddeles editionspålæg

Rettens vurdering af, om der bør meddeles modparten editionspålæg, beror på en konkret vurdering,¹⁸⁹ hvor blandt andet dokumenternes bevismæssige betydning for sagens anbringender (dokumenternes væsentlighed), om der foreligger alternative måder for parten til at føre det pågældende bevis¹⁹⁰ samt hensynet til modparten kan inddrages.¹⁹¹ Særligt om kravet til dokumentets væsentlighed, har Højesteret i U 1985.549 H udtalt, at det forhold, at det ikke kan udelukkes, at dokumenterne har betydning for sagens afgørelse vil være tilstrækkeligt til at pålægge edition.

Dette må tolkes sådan, at alene dokumenteres potentielle væsentlighed kan være tilstrækkeligt til, at retten meddeler editionspålæg i de pågældende dokumenter, hvilket fremstår som et relativt vagt grundlag, særligt i de tilfælde, hvor der foreligger vægtige modhensyn så som beskyttelse af forretningshemmelighed. Dette understreges yderligere af, at retten i sin vurdering ikke har haft anledning til at gennemse de pågældende dokumenter, hvorfor væsentlighedsvurderingen beror på et særdeles overfladisk kendskab til dokumenterne.

Som anført af Bang kan der dog være god grund til at skærpe væsentlighedskravet i en vis grad, hvor der foreligger berettigede modhensyn, sådan at retten må kræve, at dokumenternes væsentlighed kan eksempelvis antages eller ligefrem lægges til grund.¹⁹² Det forekommer på denne baggrund nærliggende at skærpe væsentlighedsvurderingen, hvor der foreligger modhensyn til partens ønske om hemmeligholdelse af forretningshemmeligheder.

3.3.2.3 Begrænsning af editionspålægget til relevante dele af dokumentet

Hvor retten ikke finder, at der er grundlag for at meddele editionspålæg i det omfang, som parten har begæret, har retten mulighed for at imødekomme editionsbegæringen delvist, sådan at kun relevante

¹⁸⁶ Bang-Pedersen, Ulrik Rammeskov m.fl., *Den civile retspleje*, 2020, s. 573, Werlauff, Erik, *Om oplysning af voldgifts- og retssager* i Baumbach, Trine (red.) m.fl. Retsplejeloven 100 år, 2019 s. 576, Werlauff, Erik, *Editionsreglernes bestemthedskrav – herunder muligheden for alternativ bevismæssig formålsangivelse*, trykt i U 2016.205, s. 208

¹⁸⁷ Werlauff, Erik, *Om oplysning af voldgifts- og retssager* i Baumbach, Trine (red.) m.fl. Retsplejeloven 100 år, 2019 s. 576, Werlauff, Erik, *Editionsreglernes bestemthedskrav – herunder muligheden for alternativ bevismæssig formålsangivelse*, trykt i U 2016.205, s. 208

¹⁸⁸ Udtalelsen er senere genanvendt af Højesteret i U 2015.3319 H

¹⁸⁹ Vurderingen vil desuden til en vis grad være sammenfaldende med vurderingen efter bestemmelsens sidste led om. Hvorvidt der foreligger vidneudelukkelses- og fritagelsesgrunde jf. Rpl §§ 169-172

¹⁹⁰ Det må i den forbindelse tillægges betydning, om parten selv kan indhente beviset jf. U 2013.632 V eller om modparten selv har bevisbyrden for det pågældende forhold jf. U 1950.519 H

¹⁹¹ Bang-Pedersen, Ulrik Rammeskov m.fl., *Den civile retspleje*, 2020, s. 574

¹⁹² Bang, Peter, *Partsedition*, trykt i U 1997B.268, s. 271

dele af et dokument kræves fremlagt, jf. U 1960.298 Ø, hvor landsretten indsnævrede editionspålæg i korrespondance med patentmyndighederne, sådan at oplysninger, som var sagen uvedkommende, og som parten ikke ønskede offentliggjort, ikke blev omfattet heraf. Endvidere kan retten træffe beslutning om fremlæggelse af et ekstraktudskrift af de dokumenter, som parten har begæret edition i.¹⁹³ Begge metoder for pålæg af edition fremstår nærliggende at anvende i sager, hvori de pågældende dokumenter indeholder forretningshemmeligheder, som er sagen uvedkommende, og hvor forretningshemmelighedshaverens således har en legitim interesse i ikke at få afsløret disse oplysninger.

3.3.2.4 Begrænsninger i adgangen til at pålægge edition lyset af vidneudelukkelses- og fritagelsesgrundene

Vidnefritagelsesreglerne rummer en vis beskyttelse af forretningshemmeligheder, hvor disse kræves fremlagt efter editionsreglerne, idet modparten vil være fritaget for editionspligten, hvor dette vil indebære fremlæggelse oplysninger, som parten ville være udelukket eller fritaget for at afgive partsforklaring om, jf. Rpl § 298, stk. 1, *in fine*, som henviser til Rpl §§ 169-172. Hvor fremlæggelse af et dokument vil indebære afsløring af forretningshemmeligheder, kan parten således henvise til, at dette ville påføre væsentlig økonomisk skade, jf. Rpl § 171, stk. 2, nr. 3. Risiko for afsløring af forretningshemmeligheder, anføres ligefrem i forarbejderne som en af de situationer, som kan medføre fritagelse.¹⁹⁴

Bestemmelsen rummer imidlertid ikke en automatisk beskyttelse af forretningshemmeligheder, idet fritagelsen forudsætter, at parten kan sandsynliggøre, at fremlæggelsen vil påføre denne en betydelig skade, som ikke har en naturlig forbindelse med sagens oplysning, og at editionspålægget ikke står i rimeligt forhold til dokumentets bevismæssige betydning.¹⁹⁵ Til illustration heraf fremhæves U 1981.39 H, hvor Højesteret stadfæstede Østre Landsrets kendelse om, at der kunne pålægges modpartsedition i en revisoropgørelse over omsætningstal og patientfortegnelse, uanset at dette ifølge den kærende ville have ”forretningsmæssigt uheldige konsekvenser”, idet det var sandsynligt, at det pågældende materiale var nødvendigt for at gøre modpartens, som udgjorde en konkurrent, erstatningskrav op.

Imidlertid synes der dog også at må stilles visse krav til dokumentets vigtighed, hvor der indgår fortrolige oplysninger, som belyst med U 2010.2808 H, hvor Højesteret afviste, at et forsikringselskab kunne pålægges at fremlægge aktuarberetninger, som indeholdt fortrolige oplysninger af betydning for selskabets konkurrencemæssige stilling, under henvisning til, at dokumenterne som udgangspunkt ikke burde kræves fremlagt og at dokumenterne ikke var af afgørende betydning for sagens anbringender og at der i øvrigt ikke forelå sådanne særlige omstændigheder, der kunne begrunde en fravigelse af dette.¹⁹⁶

3.3.3 Indsigt i forretningshemmeligheder afgivet som led i parts- og vidneforklaringer

¹⁹³ Gomard, Bernhard & Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, 2020, s. 611

¹⁹⁴ Betænkning nr. 316/1964 om vidner, s. 49, Gomard, Bernhard & Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, 2020, s. 597

¹⁹⁵ Bang-Pedersen, Ulrik Rammeskov m.fl., *Den civile retspleje*, 2020, s. 575

¹⁹⁶ Tilsvarende kriterier er anvendt af Højesteret i en række afgørelser om udlevering af dokumenter til intern brug i banker, blandt andet U 1999.1028 H, U 1999.1720 H og U 2002.1734 H

I det følgende belyses i hvilket omfang der kan ske afsløring af forretningshemmeligheder under afgivelse af parts- og vidneforklaringer, herunder i hvilket omfang parten eller vidnet kan nægte af afgive forklaring om forretningshemmeligheder eller besvare spørgsmål, som ville medføre afsløring af sådanne oplysninger.

3.3.3.1 Partsforklaringer

Hvor parten¹⁹⁷ i forbindelse med en indkaldelse efter Rpl § 302, stk. 1 eller ved spørgsmål efter Rpl § 303 under dennes frivillige forklaring afkræves oplysninger, som ville medføre afsløring af forretningshemmeligheder, kan parten påberåbe sig fritagelsesgrunden i Rpl § 171, stk. 2, nr. 3, som tilsvarende finder anvendelse under afgivelse af partsforklaringer, jf. Rpl § 305, med henvisning til, at forklaring herom vil indebære en risiko for væsentlig økonomisk skade. Parten er imidlertid heller ikke i dette tilfælde garanteret fritagelse efter Rpl § 171, stk. 2, nr. 3, idet dette vil bero på en konkret afvejning af den skade som parten herved påføres over for den bevismæssige betydning af oplysninger.

Hvor retten ikke finder, at parten kan fritages for afgive de pågældende oplysninger efter Rpl § 171, stk. 2, nr. 3, vil parten være forpligtet til at afgive forklaring herom, hvis manglende efterlevelse vil kunne tillægges processuel skadevirkning i rettens bevisbedømmelse, jf. Rpl § 344, stk. 2, 2. pkt. Dette forudsætter under alle omstændigheder, at spørgsmålets besvarelse er af betydning for sagen, jf. Rpl § 341. Retten vil dog ikke kunne tvinge parten til at afgive forklaring herom, hvorfor parten kan nægte at afgive de pågældende oplysninger, hvor denne finder, at hensynet til hemmeligholdelse af de pågældende oplysninger opvejer den potentielle processuelle skadevirkning, som retten måtte tillægge partens vægring.

3.3.3.2 Vidneforklaringer

Hvor et vidne afkræves, eksempelvis i det tilfælde, at en virksomheds medarbejdere eller ledelsesmedlemmer, forudsat at disse ikke har bestemmende indflydelse i selskabet,¹⁹⁸ afkræves forklaring under sagen, vil disse modsat være forpligtet til at afgive forklaring, jf. Rpl § 168 og behørigt svare på spørgsmål, jf. Rpl § 178.¹⁹⁹ Vidnet vil dog tilsvarende kunne fritages for at afgive forklaring om forretningshemmeligheder efter Rpl § 171, stk. 2, nr. 3. For virksomhedens ansatte vil skaden navnlig bestå i de ansættelsesretlige konsekvenser, som forklaring herom kan medføre, som illustreret med U 2010.590 Ø, hvor en medarbejder risikerede afskedigelse ved at afgive forklaring om virksomhedens forretningsmæssige forhold, hvorfor medarbejderen kunne fritages for at afgive forklaring, jf. Rpl § 171, stk. 2, nr. 3.

Det forhold, at virksomhedens medarbejdere og ledelsesmedlemmer er underlagt tavshedspligt om virksomhedens forretningshemmeligheder efter Fhl § 4, stk. 2, nr. 3, synes endvidere at understøtte, at der ved forklaring herom i alle tilfælde vil foreligge en risiko for ”væsentlig skade”, idet medarbejderens videregivelse af forretningshemmeligheder uden forretningshemmelighedshaverens

¹⁹⁷ Hvor parten udgør et selskab, betragtes som udgangspunkt personligt ansvarlige indehavere og e.o. personer med dominerende indflydelse i et selskab uden personligt ansvarlige deltagere som parter i sagen.

¹⁹⁸ Bang-Pedersen, Ulrik Rammeskov m.fl., *Den civile retspleje*, 2020, s. 553

¹⁹⁹ Ved nægtelse af afgivelse af forklaring, vil vidner kunne underlægges de i Rpl §§ 175-178 fastsatte tvangsmekanismer

samtykke, foruden ansættelsesretlige konsekvenser som brud på loyalitetspligten kan medføre,²⁰⁰ kan medføre sanktioner i form af blandt andet bøde- og fængselsstraf efter Fhl § 18. Vidnet kan i visse nærmere bestemte tilfælde blive pålagt at afgive forklaring efter Rpl § 171, stk. 3, uanset dennes fritagelse, hvilket dog i denne kontekst næppe er nærmere relevant.²⁰¹

Endelig kan medarbejdere og ledelsesmedlemmer udelukkes fra at afgive forklaring om forretningshemmeligheder efter PRL § 170, stk. 3, idet de er underlagt tavshedspligt herom efter Fhl § 4, stk. 2, nr. 2. Det forudsættes imidlertid at de pågældende oplysninger er af ”afgørende betydning”, hvilket således indebærer, at udgangspunktet er, at forklaring skal afgives.²⁰²

3.3.4 Sammenfatning

Uanset at parten som udgangspunkt frit råder over, hvilket processtof der fremlægges i sagen, kan retten gennem sin materielle procesledelse og editionsreglerne pålægge parten en processuel pligt til at fremlæggelse af beviser og besvarelse af spørgsmål om forretningshemmeligheder af hensyn til sagens oplysning, hvis manglende efterkommelse kan tillægges processuel skadevirkning. Retten kan ikke gennemtvinge dette, men den potentielle processuelle skadevirkning heraf sætter dog parten i en særdeles byrdefuld position, hvor parten må vælge mellem at fremlægge dennes forretningshemmeligheder, med accept af risikoen for forretningshemmelighedens prisgivelse, eller vægre sig mod dette med accept af den processuelle skadevirkning, som retten potentielt måtte tillægge dette i sin bevisbedømmelse.

Parten vil i visse tilfælde kunne fritages for editionspligten efter Rpl § 171, stk. 2, nr. 3, hvor dokumentets bevismæssige betydning ikke kan opveje den økonomiske skade, som fremlæggelsen vil medføre, men retspraksis illustrerer dog også, er parten ikke sikret mod at blive pålagt af fremlægge fortrolige dokumenter, hvor dokumenterne er af særlig bevismæssig betydning eller i tilfælde af særlige omstændigheder. Yderligere er der mulighed for at indsnævre editionspålægget, hvor oplysningerne om forretningshemmeligheder ikke er af betydning i sagen, hvilket således også muliggør beskyttelsen af forretningshemmeligheder, hvor dokumenterne ikke i sin helhed kan fritages for edition.

Hvor der under partsforklaring afkræves besvarelse af spørgsmål, som ville indebære afsløring af forretningshemmeligheder, er parten tilsvarende ikke sikret fritagelse for besvarelse heraf efter Rpl § 171, stk. 2, nr. 3. Hvor der af virksomhedens medarbejdere eller ledelsesmedlemmer afkræves vidneforklaring om forretningshemmeligheder, som er underlagt tavshedspligt herom efter Fhl § 4, stk. 2, nr. 3, må det antages, at der foreligger en sådan ”væsentlige skade”, at vidnet kan fritages herfor.

3.4 Indsigt som led i indenretligt syn og skøn

Følgende afsnit har til formål at belyse, hvilken indsigt i forretningshemmeligheder, der opnås ved indenretligt syn og skøn i en verserende retssag, og i hvilket omfang modparten kan hindres at opnå indsigt i skønsforretningen. Afsnittet tager udgangspunkt i den situation, hvor en af sagens parter er genstand for syn og skøn, eksempelvis dennes produktionsanlæg, regnskabsdokumenter mv.

²⁰⁰ Kristiansen, Jens, *Ansættelsesret*, 2020, s. 445 ff.

²⁰¹ Retspraksis indikerer dog, at bestemmelsen særligt finder anvendelse i sager af en vis alvor, navnlig straffelovsovertrædelser

²⁰² Petersen, Lars Lindenchrone & Werlauff, Erik, *Dansk Retspleje*, 2020, s. 137

Inddragelsen af sagkyndig medvirken i form af syn og skøn vil i visse tilfælde indebære en risiko for afsløring af forretningshemmeligheder. Navnlig kan fremhæves sager af teknisk karakter, hvori der kan indgå hemmelige, tekniske oplysninger om formler, tegninger, produktionsforhold mv. Eksempelvis kan der henvises til U 1959.506/1 H, som angik en patentkrænkelssag, hvor sagsøger anmodede om syn og skøn med henblik på bestigelse af sagsøgte maskiner, hvilket sagsøgte modsatte sig af ”almindelige konkurrencehensyn”.

3.4.1 Parternes indflydelse på skønsforretningens ramme

Uanset at retten efter Rpl § 339, stk. 3 kan opfordre til syn og skøn, er det alene op til parterne at fremsætte begæring om syn og skøn, jf. Rpl § 196, stk. 1.²⁰³ Fremsættelse af begæringen forudsætter imidlertid ikke parternes enighed herom, og hvor den ene part fremsætter en sådan begæring, kan modparten ikke modsætte sig dette. Modparten får dog lejlighed til at udtale sig herom, jf. Rpl § 196, stk. 3, hvilket sikrer modparten en vis indflydelse på, hvorvidt der udmeldes syn og skøn.

Hvor begæring om syn og skøn tages til følge, udveksler parterne spørgsmål efter den friere fremgangsmåde i Rpl § 197, stk. 1.²⁰⁴ Retten foretager her ikke nærmere kontrol med parternes spørgsmål, men forholder sig alene til spørgsmålenes bevismæssige værdi som del af rettens fri bevisbedømmelse under sagens afgørelse.²⁰⁵ Parten kan følgelig ikke gøre indsigelse mod de af modparten fremsatte spørgsmål,²⁰⁶ medmindre spørgsmålet er af en sådan karakter, at spørgsmålet ikke må stilles, hvor parten kan opfordre retten til at afvise spørgsmålet.²⁰⁷ Der er således alene grundlag for at afvise spørgsmål, hvis besvarelse indebærer afsløring af forretningshemmeligheder, hvor spørgsmålene falder uden for de i PRL § 197, stk. 2 angivne krav, herunder kravet til, at spørgsmålene skal ligge inden for skønsrammen.

3.4.2 Skønsmandens egeninteresse

Den af retten udpegede skønsmand, jf. Rpl § 198, stk. 1 må oftest formodes at have et bredt kendskab og forbindelse til den pågældende branche. Det kan således ikke udelukkes, at skønsmanden potentielt kan have en egeninteresse i at tilegne sig forretningshemmeligheder, som måtte fremkomme under skønsforretningen. Det må dog antages, at de fastsatte krav til skønsmandens uberygtethed, jf. Rpl § 199, stk. 1 og habilitet, jf. Rpl § 199, stk. 2, hvorefter skønsmanden underlægges lige så strenge habilitetskrav som dommere, udgør et vis værn mod udpegelsen af en skønsmand med en egeninteresse i at misbruge potentielle forretningshemmeligheder, der måtte fremkomme under syn og skøn.

Endvidere tildeles parterne en vis indflydelse på skønsmandens udpegelse, hvilket i et vist omfang må formodes at sikre, at der ikke udpeges en skønsmand med en i hvert fald åbenlys egeninteresse.

²⁰³ Begæringen skal fremsættes så tidligt som muligt under sagen i et processkrift og senest inden forberedelsens afslutning, jf. Rpl §§ 356 og 358

²⁰⁴ Lovforslag nr. 178 af 04, april 2014 til lov om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (revision af reglerne om behandling af civile sager og syn og skøn mv., specielle bemærkninger til nr. 22

²⁰⁵ *Ibid.*

²⁰⁶ Møller, Jens m.fl., *Kommenteret retsplejelov bind 1 §§ 1-477*, 2018, s. 529

²⁰⁷ Lovforslag nr. 178 af 04, april 2014 til lov om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (revision af reglerne om behandling af civile sager og syn og skøn mv., generelle bemærkninger under pkt. 3.2.2

Parterne kan således stille forslag til skønsmænd, jf. Rpl § 198, stk. 3, 1. pkt., og udtale sig om de af retten udpegede skønsmænd, jf. Rpl § 198, stk. 3, 2. pkt., hvilket retten imidlertid ikke er bundet af. Hvor parterne er enige om et forslag til valg af skønsmand, vil retten dog i almindelighed følge dette.²⁰⁸ Endelig kan parterne gøre indsigelse, hvor skønsmanden efterfølgende viser sig at være inhabil, jf. Rpl § 198, stk. 4.

Med hensyn til skønsmandens pligt til fortrolighed, er det uafklaret, om skønsmanden er underlagt en fortrolighedspligt i civile sager, men det må imidlertid antages, at skønsmanden som udgangspunkt her også må opretholde fortrolighed.²⁰⁹ Denne uklarhed fremstår dog uhensigtsmæssigt for den pågældende part, som ønsker at afdække, hvilke risici, der er forbundet med at stille den pågældende genstand og sagens materiale til rådighed for syn og skøn.

3.4.3 Materiale inddraget i skønsforretningen

Foruden tilsendelse af selve begæringen og de udarbejdede spørgsmål, jf. Rpl § 202, stk. 1, er det fast antaget, at skønsmanden også tilsendes alle sagens bilag og de i sagen udvekslede processkrifter.²¹⁰ Parterne kan modsætte sig, at et bestemt dokument i sagen overlades til skønsmanden, hvor dette ikke uden betydning for besvarelsen af spørgsmålet,²¹¹ men vil derimod ikke kunne modsætte sig, at skønsmanden opnår indsigt i fremlagt materiale i sagen, som indeholder forretningshemmeligheder, hvor dette er af relevans for besvarelsen af skønstemaet.

Derudover har skønsmanden mulighed for at indhente yderligere oplysninger herunder fra parterne, hvor dette er nødvendigt for skønnets udførelse,²¹² under forudsætning af, at dette er oplyst til og tiltrådt af parterne.²¹³ Hvor parten fremlægger yderligere materiale, skal dette i overensstemmelse med kontradiktionsprincippet ligeledes tilgå modparten²¹⁴ og bør desuden også fremlægges i selve retssagen.²¹⁵ Parten er således også under syn og skøn begrænset i forhold til at fremlægge dokumenter indeholdende forretningshemmeligheder af hensyn til oplysning af skønsforretningen, uden at modparten opnår indsigt i dette.

3.4.3.1 Parternes pligt til at stille skønsgenstanden til rådighed for skønsmanden

Parten er som udgangspunkt forpligtet til at stille skønsgenstanden til rådighed for skønsmanden, jf. Rpl § 301. Hvor parten nægter at stille skønsgenstanden til rådighed, vil dette kunne tillægges processuel skadevirkning i rettens bevisbedømmelse, jf. Rpl § 301, stk. 1 jf. § 344, stk. 2. Hvor skønsmandens undersøgelser vil medføre risiko for afsløring af forretningshemmeligheder, kan parten dog påberåbe sig vidnefritagelsen i Rpl § 171, stk. 2, nr. 3.²¹⁶

²⁰⁸ Hørlyck, Erik, *Syn og Skøn*, 2020, s. 180

²⁰⁹ *Vejledning til sagkyndige i it-sager* udarbejdet af Voldgiftsinstituttet, s. 15

²¹⁰ Som udtalt af Højesteret i U 2010.2471 H, Lundblad, Christian m.fl., *Proceduren* 2019, s. 328

²¹¹ Princippet i Rpl § 341

²¹² Gomard, Bernhard & Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, 2020, s. 631

²¹³ Hørlyck, Erik, *Syn og Skøn*, 2020, s. 215

²¹⁴ *Ibid.*, s. 207

²¹⁵ *Ibid.*, s. 145

²¹⁶ *Ibid.*, s. 211

Hørlyck antager imidlertid om denne mulighed for fritagelse af hensyn til forretningshemmeligheder, at domstolene sjældent vil tage en parts begæring om fritagelse til følge, henset til den vanskelige situation, som dette vil stille modparten i.²¹⁷ Der foreligger ikke retspraksis, som konkret belyser fritagelsesadgangen efter Rpl § 171, stk. 2, nr. 3 i relation til syn og skøn. Der kan dog henvises til U 1930.246 Ø som refererer til en kendelse fra Østre Landsret af 1921,²¹⁸ hvor den sagsøgte part nægtede at give skønsmanden adgang til at besigtige dennes køleapparater, hvilket forekommer at være begrundet i risiko for afsløring af forretningshemmeligheder. Landsretten bemærkede, at partens vægring kunne få betydning for sagens afgørelse, hvortil retten henviste til Rpl § 301, hvilket må opfattes sådan, at parten i hvert fald ikke var fritaget fra at stille apparaterne til rådighed.

Yderligere kan der henvises til U 2000.2076 V, hvor en part blev pålagt at fremlægge internt regnskabsmateriale til brug for syn og skøn, uanset at modparten henviste til, at der heri indgik fortrolige oplysninger og at fremlæggelse ville påføre denne ”betydelig skade”. Landsretten begrundede dette i, at materialets fremlæggelse var af betydning for gennemførelse af syn og skøn, og at formålet ikke kunne opnås på anden måde. Den noget begrænsede retspraksis herom synes således at understøtte Hørlycks formodning om, at der i begrænset omfang vil ske fritagelse for pligten til at stille den pågældende genstand til rådighed, uagtet at det heraf kan udledes forretningshemmeligheder, hvor det pågældende materiale er af bevismæssig betydning.

Dette synspunkt synes desuden til en vis grad understøttet af den generelle bevismæssige værdi, som syn og skøn typisk tillægges i rettens bevisvurdering,²¹⁹ som ligeledes må antages at kunne få betydning for afvejningen af, om editionspålæg står i rimeligt forhold til den bevismæssige betydning af at opnå adgang til skønsgegenstanden. Sammenfattende kan parten ikke antages at være garanteret at blive fritaget for pligten til at stille skønsgegenstand til rådighed, jf. Rpl § 171, stk. 2, nr. 3, uanset at dette måtte indebære en risiko for afsløring af forretningshemmeligheder. Dette sætter således også parten u hensigtsmæssig situation, hvor denne er nødsaget til at vælge mellem at stille genstanden til rådighed med den risiko for afsløring af forretningshemmeligheder, eller at acceptere den potentielle processuel skadevirkning, som retten vil tillægge partens vægring i bevisbedømmelsen, jf. Rpl § 344, stk. 2, hvilket må formodes at kunne tillægges en betydelig skadevirkning i lyset af den bevismæssige værdi, som syn og skøn almindeligvis tillægges.

3.4.4 Modpartens indsigt i skønsforretningen

Under skønsforretningen, også benævnt det indledende møde, jf. Rpl § 203, stk. 1, deltager sagens parter og deres retslige repræsentanter.²²⁰ Idet det som udgangspunkt står skønsmanden frit at vurdere hvor skønsforretningen mest hensigtsmæssigt gennemføres,²²¹ kan skønsmanden bestemme, at skønsforretningen skal foregå et andet sted end ved genstanden for syn og skøn. Skønsmanden indkalder dog almindeligvis parterne til en besigtigelse af genstanden for syn og skøn²²² og vil desuden være forpligtet til at efterkomme parternes ønske om at være til stede under skønsmandens nærmere

²¹⁷ Hørlyck, Erik, *Syn og Skøn*, 2020, s. 211

²¹⁸ Østre Landsrets kendelse af 14. juni 1921 i sag II 217/1921

²¹⁹ Bang-Pedersen, Ulrik Rammeskov m.fl., *Den civile retspleje*, 2020, s. 579

²²⁰ Samt eventuelle biintervenienter og procesunderrettede

²²¹ Som fastslået af Østre Landsret i U 2013.2246 Ø

²²² Hørlyck, Erik, *Syn og Skøn*, 2020, s. 203

undersøgelser, hvor skønsmanden som udslag af kontradiktionsprincippet skal indkalde begge parter.²²³ Modparten og dennes repræsentant kan således ikke afskæres fra at opnå indsigt i selve skønsgegenstanden ved besigtigelse, hvorved der potentielt opnår indsigt i forretningshemmeligheder, som kommer til syne under besigtigelsen, eksempelvis fremgangsmåder, som kommer til syne ved adgang til modpartens produktionslokaler.

3.4.4.1 Mulighed for at afskære modpartens indsigt i skønsforretningen

Det kan imidlertid overvejes, hvorvidt modparten af forretningshemmelighedshensyn kan afskæres fra indsigt i skønsgegenstanden. En sådan løsning introduceres i den juridiske litteratur af Hørlyck, som overvejer, om der potentielt kan meddeles et pålæg om edition, som alene skønsmanden opnår indsigt i ud fra en overvejelse om, at ”editionspligten har flere grader forstået således, at der er tilfælde, hvor der kan udstedes pålæg om edition omfattende alene skønsmanden, men ikke parterne.”²²⁴

Der er i retspraksis ikke taget direkte stilling til, om en sådan løsning kan accepteres, men retspraksis illustrerer imidlertid, at muligheden for begrænsning af indsigt i materialet for skønsforretningen til alene skønsmandens indsigt i hvert fald har været berørt i enkelte sager. Dette kan udledes af U 1938.387 Ø, hvor landsretten fandt, at sagsøgte var forpligtet til at forelægge originaltegninger af vægkonstruktion og give adgang til undersøgelse heraf til ”Skønsmændene – og kun disse”, hvilket altså indebar af modparten blev nægtet indsigt heri. Der kan af kendelsen imidlertid ikke udledes, hvad den nærmere begrundelse for at indsnævre adgangen til de pågældende tegninger var, men kendelsen taler imidlertid for, at retten i praksis vil acceptere at indsnævre personkredsen, som opnår indsigt i de ved editionsplæg fremkomne oplysninger.

Yderligere berøres dette i U 1959.506/1 H, hvor sagsøger forsøgte sig med at indsnævre sin begæring om besigtigelse af sagsøgtens virksomhed til ”...at alene skønsmændene i forening med den pågældende patentagent samt sagsøgerens advokat, men ikke sagsøgeren selv, får adgang til at besigtige sagsøgtens maskiner”. Højesteret tog imidlertid ikke nærmere stilling til denne mulighed, idet retten allerede afviste besigtigelsesadgangen under henvisning til, at patentkrænkelsen ikke var sandsynliggjort af sagsøgeren.

Der synes vanskeligt på baggrund af ovenstående at være tilstrækkelig klar støtte i retspraksis til at konkludere, at en sådan ordning er accepteret i praksis. Endvidere fremstår det betænkeligt i lyset af kontradiktionsprincippet at indføre et så indgribende tiltag hvor parterne helt afskæres fra enhver form for indsigt i og adgang til at kommentere på skønsgegenstanden, mens den anden part i sagens natur har fri adgang til den omhandlede genstand, idet den udgør deres ejendom. Som det også fremhæves af Hørlyck, fremstår det forhold, at parterne ikke opnår indsigt i grundlaget for skønserklæringens afgivelse tilsvarende betænkeligt.²²⁵

Endelig kan der henvises til afsnit 2.2.3.4.1, hvor det af praksis fra EMD kunne udeledes, at muligheden for begrænsning af kontradiktionsadgangen efter EMRK art. 6 er særledes begrænset og forbeholdt tilfælde, hvor dette er strengt nødvendigt og opvejet af øvrige processuelle tiltag.

²²³ U 2008.2743 Ø

²²⁴ Hørlyck, Erik, *Syn og Skøn*, 2020, s. 213

²²⁵ *Ibid.*, s. 214

Sammenfattende synes der ikke at være grundlag for at antage, at en begrænsning af modpartens adgang til og dermed indsigt i genstanden for skønsforretningen hverken på baggrund af retspraksis eller i lyset af kontradiktionsprincippet kan accepteres.

3.4.4.2 Mulighed for at give parterne begrænset indsigt gennem en sagkyndigs gennemgang af materialet

Alternativt kan det overvejes, om modpartens indsigt i praksis kan begrænses til en indirekte form for indsigt i skønsforretningen, hvor skønsmanden alene opnår indsigt i oplysninger af relevans for selve skønsforretningen. Her kan fremhæves en fremgangsmåde anvendt under bevissikringsundersøgelser i immaterialretlige sager efter retsplejelovens kapitel 57 a, hvor fogedretten har mulighed for at afskære rekvirenten fra at deltage i selve bevissikringens gennemførelse samt dennes indsigt i det sikrede materiale. Som angivet i forarbejderne, at fremgangsmåden navnlig er tiltænkt anvendt i tilfælde, hvor der indgår tungtvejende hensyn til rekvisitus forretningshemmeligheder.²²⁶

Således kan fogedretten begrænse eller afskære rekvirentens adgang til gennemse det sikrede materiale, hvor en af retten udpeget sagkyndig, jf. Rpl § 653 b, stk. 2 gennemgår materialet og uddrager oplysninger, som er relevante for vurderingen af, om der er fundet en krænkelse sted. Dette fremlægges for rekvirenten i en bevissikringsrapport, jf. PRL § 653 b, stk. 4. Yderligere har retten mulighed for at udelukke rekvirenten og dennes repræsentant fra at være til stede under forretningens gennemførelse, jf. Rpl § 653 b, stk. 3, 2. pkt. Med disse tiltag kan det således forhindres at rekvirenten får direkte adgang til det bevissikrede materiale såvel som rekvisitus lokaler, som potentielt indeholder forretningshemmeligheder.

Med denne fremgangsmåde opnår rekvirenten en indirekte indsigt i det bevissikrede materiale, som rekvisitus derimod har fri adgang til, hvilket umiddelbart kan fremstå svært at forene med kontradiktionsprincippet og lighedsprincippet.²²⁷ Lovforarbejderne forudsætter imidlertid, at dette ikke strider imod kontradiktionsprincippet,²²⁸ hvilket formentligt også skal ses i lyset af, at rekvisitus i hvert fald tildeles en indirekte indsigt i de relevante oplysninger. Desuden kan der henvises til afsnit 2.2.3.4.2, hvori det fremhæves, at EMD i sin praksis har accepteret, at en begrænset form for indsigt gennem en tredjemand kunne accepteres inden for kontradiktionsprincippet.

Det kan overvejes, om en tilsvarende løsning i praksis vil kunne udstrækkes til det civilretlige område under syn og skøn, hvor samme tungtvejende hensyn til forretningshemmeligheder og risikoen for, at en konkurrent opnår indsigt i oplysninger som led i forretningen kan foreligge. For så vidt angår overførligheden af denne fremgangsmåde, bør det dog understreges, at reglerne for bevissikring og reglerne for syn og skøn henhører under henholdsvis fogedretten og den civile retspleje, som grundlæggende er båret af forskellige hensyn. Dog kan det også fremhæves, at begge regelsæt henhører under den borgerlige retspleje, og at bevissikringsområdet i vidt omfang supplerer reglerne om

²²⁶ Lovforslag nr. 17 af 4. oktober 2000 til lov om bevissikring ved krænkelse af immaterialrettigheder mv. almindelige bemærkninger til pkt. 59

²²⁷ Som fastsat i EMRK art. 6

²²⁸ Betænkning nr. 1385/2000 over Forslag til lov om bevissikring ved krænkelse af immaterialrettigheder m.v., bilag 2, Spg. 40, s. 678

bevisanskaffelse i civile sager,²²⁹ idet bevissikring normalt benyttes forud for en civil retssag om de pågældende krænkelser eller under en civil retssag til at tilvejebringe relevante beviser.²³⁰ Som et yderligere lighedspunkt kan henvises til, at parterne i begge tilfælde indgår i et uligevægtig forhold, hvor en svagere part (rekvisitus eller parten som er genstand for syn og skøn) udsættes for en risiko for afsløring af forretningshemmeligheder.

De to regelsæt rummer imidlertid også visse grundlæggende forskelle, som generelt taler imod regleres overførlighed til den civile retspleje. Det kan for det første henvises til, undersøgelsens karakter og hensyntagen til rekvisitus henholdsvis modparten er grundlæggende forskellige, henset til at bevissikring har karakter af en tvangsmæssig undersøgelse, hvorimod modparten under syn og skøn kan nægte adgang til skønsgenstanden med eventuel processuel skadevirkning til følge. Yderligere er de to regelsæt båret af forskellige formål, idet bevissikring udgør et *foreløbigt* retsmiddel til at sikre beviser for immaterialretlige krænkelser begået af rekvisitus, mens reglerne om syn og skøn har til formål at bidrage med sagkyndig bistand om de faktiske forhold i rettens bevisbedømmelse med henblik på en *endelig* stillingtagen til parternes tvist.

Sammenfattende står det ikke entydigt klart, om den med bevissikringsreglerne anvendte fremgangsmåde i praksis vil blive accepteres udbredt til det civilretlige område, hvilket i sidste ende må bero på domstolenes stillingtagen hertil. Henset til de ligheder, der trods alt tilkommer de to regelsæt, taler meget imidlertid for, at der i hvert fald vil er grundlag for at overveje at acceptere en sådan løsning.

3.4.5 Offentlighedens indsigt i syn og skøn

Offentligheden er generelt afskåret fra at deltage i og dermed opnå indsigt i skønsforretningen.²³¹ Det må imidlertid antages, at offentligheden kan opnå indsigt i den skriftlige skønserklæring, jf. Rpl § 204, stk. 1 efter den særlige aktindsigtsadgang i sagens øvrige dokumenter efter Rpl § 41 d, hvor vedkommende har en retlig interesse heri. Hvor der i erklæringens indgår oplysninger om forretningshemmeligheder, vil disse efter en konkret hensynsafvejning kunne undtages fra aktindsigt, jf. Rpl § 41 d, stk. 5, nr. 5.

Som belyst i afsnit 3.2.2.2, er beskyttelsen mod indsigt i forretningshemmeligheder imidlertid ikke garanteret, idet dette beror på en konkret hensynsafvejning. Hvor der i sagen foretages en afhjæmning af forretningen ved skønsmandens møde i retten, jf. Rpl § 206, vil offentlighedens indsigt i det pågældende retsmøde kunne begrænses ved dørlukning, hvor der i forklaringen afgives oplysninger om forretningshemmeligheder, jf. Rpl § 29, stk. 1, nr. 3, som parterne tilsvarende vil være afskåret fra at opnå aktindsigt i, jf. Rpl § 41 b, stk. 2, nr. 4.

3.4.6 Sammenfatning

Sammenfattende rummer syn og skønsreglerne en begrænset forretningshemmelighedsbeskyttelse, hvor genstanden for syn og skøn risikerer at afsløre oplysninger om forretningshemmeligheder. Parterne er for det første tildelt en begrænset indflydelse på udmeldelsen af syn og skøn, hvor modparten fremsætter begæring herom, og kan derudover ikke hindre modpartens fremsættelse af spørgsmål,

²²⁹ Bang-Pedersen, Ulrik Rammeskov m.fl., *Den civile retspleje*, 2020, s. 28 ff.

²³⁰ *Ibid.*, s. 599

²³¹ Hørlyck, Erik, *Syn og Skøn*, 2020, s. 202

hvis besvarelse vil indebære afsløring af forretningshemmeligheder, hvor disse måtte være af relevans for skønsforretningen.

Derudover er parten som udgangspunkt forpligtet til at stille skønsgegenstanden til rådighed, uanset at dette indebærer risiko for afsløring af forretningshemmeligheder, men parten kan i visse tilfælde fritages efter Rpl § 171, stk. 2, nr. 3. Som belyst, er det imidlertid ikke givet, at parten kan fritages herfor, navnlig henset til den bevismæssige betydning som syn og skøn generelt tillægges. Parten risikerer således at blive sat i en u hensigtsmæssig situation, hvor parten må vælge mellem at stille skønsgegenstanden til rådighed med risiko for, at der under skønsforretningen fremkommer forretningshemmeligheder, som både skønsmanden og modparten kan opnå indsigt i, eller potentielt at blive tillagt processuel skadevirkning i rettens bevisbedømmelse ved nægtelse heraf, hvilket må formodes at kunne få betydelige konsekvenser i lyset af den bevismæssige værdi som syn og skøn almindeligvis tillægges.

Yderligere vil skønsmanden opnå indsigt i sagens samtlige materiale, hvor parterne ikke kan modsætte sig skønsmandens indsigt i et dokument indeholdende forretningshemmeligheder, hvor dette af relevans for skønsmandens besvarelse. Det må dog antages, at risikoen for at skønsmanden måtte have en åbenlys egeninteresse i at opnå indsigt i fremkomne forretningshemmeligheder i en vis græd begrænses med kravene i Rpl § 199 og parternes indflydelse på skønsmandens udpegelse, men det generelle usikkerhedsmoment omkring skønsmandens fortrolighed fremstår dog særdeles u hensigtsmæssig ud fra et forretningshemmelighedsperspektiv.

Modparten opnår som udslag af kontradiktionsprincippet en bred indsigtssadgang i skønsforretningen, herunder i eventuelt supplerende materiale og oplysninger, som måtte fremkomme under selve besigtigelsen af skønsgegenstanden. Der synes ikke at være tilstrækkeligt grundlag for at acceptere en løsning, hvor udelukkende skønsmanden får indsigt i materialet for skønsforretningen. Det kan imidlertid ikke udelukkes, at domstolene i praksis vil acceptere at udbrede den med bevissikringsreglerne anvendte fremgangsmåde, hvor parternes indsigt begrænses til en sagkyndig tredjemands gennemgang, til det civile retlige område.

3.5 Parternes adgang til at indgå indsigtbegrænsende aftaler mellem sig under sagen

Det kan overvejes, hvorvidt parterne kan supplere den med loven tildelte beskyttelse ved indgåelse af en aftale, som fastsætter rammer for håndtering af forretningshemmeligheder under sagen. Problemstillingen angår således partsinterne aftaler efter tvistens opståen, hvor parterne ved aftale eksempelvis erklærer sig enige om at afskære eller modificere modpartens indsigt i de beviser, som parten måtte fremlægge under sagen.

En sådan aftale fremstår særligt nærliggende at overveje, hvor begge parter har en interesse i at begrænse indsigt i deres respektive oplysninger, hvor sagen for begge parter indebærer risiko for afsløring af forretningshemmeligheder. Aftalen kan blandt andet tænkes at bestå i, at parterne begrænser deres kontradiktionsadgang ved at frasige sig adgang til at gennemse materialet til fordel for at lade en uafhængig tredjepart gennemse det pågældende bevismateriale, som derefter kan fremhæve væsentlige pointer, som tilsvarende overvejet som fremgangsmåde under syn og skøn i afsnit 3.4.4.2.

Det har ikke været muligt at finde praksis eller litteratur, som forholder sig til dette, men det kan imidlertid ikke udelukkes, at en sådan løsning reelt ville kunne accepteres. Idet der ikke foreligger eksempler på en tilsvarende løsnings anvendelse i praksis, vil specialet imidlertid vanskeligt kunne forholde sig til den konkrete anvendelse og afgrænsning af en sådan løsning i praksis. Med dette forbehold in mente, vil specialet i det følgende forsigtigt forsøge at skitsere de væsentligste overvejelser, som domstolene i hvert fald bør inddrage i deres stillingtagen til denne problemstilling. Det vil i sidste ende være op til domstolene at vurdere, hvorvidt sådanne aftaler er forenelige med gældende ret.

De følgende overvejelser tager udgangspunkt i det ovenfor nævnte eksempel om begrænsning af kontradiktionsprincippet til indsigt gennem en tredjepart, men fremhæver imidlertid generelle overvejelser, som må inddrages i vurderingen af, hvilke partsinterne aftaler, der vil kunne indgås af parterne under sagen. Problemstillingen giver anledning til at overveje, hvilke grænser der gælder for, hvad parterne kan aftale med bindende virkning for sig. Det følger af dispositionsprincippet, at parterne også efter en anlagt retssag frit kan råde over sagens genstand og i et vist omfang procesførelsen. Princippet skal desuden ses i sammenhæng med privatrettens grundsætning om parternes aftalefrihed og partsautonomi.²³² Det står således som udgangspunkt parterne frit at indgå aftaler om sagens genstand.

For processuelle regler gælder imidlertid et udgangspunkt om præceptivitet, som er begrundet i de offentlige og almene hensyn, som ligger bag reglernes udformning. Retsplejeloven giver i visse tilfælde hjemmel til fravigelse af processuelle regler ved aftale herom.²³³ Derudover antages det, at retsplejelovens processuelle regler efter omstændighederne kan fraviges, hvor der ikke foreligger væsentlige hensyn til det offentlige eller tredjemand, som taler imod en sådan fravigelse, og at ingen af parterne med aftalen tildeles en væsentlig ringere processuel beskyttelse end efter lovens almindelige regel.²³⁴ Det antages, at aftaler der griber ind i den almindelige domstolsorganisation eller aftaler, der fraviger almindelige grundsætninger for procesmåden generelt er ugyldige.²³⁵ Det må således antages, at parterne næppe ved aftale helt kan fravige det grundlæggende princip om kontradiktion, henset til, at den kontradiktoriske proces udgør et bærende element i procesmåden i retsplejen.

Der kan yderligere overvejes, om parternes aftale kan opfattes som et afkald på retten til fuld kontradiktion. Som belyst i afsnit 2.2.4.2, har parterne i et vist omfang mulighed for at give afkald på deres rettighedsbeskyttelse efter EMRK under forudsætning af, at afkaldet opfylder visse nærmere indholdsmæssige krav, og at afkaldet ikke ville kolliderede med offentlige interesser. Dette taler til støtte for, at der i hvert fald må sættes visse grænser for, hvad parterne kan aftale af gensidige afkald, hvor aftalen berører hensyn til andre end parterne selv. Retten bør ved parternes aftale herom overveje, om der foreligger væsentlige samfundshensyn, som taler imod, at parterne bør kunne frasige sig beskyttelsen.

²³² Bang-Pedersen, Ulrik Rammeskov m.fl., *Den civile retspleje*, 2020, s. 106

²³³ Eksempelvis aftaler om gensidigt ankeafkald, jf. Rpl § 370, stk. 1-2

²³⁴ Gomard, Bernhard & Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, 2020, s. 538 ff., Petersen, Lars Lindenchrone & Werlauff, Erik, *Dansk Retspleje*, 2020, s. 322, Betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I, s. 86

²³⁵ Gomard, Bernhard & Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, 2020, s. 539

3.5.1 Hensyn til parterne og generelle samfundshensyn

I det følgende belyses, hvilke hensyn, der nærliggende bør inddrages i de nærmere overvejelser af, om der foreligger vægtige modhensyn, der taler imod at åbne for, at parterne modificerer adgangen til kontradiktion under sagen. Det kan først og fremmest fremhæves, at der med det grundlæggende princip om kontradiktion tilgodeses et hensyn til at tildele parterne de bedst mulige rammer for at argumentere for deres påstande i den foreliggende sag. I dette ligger blandt andet, at parterne får mulighed for at sikre sig at samtlige modargumenter og nuancer i sagen kommer frem, så retten kan afgøre sagen med både rettens og parternes bevidsthed om, at parterne har været tilstrækkeligt hørt.

Yderligere modvirkes med kontradiktionsprincippet en eventuel informationsasymmetri mellem sagens parter, hvilket tilgodeses et hensyn til parternes ligestilling. Hvor parterne begrænser modpartens indsigt, vil dette potentiel kunne medføre en asymmetri mellem sagens parter, hvilket således kan anføres som et argument for ikke at åbne for parternes adgang til at indgå denne type af aftaler. Vigtigheden af dette vil dog formentlig også bero på en konkret vurdering af sagen, herunder sagens karakter, og om der i forvejen eksisterer en uligevægt mellem parterne, navnlig om den ene part fremstår ressourcemæssig eller informationsmæssigt svagere end modparten i sagen.

Princippet understøtter yderligere parternes oplysning af sagen, som parterne i medfør af forhandlingsmaksimen er ansvarlige for. I den civile retspleje vil hensyn til at sikre sagens fuldstændige oplysning næppe udgøre et mål i sig selv, idet der ikke gælder et princip om den materielle sandhed. Et korrekt og oplyst grundlag for rettens bedømmelse af sagen er imidlertid en forudsætning for, at afgørelsen *fremstår* materielt korrekt, hvilket dels tilgodeses et hensyn til parterne og deres accept af rettens afgørelse i sagen, men også tilgodeses et hensyn til domstolsfunktionen generelt, idet dette understøtter tiltroen til, at retten generelt træffer materielt korrekte afgørelser. Der kan mere generelt anlægges den betragtning, at det forhold, at der i en sag indgår processuelle garantier, herunder om blandt andet kontradiktion og parternes ligestilling, bidrager til offentlighedens tillid til domstolene og dermed også domstolenes legitimitet.

Parternes adgang til at få kendskab til alt materiale i sagen sikrer også, at begge parter har et fuldt overblik over, hvad der indgår i sagen og dermed, hvad retten ved sin afgørelse kan tillægge vægt. Dette skaber for parterne en vis gennemsigtighed i rettens vægtning af de forskellige elementer i sagen, hvilket ultimativt tilgodeses hensynet til gennemsigtighed i selve afgørelsesprocessen, hvilket også er en fordel i et retssikkerhedsmæssigt perspektiv.

Henset til, at der i kontradiktionsprincippet også må indlæses vægtige samfundshensyn, som ovenfor belyst, fremstår parternes adgang til fuldstændigt at kunne frasige sig den kontradiktoriske proces begrænset ud fra de retssikkerhedsmæssige betænkeligheder, som dette måtte give anledning til. Det står imidlertid ikke entydigt klart, hvorvidt de grundlæggende samfundshensyn i tilstrækkelig grad kan tilgodeses ved alternativt at aftale en modificeret form for kontradiktion, som den ovenfor anførte, hvor kontradiktion sker indirekte gennem en tredjepart. Dette kan således ikke udelukkes, men vurderingen af, hvorvidt dette kan tillades, må i øvrigt også antages at bero på den konkrete foreliggende sag, herunder om sagen karakter i særlig grad nødvendiggør efterlevelsen at den kontradiktoriske proces i sin fuldkomne form.

3.5.2 Hensyn til tredjeparter, herunder den videre betydning af denne type af aftale for tredjemand

Det bør yderligere overvejes, om det forhold, at domstolene måtte åbne for denne type af aftaler ville indebære visse afsmittende effekter, som rækker ud over det interne forhold mellem parterne. Umiddelbart kan det forhold, at modparten end ikke har fået indsigt i det pågældende bevismateriale tale for, at tredjemænd i hvert fald ikke bør stilles bedre end parterne ved at opnå bedre indsigtsmuligheder, eksempelvis i form af tredjepartsedition eller aktindsigt i de pågældende dokumenter. Imidlertid står det også klart, at parternes aftale, som alene har *inter-partes* virkning, ikke kan afskære tredjeparters lovfæstede ret til edition eller aktindsigt. Dette følger også af, at domstolene er forpligtet til *ex officio* at anvende gældende ret efter dens indhold.²³⁶

Det kan derimod ikke udelukkes, at parternes aftale kan få en indirekte betydning for rettens vurderinger af, om der kan opnås edition henholdsvis aktindsigt. For så vidt angår spørgsmålet om edition, kan det navnlig overvejes, om parternes aftale kan få betydning for, om der foreligger grundlag for fritagelse for editionspligt, hvor udlevering af dokumentet vil medføre væsentlig skade, jf. Rpl § 171, stk. 2, nr. 3, som tilsvarende finder anvendelse ved tredjemandsedition, jf. Rpl § 299, stk. 1. I vurderingen skal tredjemandens (i dette tilfælde parten i en anden sag, som har indgået aftale om begrænsning af kontradiktion) interesse i hemmeligholdelse afvejes over for parternes interesse i, at dokumentet i den pågældende sag fremlægges, jf. blandt andet U 1996.619 Ø. Det kan her ikke afvises, at parternes aftale kan understrege partens interesse i hemmeligholdelse og dermed få betydning i rettens hensynsafvejning.

For så vidt angår spørgsmålet om aktindsigt, kan det overvejes, om parternes aftale kan influere rettens vurdering af, om aktindsigt i den konkrete sag kan begrænses i domme og kendelser indeholdende oplysninger om forretningshemmeligheder, jf. Rpl § 41 b, stk. 3, nr. 5, hvor retten skal foretage en hensynsafvejning af hensynet til offentlighedens indsigt og væsentlige hensyn til den pågældende virksomhed. Det kan her ikke udelukkes, at parternes aftale om at begrænse modpartens indsigt kan understøtte, at parterne har en væsentlig interesse i at hemmeligholde de pågældende oplysninger, og at hemmeligholdeshensynet i den konkrete afvejning derfor må vægte tungere end hensynet til offentlighedens indsigt.²³⁷

4. PERSPEKTIVER OG RETSPOLITISKE OVERVEJELSER

Specialet har undersøgt, hvilken beskyttelse forretningshemmeligheder opnår efter retsplejelovens regler. Det står på denne baggrund klart, at reglerne kun i begrænset omfang beskytter mod offentligheden og modparten indsigt i forretningshemmeligheder, hvorfor parterne vanskeligt kan beskytte forretningshemmeligheder, hvor der i en retssag indgår oplysninger herom. Analysen giver anledning til retspolitiske overvejelser af hvorvidt der bør indføres en forbedret beskyttelse, og hvilke tiltag, der i givet fald kunne overvejes indført med henblik på forbedre forretningshemmelighedsbeskyttelsen inden for den civile retspleje.

²³⁶ Gomard, Bernhard & Kistrup, Michael, *Civilprocessen*, 2020, s. 540

²³⁷ Tilsvarende må antages at gælde for den videre aktindsigtsadgang efter Rpl § 41 d kan begrænses efter Rpl § 41 d, stk. 5, nr. 5, hvor der skal foretages en hensynsafvejning af hensynet til forretningshemmeligheder over for hensynet til aktindsigtssøgende interesse i at få kendskab til dokumentet til varetagelses af dennes tarv.

4.1 Bør der indføres en øget beskyttelse af forretningshemmeligheder?

Som nævnt giver den begrænsede forretningshemmelighedsbeskyttelse anledning til at overveje at indføre yderligere tiltag til forbedring af beskyttelsen. Dette vil imidlertid forudsætte, at der vurderes at være et tilstrækkeligt grundlag for at øge beskyttelsen. Navnlig bør det overvejes, om der foreligger tilstrækkeligt tungtvejende grunde til at øge forretningshemmelighedsbeskyttelsen på bekostning af de tungtvejende hensyn til offentlighed, eller om den tildelte beskyttelse med reglernes nuværende udformning må antages for at udgøre den videst mulige hensyntagen til beskyttelsen af forretningshemmeligheder indenfor de fastsatte rammer af offentlighed og kontradiktion.

Med betænkning 2003 nr. 1427 blev det af Retsplejerådet overvejet, hvordan hensynet til offentlighed bedst kunne tilgodeses efter nutidige betragtninger. Som belyst i afsnit 3.1.3 fandt Retsplejerådet, at der kun i et begrænset omfang var mulighed for at tilgodeses parternes hemmeligholdsbehov, hvilket blev begrundet i den øget betydning af offentlighed i lyset af den generelle samfundsudvikling. Som besvarelse af den fremsatte kritik i høringssvarerne til lovforslaget om, reglernes utilstrækkelige forretningshemmelighedsbeskyttelse, og at denne øget offentlighed i endnu større grad vil medføre erhvervslivets fravalg af domstolene, fastholdt Justitsministeriet i sine bemærkninger til høringssvarerne, at de indførte regler måtte anses for at være udtryk for den rette balance mellem hensynet til offentlighed og parternes interesse i at begrænse offentlighedens indsigt i en verserende sag.

238

Der kan dog sættes spørgsmålstegn ved, om denne afvejning af hensynene til offentlighed og parternes hemmeligholdsbehov kan opretholdes i lyset af den tiltagende økonomiske betydning af forretningshemmeligheder, som belyst indledningsvist. Den øget risiko og ikke mindst sårbarhed overfor misbrug af forretningshemmeligheder som konsekvens heraf indikerer, at der foreligger et øget beskyttelsesbehov for forretningshemmeligheder generelt. Dette understøttes yderligere af, at der med vedtagelsen af forretningshemmelighedsdirektivet også på EU-plan er blevet tilkendegivet, at der eksisterer et legitimt behov for at styrke beskyttelsen af forretningshemmeligheder, blandt andet når disse indgår i retssager om misbrug af forretningshemmeligheder. Det kan på baggrund af denne fremsatte tese om den tiltagende betydning af forretningshemmeligheder i lyset af den samfundsmæssige udvikling således ikke udelukkes, at hensynet til forretningshemmeligheder i dag vil kunne tillægges større vægt i afvejningen over for hensynet til offentlighed.

Det må dog også fastholdes, at der foreligger samfundsmæssige hensyn, som grundæggende taler for ikke at udvide beskyttelsen. Principperne om offentlighed og kontradiktion sikres henholdsvis offentlighedens og modpartens indsigt i fremlagt processtof. Principperne er funderet i vægtige samfundshensyn, hvor offentlighedens indblik i retssager blandt andet tilgodeser borgernes tillid til retsvæsenet, domstolenes legitimitet og forhindrer en ”hemmelig retspleje”. Tilsvarende må kontradiktionsprincippet tilskrives vægtige hensyn, herunder blandt andet, at der med den kontradiktoriske proces tilgodeser en gennemsigtighed for parterne i rettens afgørelsesproces og et hensyn til, at domstolene generelt træffer materielt korrekte afgørelser, som fremhævet i afsnit 3.5.

²³⁸ Kommenteret oversigt over Høringssvar vedrørende Retsplejerådets betænkning nr. 1427/2003 om reform af den civile retspleje II (offentlighed i civile sager og straffesager), Håndværksrådets bemærkninger under pkt. 3

Modsat synes der også at foreligge vægtige samfundsmæssige begrundelser for netop at indføre en øget beskyttelse. Den begrænsede mulighed for hemmeligholdelse, og dermed utilstrækkelige forretningshemmelighedsbeskyttelse under retssager, må formodes at udgøre en af flere årsager²³⁹ til, at erhvervslivets sager unddrages domstolene, enten fordi parterne fravælger domstolssystemet til fordel for at håndtere tvister ved voldgift eller lade tvister afslutte forligsmæssigt af hensyn til at undgå retssagsbehandling. Denne formodning synes også at kunne understøttes af, at muligheden for fortrolighed netop udgør en af hovedårsagerne til, at parter vælger voldgift.²⁴⁰

Som tidligere fremhævet udgjorde denne tendens til fravalget af domstolene ligefrem den primære motivation bag Retsplejerådet forslag om en vidtgående dørlukningsadgang med betænkning nr. 698/1973, som havde til formål at sikre parternes valg af retssagsbehandling over voldgift. Retsplejerådet fremhævede i den forbindelse, at den allerede på dette tidspunkt eksisterende tendens medførte, at retsudviklingen på de pågældende områder blev afskåret fra den støtte og inspiration, som offentligt tilgængelige domme bidrager til, og at tendensen vanskeliggjorde dommernes erhvervelse af tilstrækkelig indsigt i de pågældende retsområder.²⁴¹ Som fremhævet, blev tiltaget ikke indført, men hensynet til parternes behov for hemmeligholdelse blev imidlertid i en vis grad forsøgt imødegået med indførelsen af Rpl § 29, stk. 2 med betænkning 2003 nr. 1427, som dog kun i begrænset omfang kunne tilgodese parternes hemmeligholdelsesbehov, som belyst i afsnit 3.1.3. Meget indikerer dog, at parternes behov for hemmeligholdelse forsat ikke i tilstrækkelig grad imødekommes med reglernes udformning.

Foruden de af Retsplejerådet fremførte konsekvenser kan det endvidere fremhæves, at sagers unddragelse fra domstolene som en særdeles væsentlig konsekvens medfører, at offentligheden mulighed for at få indsigt i denne type sager begrænses, hvilket dermed undergraver det grundlæggende princip om offentlighed, som netop har til formål at sikre offentlighedens indsigt i retssager. Den generelle vægtning af offentlighedsprincippet, som i vidt omfang begrænser den gældende beskyttelse af forretningshemmeligheder, kan således ultimativt ende med utilsigtet at få den modsatte effekt, hvor offentligheden fuldstændigt afskæres fra indsigt. Dette taler således afgørende for, at det også netop af hensyn til offentlighedens indsigt kan være hensigtsmæssigt at indføre en løsning, som i et vist omfang forretningshemmelighedsbeskyttelsen på bekostning af offentlighed med henblik på at sikre det større mål om at modvirke sagers unddragelse fra domstolene.

Afslutningsvist kan der henvises til, at den manglende beskyttelse medfører, at erhvervslivet i en vis forstand afskæres fra en reel adgang til at anvende domstolene som konfliktløsningsorgan, hvilket udgør et alvorligt retssikkerhedsmæssigt problem i et demokratisk samfund. En øget beskyttelse af forretningshemmeligheder kan således også begrundes i, at der er behov for at sikre, at domstolene reelt er til rådighed for erhvervslivet. Sammenfattende synes der at foreligge vægtige hensyn til parterne og ikke mindst betydelige samfundsinteresser, som taler for at forbedre forretningshemmelighedsbeskyttelsen i den civile retspleje.

²³⁹ Som belyst i Justitias analyse ”*Erhvervslivets adgang til domstolene*” fra 2020, foreligger der flere årsager til erhvervslivets fravalg af domstolene, hvor særligt sagsomkostninger og lange sagsbehandlingstider fremhæves.

²⁴⁰ Queen Mary University m.fl., *International Arbitration: Corporate attitudes and practices*,

²⁴¹ Betænkning nr. 698/1973 om behandling af borgerlige sager, s. 31

4.2 Indførelse af en generel adgang til at meddele parterne tavshedspålæg

4.2.1 Perspektivering til regler om tavshedspålæg efter norsk ret

Norsk ret indeholder flere bestemmelser, som regulerer adgangen til at meddele parterne tavshedspålæg i civile sager. Retten kan for det første meddele tavshedspålæg, når der afholdes retsmøder for lukkede døre, hvor det af retten vurderes, at sagens oplysninger af særlige grunde helt eller delvist bør hemmeligholdes, jf. domstolslovens § 128. Derudover er retten, hvor en part frivilligt fører et bevis indeholdende forretningshemmeligheder, forpligtet til at pålægge de tilstedeværende tavshedspligt og træffe beslutning om dørlukning ved mundtlig forhandling af det pågældende bevis. jf. tvistelovens § 22-12, 1. led. Dette skal ses i lyset af tvistelovens § 22-10 1. led, som fritager sagens parter og vidner for at fremlægge beviser, hvis gennemførelse vil medføre afsløring af forretningshemmeligheder.

Hvor en part pålægges at føre et bevis indeholdende forretningshemmeligheder, vil retten tilsvarende være forpligtet til at pålægge de tilstedeværende et forbud mod brug og videregivelse af de fremkomne oplysninger om forretningshemmeligheder, jf. tvistelovens § 22-12 3. led. Dertil *kan* retten træffe beslutning om dørlukning om mundtlig forhandling herom, jf. tvistelovens § 22-12 3. led, 2. pkt. Bestemmelsen skal ses i lyset af rettens adgang til at gennemtvinge bevisførelse om forretningshemmeligheder, hvor retten finder dette påkrævet, jf. tvistelovens § 22-10 2. led. Bestemmelsen i tvistelovens § 22-12 3. led er i norsk ret indført²⁴² som led i implementeringen af forretningshemmelighedsdirektivet artikel 9.²⁴³

Interessant i den forbindelse er, at man i norsk ret har valgt at indføre dette forbud for alle typer af sager, hvorved beskyttelsen går længere, end påkrævet efter direktivet. Som begrundelse for at indføre et generelt forbud, som således rækker videre end de i direktivet omhandlende sager om misbrug af forretningshemmeligheder, blev det i høringsnotatet af det norske *Justis- og beredskapsdepartment* anført, at man ikke kunne se grund til at begrænse reglen til denne typer sager henset til, at forretningshemmelighedshavere også i andre sager kan have et beskyttelsesbehov, når der fremlægges oplysninger om forretningshemmeligheder.²⁴⁴ Yderligere henviste Departementet til, at hensynet bag bevisfritagelsesreglerne tilsvarende taler for, at tavshedspligt bør pålægges generelt i sager, hvori der indgår forretningshemmeligheder.²⁴⁵

4.2.2 Indførelse af adgang til at meddele parterne forbud mod brug og videregivelse i dansk ret

Ved implementeringen af forretningshemmelighedsdirektivets art. 9 i dansk ret blev det ikke overvejet at indføre en bedre beskyttelse, end den i direktivet fastlagte. Som belyst er der efter gældende ret alene mulighed for at meddele parterne forbud mod videregivelse og brug i sager om misbrug af

²⁴² Med lov om vern av forretningshemmeligheter (LOV-2020-03-27-15), som ændrer i Tvisteloven

²⁴³ Som via EØS komiteens beslutning nr. 91/2019 af 29. marts 2019 er blevet tilføjet til EØS-aftalen

²⁴⁴ Prop. 5 LS Lov om vern av forretningshemmeligheter (forretningshemmelighetsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 91/2019 av 29. mars 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/943 (forretningshemmelighetsdirektivet), s. 71.

²⁴⁵ Prop. 5 LS Lov om vern av forretningshemmeligheter (forretningshemmelighetsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 91/2019 av 29. mars 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/943 (forretningshemmelighetsdirektivet), s. 76.

forretningshemmeligheder, jf. Fhl § 6, stk. 3. Der synes imidlertid at foreligge et tilsvarende beskyttelsesbehov, hvilket taler for at overveje indførelsen af et generelt forbud mod brug og videregivelse i dansk ret. Der kan i den forbindelse henvises til afsnit 3.1.2, hvor den betydelige forskel i beskyttelsen der efter dansk ret opnås, alt afhængigt af, om en sag omfattes af forretningshemmelighedslovens anvendelsesområde eller ej netop anfægtes, idet der tilsvarende kan foreligge en risiko for misbrug af forretningshemmeligheder i øvrige typer af sager, hvor parterne er nødsaget til at fremlægge forretningshemmeligheder af hensyn til sagens oplysning.

Yderligere kan der til støtte for at indføre et sådan tiltag anføres, at hensynene bag vidnefritagelsesgrundene i dansk ret tilsvarende taler for at indføre en generel tavshedspligt i dansk ret, der med fritagelsesgrunden i RPL § 171, stk. 2, nr. 3 tilgodeser et hensyn til forretningshemmeligheder. Hensynene bag dørlukningsadgangen i Rpl § 29, stk. 1, nr. 3 synes tilsvarende at kunne understøtte dette. Som belyst i afsnit 3.1.2 er der ikke efter de gældende dørlukningsbestemmelser mulighed for at pålægge parterne fortrolighed omkring sagen. Der synes dog at være grundlag for at overveje at indføre en tilsvarende generel adgang til at meddele parterne forbud mod brug og videregivelse, hvor der sker fremlæggelse af beviser indeholdende forretningshemmeligheder.

Indførelsen af et sådan tiltag, som medfører en indskrænkning af den middelbare offentlighed, vil dog forudsætte, at dette kan rummes inden for de grundlæggende krav om offentlighed, jf. Grl § 65, stk. 1 og EMRK art. 6. Som fremhævet i afsnit 2.2.1.2.1, kan den præcise grænse for, hvor langt beskyttelsen kan udstrækkes vanskeligt fastlægges, hvilket i sidste ende må tilkomme domstolene at vurdere. I lyset af den generelt brede skønsmargin som lovgiver antages at være tildelt i gennemførelsen af offentlighedskravet, hvorefter der antages at kunne foretages mindre vidtgående indskrænkninger i offentlighedsprincippet hvor dette skønnes hensigtsmæssigt, som konkluderet i afsnit 2.2.1.2, må der antage, at der i hvert fald eksisterer et vist rum for at udvide forretningshemmelighedsbeskyttelsen inden for rammerne af offentlighed i dansk ret. Som belyst i fastlæggelsen af rækkevidden af kravet om offentlig rettergang efter EMRK art. 6 i afsnit 2.2.3.2, er der ikke tale om et absolut krav, og EMD vil i vurderingen af kravets efterlevelse anlægge en helhedsvurdering i lyset af det samlede procesforløb, hvor det også er accepteret, at der kan gøres indskrænkninger i offentlighedskravet, når det konkrete modhensyn kan begrunde fravigelsen. Dette taler således yderligere til støtte for, at der inden for de retlige rammer om offentlighed vil kunne indføres et sådan tiltag.

4.3 Indførelse af adgang til at begrænse modpartens indsigt til en uvildig tredjemand

4.3.1 Perspektivering til praksis for begrænsning af modpartens indsigt i materiale til tredjemand i norsk ret

Som et yderligere perspektiv kan fremhæves, at der i norsk ret eksisterer en praksis i civile sager, hvorefter modpartens indsigt i fremlagt bevismateriale indeholdende forretningshemmeligheder kan begrænses til fremlæggelsen af det pågældende materiale for en tredjemand. Fremgangsmåden indebærer nærmere, at der i vurderingen af, om der kan pålægges parterne af fremlægge bevismateriale indeholdende forretningshemmeligheder skal overvejes, om materialet alternativt kan fremlægges for en uvildig tredjemand, som får til opgave at udtrække de for sagen relevante oplysninger af materialet.²⁴⁶

²⁴⁶ Irgens-Jensen Harald, *Ny norsk lovgivning om vern af forretningshemmeligheter*, trykt i NIR 4/2018 s. 547

Fremgangsmådens nærmere anvendelse kan belyses med norsk højesteretskendelse fra 2008,²⁴⁷ som angik en sag om økonomisk afvikling af et franchiseforhold. I sagen havde en part (franchisetageren) krævet et større antal leverandøraftaler og regnskabsmateriale udleveret af modparten (franchisegeveren), idet han påstod af disse var af betydning for beregning af grundlaget for hans vederlag. Her tilkendegav flertallet blandt den norske Højesterets ankeudvalg, at det i overvejelsen af, om der kunne pålægges parten af fremlægge det pågældende materiale efter tvistelovens § 22-10, skulle foretages en vurdering af, om dette alternativt kunne ske ved fremlæggelse til en uafhængig tredje mand underlagt tavshedspligt, i dette tilfælde en revisor, som fik til opgave at udarbejde en opstilling over partens andel i en bonusordning på baggrund af materialet, mens øvrige oplysninger om forretningshemmeligheder ikke blev fremlagt.

4.3.2 Indførelsen af adgang til begrænsning af modpartens indsigt til tredjemand i dansk ret

En tilsvarende fremgangsmåde, hvor modpartens indsigt i fremlagt materiale eller oplysninger fremkommet under syn og skøn, hvoraf det fremgår forretningshemmeligheder, kan begrænses til tredjemands indsigt i det samlede materiale synes nærliggende at overveje i dansk ret. Som tydeliggjort risikerer parterne at stå i en særdeles vanskelig situation, hvor denne ligger inde med oplysninger af betydning for sagens afgørelse, som imidlertid også indeholder forretningshemmeligheder, som den pågældende part har en legitim interesse i, at modparten ikke skal opnå indsigt i. Et sådan tiltag til beskyttelsen mod modpartens indsigt fremstår som et hensigtsmæssigt tiltag til at forbedre forretningshemmelighedsbeskyttelsen.

Der foreligger ikke i retspraksis eksempler på anvendelse af en tilsvarende praksis i dansk ret. Som belyst i afsnit 3.4.4.2 anvendes en lignende fremgangsmåde inden for bevissikringsreglerne i dansk ret, hvorefter en sagkyndig kan ekstrahere oplysninger af relevans for krænkelsspørgsmålet som fremlægges rekvirenten. Som det i den forbindelse blev konkluderet, står det ikke entydigt klart, om domstolene vil acceptere at udstrække denne fremgangsmåde til området for syn og skøn, henset til de grundlæggende forskelle, som præger området for bevissikring og syn og skøn. Det kan imidlertid overvejes at indføre en sådan fremgangsmåde særskilt i den civile retspleje ved lov.

Indførelsen af en sådan tiltag ved lovændring vil forudsætte, at dette kan rummes inden for det grundlæggende princip om kontradiktion. Som belyst i analysen af rækkevidden af kontradiktionsprincippet i afsnit 2.2.3.4, er at kontradiktionsprincippet ikke udtryk for en absolut ret og rækkevidden af princippet vil ifølge EMD afhænge af de konkrete omstændigheder. Det kan endvidere fremhæves, at EMD konkret accepteret, at en sådan fremgangsmåde efter omstændighederne vil være tilstrækkeligt til at efterleve principperne om kontradiktion og parternes ligestilling. Der synes således at være grundlag for at antage, at en sådan tiltag vil kunne rummes inden for de grundlæggende rammer.

5. KONKLUSION

Forretningshemmeligheder rejser en række udfordringer for så vidt angår muligheden for at beskytte oplysninger mod udefrakommende indsigt og dermed prisgivelse af forretningshemmeligheden, når disse inddrages i den civile retspleje. Retsplejelovens regler rummer en vis beskyttelse af forretningshemmeligheder, når disse inddrages i civile sager, men beskyttelsen

²⁴⁷ Norges Høyesteretts ankeutvalg – Kjennelse af 28. november 2008, HR-2008-2058-U – Rt-2008-1653

fremstår imidlertid væsentligt begrænset i lyset af de grundlæggende principper om offentlighed og kontradiktion, som sikrer henholdsvis offentlighedens, modpartens og partsrepræsentantens indsigt i oplysninger, der indgår i sagen.

For det første er det grundlæggende princip om offentlighed i retsplejen vægtet tungt i udformningen af retsplejelovens regler om retsmøder og aktindsigt. Reglerne har ligefrem undgået en udvikling mod en større grad af offentlighed som led i offentlighedsreformen af 2004, hvilket yderligere forstærker diskrepans mellem offentlighed og beskyttelse af forretningshemmeligheder, som er indlejret i den civile retspleje.

Som belyst i afsnit 3.1 rummer dørlukningsbestemmelserne en vis beskyttelse mod offentlighedens indsigt i forretningshemmeligheder. Beskyttelsen fremstår imidlertid begrænset af den generelle vægtning af hensynet til mødeoffentlighed, som ligger bag reglerens nuværende udformning. Som belyst har man med reglerens udformning kun i et begrænset omfang fundet grundlag for at imødegå parternes behov for hemmeligholdelse med dørlukningsbestemmelserne i lyset af den øgede betydning af offentligheds indsigt.

Parternes hemmeligholdelsesbehov synes ikke i tilstrækkelig grad at kunne imødegås med reglerens nuværende udformning som belyst i U 2009. 903 Ø, hvor parten i lyset af sine udtalte behov for hemmeligholdelse anmodede retten om at udstrække beskyttelsen, som tildeles med dørlukningsbestemmelserne. Særligt fremstår beskyttelsens utilstrækkelig i kraft af, at der efter gældende ret ikke er mulighed for at pålægge modparten fortrolighed omkring forretningshemmeligheder, som måtte fremkomme under sagen. Som belyst risikerer dette at sætte parten i en særdeles u hensigtsmæssig situation, hvor der under en retssag er behov for at inddrage materiale indeholdende forretningshemmeligheder af hensyn til sagens afgørelse.

Som fremhævet i afsnit 3.2 rummer også aktindsigtsreglerne en vis beskyttelse mod offentlighedens indsigt i forretningshemmeligheder med de fastsatte begrænsninger til aktindsigtsadgangen efter blandt andet Rpl §§ 41 b, stk. 1, nr. 5 og 41 b, stk. 2, nr. 4. Beskyttelsen fremstår imidlertid tilsvarende begrænset af den generelle vægtning af hensynet til dokumentoffentlighed, som blandt andet illustreret ved, at indsigt i forretningshemmeligheder ikke automatisk kan begrænses, men derimod forudsætter en nærmere hensynsafvejning, hvor hensynet til en vid dokumentoffentlighed må antages at blive vægte tungt i den foretagne hensynsafvejning, hvilket således afsvækker den reelle mulighed for at begrænse indsigt. Yderligere har den forøgede adgang til aktindsigt for enhver, som indført med offentlighedsreformen, generelt afsvækket muligheden for at afskære offentlighedens indsigt i forretningshemmeligheder.

For det andet skal den begrænsede forretningshemmelighedsbeskyttelse ses i lyset af det grundlæggende princip om kontradiktion som tildeler modparten et ubetinget krav på indsigt i alt materiale i sagen. Som konkluderet i afsnit 2.2.3.4 foreligger der i lyset af principperne om kontradiktion og parternes ligestilling begrænset mulighed for at afskære modpartens indsigt i oplysninger, som måtte blive fremlagt i sagen, hvorfor parten som udgangspunkt må afstå fra at fremlægge materiale indeholdende forretningshemmeligheder. Parterne kan dog risikere at blive pålagt at fremlægge materiale indeholdende forretningshemmeligheder som led i rettens materielle procesledelse eller editionspålæg, hvor de pågældende oplysninger er af betydning for sagens bevisførelse. Uanset at parten i visse

tilfælde kan fritages herfor, jf. Rpl § 171, stk. 2, nr. 3, er parten dog ikke garanteret dette, navnlig hvor de pågældende oplysninger er af afgørende bevismæssig betydning i sagen. Hvor dette er tilfældet, sættes parten i en særdeles uhensigtsmæssig situation, hvor parten er nødsaget til at afveje konsekvensen af at fremlægge de pågældende forretningshemmeligheder i sagen over for den potentielle processuelle skadevirkning, som partens vægning måtte blive tillagt til fordel for modparten i rettens bevisbedømmelse.

Som udslag af kontradiktionsprincippet har modparten og dennes partsrepræsentanter yderligere i vidt omfang mulighed for at opnå indsigt i forretningshemmeligheder, som måtte fremkomme under indenretligt syn og skøn, navnlig som følge af muligheden for at deltage i besigtigelsen af skønsgegenstanden og modpartens frie adgang til at fremsætte spørgsmål til skønsmanden, uanset at spørgsmålenes besvarelse måtte indebære afsløring af forretningshemmeligheder. Parten vil i visse tilfælde kunne fritages for pligten til at stille skønsgegenstanden til rådighed, jf. Rpl § 171, stk. 2, nr. 3, men der formodes reelt at være begrænset mulighed for fritagelse herfor i lyset af den bevismæssige betydning af syn og skøn. Parten vil således også, hvor der udmeldes syn og skøn under retssagen, risikere at blive stillet i en særdeles uhensigtsmæssig situation, hvor risikoen for afsløring af forretningshemmeligheder må afvejes over for den processuelle skadevirkning, som retten potentielt måtte tillægge dette.

Som konkluderet i afsnit 3.4.4 forekommer det i lyset af kontradiktionsprincippet betænkeligt at udelukke modparten fra at få indsigt i skønsforretningen, men det kan derimod ikke udelukkes, at den inden for bevissikringsområdet anvendte fremgangsmåde til begrænsning af indsigt gennem en uvildig tredjemand i praksis vil kunne udstrækkes til området for syn og skøn. En sådan løsning synes hensigtsmæssig at indføre med henblik på at forbedre forretningshemmelighedsbeskyttelsen, men hvorvidt dette i praksis kan accepteres, vil bero på domstolenes nærmere stillingtagen hertil.

Det kan endvidere ikke udelukkes, at parterne vil have mulighed for at supplere beskyttelsen ved at indgå en partsintern aftale om at begrænse deres respektive indsigt i modpartens materiale, hvori der indgår forretningshemmeligheder. Som belyst i afsnit 3.5 foreligger der imidlertid ikke tilstrækkeligt grundlag for at konkludere, at en sådan aftale - hvor parterne i modificeret form opnår indsigt i materialet gennem en uvildig tredjemands gennemgang - ville accepteres af domstolene.

Som belyst i afsnit 4.1 foreligger der vægtige hensyn til sagens parter såvel som samfundet generelt, der taler for at bestyrke beskyttelsen af forretningshemmeligheder i den civile retspleje. På baggrund af den fremsatte tese om, at der foreligger et tiltagende behov for at kunne beskytte forretningshemmeligheder, kan det imidlertid betvivles om reglernes nuværende udformning er udtryk for en passende balance mellem hensynet til parternes hemmeligholdelsesbehov og hensynet til offentlighed. Det kan på denne baggrund ikke udelukkes, at hensynet til forretningshemmeligheder i dag vil kunne tillægges større vægt i afvejningen over for hensynet til offentlighed. Derudover foreligger der et vægtigt argument i, at den utilstrækkelige hemmeligholdelsesadgang må formodes at bidrage til tendensen til sagers unddragelse fra domstolene, hvor offentlighedens indsigt i erhvervslivets sager fuldstændig afskæres, hvilket undergraver offentlighedsprincippet. Den generelle vægning af offentlighedsprincippet kan således ultimativt set ende med utilsigtet at få den modsatte effekt, hvor offentligheden fuldstændigt afskæres fra indsigt.

På baggrund af de fremhævede perspektiver til beskyttelsestiltag anvendt i norsk ret fremsættes der i nærværende speciale forslag til tiltag, som i dansk ret nærliggende kunne overvejes indført med henblik på at forbedre forretningshemmelighedsbeskyttelsen i den civile retspleje. For det første kan det overvejes ved lovændring at indføre en generel adgang til at pålægge parterne forbud mod brug og videregivelse af oplysninger om forretningshemmeligheder, som måtte blive fremlagt under sagen. På baggrund af analysen af offentlighedskravets rækkevidde i afsnit 2.2.1.2 - som konkluderer at, der er mulighed for at foretage mindre vidtgående indskrænkninger i kravet om offentlighed efter EMRK art. 6 og Grl § 65, stk. 1, når dette skønnes hensigtsmæssigt - forekommer der at være mulighed for at indføre et lignende tiltag inden for rammerne af det grundlæggende princip om offentlighed.

For det andet kan det overvejes ved lovændring at indføre en fremgangsmåde i den civile retspleje med inspiration fra de fremgangsmåder, som er belyst med inddragelse af bevissikringsreglerne og norsk praksis, hvorefter parternes tildeles en begrænset indsigtsgang gennem en sagkyndig tredjemand's gennemgang og fremhævelse af oplysninger af betydning for sagen for parten. På baggrund af analysen af rækkevidden af kontradiktionsprincippet i afsnit 2.2.3.4 og i lyset af den her fremhævede praksis fra EMD, hvori en tilsvarende løsning er accepteret inden for rammen af principperne om kontradiktion og parternes ligestilling, forekommer der at være mulighed for at indføre et sådan beskyttelsestiltag inden for rammerne af det grundlæggende princip om kontradiktion.

Til trods for de belyste begrænsninger i forretningshemmelighedsbeskyttelsen i den civile retspleje, der følger af de grundlæggende krav om offentlighed og kontradiktion, foreligger der således et potentiale i at indføre tiltag til en forøget beskyttelse, som i hvert fald kan forbedre, om end formentlig ikke løse, de udfordringer, som parter i civile sager står over for, når disse er nødsaget til at inddrage forretningshemmeligheder i civile retssager.

6. LITTERATURFORTEGNELSE

6.1 Retsforskrifter

6.1.1 Dansk lovgivning

Lovgivning

- Lov nr. 169 af 5. juni 1953 Danmark Riges Grundlov (forkortet Grl)
- Lov nr. 309 af 25. april 2018 om forretningshemmeligheder. (Forkortet forretningshemmelighedsloven eller Fhl)
- Lovbekendtgørelse nr. 1835 af 15. september 2021 Retsplejeloven (forkortet Rpl)
- Lovbekendtgørelse 2021-09-20 nr. 1851 Straffeloven (forkortet Strl)

Forarbejder og andet lovstof

- Lovforslag nr. 1 af 4. februar 1953 til Danmarks Riges Grundlov
- Lovforslag nr. 17 af 4. oktober 2000 til lov om bevissikring ved krænkelse af immaterialrettigheder mv.
- Lovforslag nr. 23 af 08. oktober 2003 til lov om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Offentlighed i retsplejen)
- Lovforslag nr. 178 af 04. april 2014 til lov om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Revision af reglerne om behandling af civile sager og syn og skøn, forhøjelse af beløbsgrænse for anke, indførelse af deltidsordning for dommere m.v., medieannoncering af tvangsauktioner, tvangsfuldbyrdelse af digitale lånedokumenter, skriftlig behandling af anke i straffesager med samstemmende påstande m.v.) (Forkortet lovforslag nr. 178 af 04, april 2014 til lov om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love)
- Lovforslag nr. 125 af 10. januar 2018 til lov om forretningshemmeligheder
- Justitsministeriets besvarelse spørgsmål nr. 1-21 og 29-35 fra Folketingets Retsudvalg vedrørende lovforslag L 23 (2003-04) om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Offentlighed i retsplejen), Bilag 25
- Justitsministeriets kommenteret oversigt over Høringssvar vedrørende Retsplejerådets betænkning nr. 1427/2003 om reform af den civile retspleje II (offentlighed i civile sager og straffesager).

Tilgået her: http://webarkiv.ft.dk/Samling/20031/udvtilag/REU/L23_bilag1.htm (sidst tilgået d. 19/05/2022)

- Justitsministeriets bidrag til kommenteret høringsoversigt vedrørende forslag til lov om forretningshemmeligheder, dokument nr. 566411, som bilag 1 til lovforslag nr. 125 ("Justitsministeriets høringsnotat vedrørende forslag til lov om forretningshemmeligheder")

Tilgået her: <https://www.ft.dk/samling/20171/lovforslag/L125/bilag/1/1843354.pdf> (sidst tilgået d. 28/05/2022)

Betænkninger

- Kommissionsbetænkning nr. 316/1962 om vidner

Tilgået her: http://kb-prod-dab-01.kb.dk:8080/wayback/20150921122850/http://www.statens-net.dk/betaenkninger/0201-0400/0316-1962/0316-1962_pdf/printversion_316-1962.pdf (sidst tilgået d. 28/05/2022)

- Kommissionsbetænkning nr. 698/1973 om behandling af borgerlige sager

Tilgået her: <http://kb-prod-dab-01.kb.dk:8080/wayback/20161014100507/http://www.mibib.dk/netbibliotek/stanet/000117368.pdf> (sidst tilgået d. 28/05/2022)

- Kommissionsbetænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I (Instansordningen, byrettens sammensætning og almindelige regler om sagsbehandlingen i første instans), afgivet af Retsplejerådet (Betænkning nr. 1401/2001 om reform af den civile retspleje I)

Tilgået her: http://kb-prod-dab-01.kb.dk:8080/wayback/20130917092050/http://www.statens-net.dk/betaenkninger/1401-1600/1401-2001/1401-2001_pdf/printversion_1401-2001.pdf (sidst tilgået d. 28/05/2022)

- Kommissionsbetænkning nr. 1427/2003 om reform af den civile retspleje II - Offentlighed i civile sager og straffesager, afgivet af Retsplejerådet (Betænkning nr. 1427/2003 om offentlighed i civile sager og straffesager)

Tilgået her: <http://kb-prod-dab-01.kb.dk:8080/wayback/20140729140927/http://www.mibib.dk/netbibliotek/stanet/000118322.pdf> (sidst tilgået d. 28/05/2022)

- Udvalgsbetænkning nr. 1385/2000 om forslag til lov om bevissikring ved krænkelse af immaterialrettigheder m.v.

6.1.2 International ret

Konventioner

- Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (Konventionen til beskyttelse af Menneskerettigheder og Grundlæggende Frihedsrettigheder) af 4. november 1950 (forkortet EMRK)

6.1.3 EU-retsakter

Direktiver

- Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2016/943/EU af 8. juni 2016 om beskyttelse af fortrolig knowhow og fortrolige forretningsoplysninger (forretningshemmeligheder) mod ulovlig erhvervelse, brug og videregivelse. (forkortet forretningshemmelighedsdirektivet)

Forarbejder

- Europa-Kommissionens forslag til Europa Parlamentet og Rådets direktiv om beskyttelse af fortrolig knowhow og fortrolige forretningsoplysninger (forretningshemmeligheder) mod ulovlig erhvervelse, brug og videregivelse, COM/2013/0813 final - 2013/0402 (COD). (forkortet Kommissionens direktivforslag)
- Europarådets forslag til Europa Parlamentet og Rådets direktiv om beskyttelse af fortrolig knowhow og fortrolige forretningsoplysninger (forretningshemmeligheder) mod ulovlig erhvervelse, brug og videregivelse - General Approach 9870/14 PI 67 CODEC 1295).

Tilgået her: https://www.parlament.gv.at/PAKT/EU/XXV/EU/02/60/EU_26054/imfname_10468227.pdf (sidst tilgået d. 20/05/22)

6.1.4 Fremmed ret

- Lov om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven) (LOV-2005-06-17-90)
- Lov om vern av forretningshemmeligheter (LOV-2020-03-27-15)
- Prop. 5 LS Lov om vern av forretningshemmeligheter (forretningshemmelighetsloven) og samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 91/2019 av 29. mars 2019 om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv (EU) 2016/943 (forretningshemmelighetsdirektivet)

6.2 Retspraksis

6.2.1 Dansk retspraksis

Domme trykt i Ugeskrift for Retsvæsen

- U 2020.2755 Ø	- U 2006.383 Ø
- U 2016.3621 Ø	- U 2000.2076 V
- U 2013.2246 Ø	- U 1985.549 H
- U 2011.431 H	- U 1981.39 H
- U 2010.2471 H	- U 1960.298 Ø
- U 2009.903 Ø	- U 1959.506/1 H
- U 2008.2743 Ø	- U 1938.387 Ø
- U 2007.1757 V	- U 1930.246 Ø

Utrykte domme

- Østre Landsrets kendelse af 25. marts 2010 18. afdeling, afd. nr. B085001A – KWI

6.2.2 Retspraksis fra EMD

- Neumeister v. Austria 27/06/1968
- Delcourt v. Belgium, 17/01/1970
- Airey v. Ireland, 09/10/1979
- Le Compte, Van Leuven and De Meyere v. Belgium, 23/06/1981
- Adolf v. Austria, 26/03/1982
- Albert and Le Compte v. Belgium, 10/02/83
- Axen v. Germany, 08/12/1983
- Pretto and others v. Italy 08/12/1983
- Campbell and Fell v. The United Kingdom 28/06/1984
- Sutter v. Switzerland, 22/02/1984
- H v. Belgium, 30/11/87
- Håkansson and Sturesson v. Sweden, 21/02/90
- Diennet v. France, 26/09/1995
- Nideröst-Huber v. Switzerland, 18/02/1997
- Van Mechelen and others v. The Netherlands, 23/04/1997
- Werner v. Austria 24/11/1997
- Tejedor García v. Spain, 16/12/1997
- K.S. v. Finland, 31/05/2001
- Malhous v. The Czech Republic, 12/07/01
- B and P v. The United Kingdom, 24/04/2001
- Göc v. Turkey, 11/07/2002
- Lundevall v. Sweden, 12/11/2002
- Salomonsson v. Sweden, 12/11/02
- Walston (No.1) v. Norway, 03/06/2003
- Ernst and others v. Belgium 15/07/2003
- Miller v. Sweden 08/02/2005
- Sejdovic v. Italy, 01/03/06
- Martinie v. France 12/04/2006
- Moser v. Austria 21/09/2006
- Aksoy (Eroglu) v. Turkey, 31/10/2006
- Pishchalnikov v. Russia, 24/09/2009
- Hudáková and others v. Slovakia, 27/04/2010
- Eternit v. France, 27/03/2012
- Fazliyski v. Bulgaria, 16/04/2013
- Nikolova and Vandova v. Bulgaria 17/12/2013
- De Tommaso v. Italy, 23/02/2017
- Regner v. The Czech Republic 19/09/2017
- Vasil Vasilev v. Bulgaria, 16/11/2021

6.2.3 Udenlandsk retspraksis

- Norges Høyesteretts ankeutvalg – Kjennelse af 28. november 2008, HR-2008-2058-U – Rt-2008-1653

6.3 Litteratur

6.3.1 Bøger

- Bang-Pedersen, Ulrik Rammeskov m.fl., Den civile retspleje, Hans Retizels Forlag, 5. udgave, 2020
- Baumbach, Trine m.fl. (red.) Retsplejeloven 100 år, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1. udgave, 2019

- Blume, Peter: Retssystemet og juridisk metode, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 4. udgave, 2020
- Borberg, Vibeke: Princippet om offentlighed i retsplejen, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1. udgave, 2012
- Christensen, Jens Peter m.fl.: Grundloven med kommentarer, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1. udgave, 2015
- Dahl, Børge m.fl.: Erhvervsjura; Handelshøjskolens forlag, 15. udgave, 2020
- Gomard, Bernhard & Kistrup, Michael: Civilprocessen, Karnov Group, 8. udgave, 2020
- Hamer, Risvig Carina & Schaumburg-Müller, Sten, Juraens verden, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1. udgave, 2020
- Heide Jørgensen, Caroline: Lærebog i konkurrence og markedsføringsret, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 4. udgave, 2020
- Hørlyck, Erik: Syn og Skøn, Jurist- og Økonomforbundets forlag, 6. udgave, 2020
- Kjølbro, Jon Fridrik; Den Europæiske Menneskerettighedskonvention – for praktikere, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 5. udgave, 2020
- Kristiansen, Jens: Ansættelsesret, Jurist- og Økonomforbundets forlag, 1. udgave, 2020
- Liisberg, Jonas Bering & Rubin, Marcus, Offentlighed i retsplejen, Jurist- og Økonomforbundets forlag, 1. udgave, 1995
- Lorenzen, Per m.fl.: Den Europæiske Menneskerettighedskonvention bd. 1-2 med kommentarer, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 3. udgave, 2011
- Lundblad, Christian (red.) m.fl.: Proceduren, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 2019
- Madsen, Palle Bo: Markedsret 2, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 7. udgave, 2019
- Munch-Petersen, Hans: Den danske retspleje 1, G.E.C Gads forlag, 2. udgave, 1923
- Møller, Jens m.fl.: Kommenteret retsplejelov bind 1 §§ 1-477, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 10. udgave, 2018
- Olsen, Henrik Palmer: Magtfordeling. En analyse af magtfordelingslæren med særligt henblik på den lovgivende magt, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1. udgave, 2010
- Petersen, Lars Lindencrone & Werlauff, Erik: Dansk Retspleje, Karnov Group, 8. udgave, 2020
- Riis, Thomas & Trzaskowski, Jan: Skriftlig jura – den juridiske fremstilling, Ex Tuto Publishing, 1. udgave, 2013
- Ross, Alf: Dansk Statsforfatningsret 1, Nyt Nordisk Forlag, 3. udgave, 1983
- Ross, Alf: Dansk statsforfatningsret 2, Nyt Nordisk Forlag, 3. udgave, 1980
- Rytter, Jens Elo: Individets grundlæggende rettigheder, Karnov Group, 2. udgave, 2016
- Røn, Jens: Aktindsigt i retsplejen, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1. udgave, 2005

- Soltane, Monia Fleischer Ben: Forretningshemmelighedens retsværn, Jurist- og Økonomforbundets Forlag, 1. udgave, 2021
- Sørensen, Max: Statsforfatningsret, Juristforbundets Forlag, 1. udgave, 1969
- Zahle, Henrik: Dansk forfatningsret 3, Christian Ejlers forlag, 3. udgave, 2004
- Zahle, Henrik: Dansk forfatningsret I, Thomson Reuters, 3. udgave, 2001

6.3.2 Artikler

Tidsskrifter

- Bang, Peter (1997): Partsedition, Ugeskrift for Retsvæsen, U 2997B.268
- Christensen, Jens Peter (2009): Mundtlighed i retsplejen for Højesteret, Ugeskrift for Retsvæsen, U 2014B.187
- Irgens-Jensen Harald (2018): Ny norsk lovgivning om vern af forretningshemmeligheter, Nordiskt Immateriellt Rättsskydd, NIR 4/2008
- Werlauff, Erik (2016): Editionsreglernes bestemthedskrav – herunder muligheden for alternativ bevismæssig formålsangivelse, Ugeskrift for Retsvæsen, U 2016.205

Studier og rapporter

- Baker & McKenzie, udarbejdet på vegne af Europa-Kommissionen: *Study on trade secrets and confidential business information in the internal market*. April 2013

Tilgået her: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/14838/attachments/1/translations/en/renditions/pdf> (sidt tilgået 23/04/2022)

- Queen Mary University m.fl., International Arbitration: Corporate attitudes and practices. 2006

Tilgået her: https://arbitration.qmul.ac.uk/media/arbitration/docs/IAstudy_2006.pdf (sidst tilgået d. 26/04/22)

6.4 Vejledninger

- Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol, *Guide on art. 6 of the European Convention of Human Rights - Right to a fair trial (civil limb)*, august 2021

Tilgået her: https://www.echr.coe.int/documents/guide_art_6_eng.pdf (sidst tilgået d. 03/05/2022)

- Voldgiftsinstituttet, *Vejledning til sagkyndige i it-sager*, 2015

Tilgået her: <https://voldgiftsinstituttet.dk/wp-content/uploads/2015/10/vejledning-til-sagkyndige.pdf> (sidst tilgået d. 22/05/2022)